

Lubuskie Pismo Literacko-Kulturalne

PRO Libris

Numer specjalny / Sonderausgabe Zielona Góra 2014 ISSN 1642-5995 Nr indeksu 370754

Biblioteka jako trzecie miejsce.
Doświadczenia i wyzwania partnerów,
Lubuskie – Brandenburgia
Die Bibliothek als ein drittes Ort.
Erfahrungen und Herausforderungen von Partnern,
Lubusker Wojewodschaft – Land Brandenburg

Zielona Góra, 15-17.10.2013

Instytut Kultury i Literatury
Zielona Góra
Lubuskie – Brandenburgia
Biblioteka i jej miejsce w
doświadczeniach i wyzwaniach
partnerów
Lubusker Wojewodschaft – Land Brandenburg

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Lubuskie)
– Brandenburgia 2007-2013, Fundusz Małych Projektów i Projekty Sieciowe Euroregionu „Spree–Nysa–Bóbr” oraz budżetu państwa

Pokonywać granice poprzez wspólne inwestowanie w przyszłość

Das Projekt wird Mitteln des Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung im Rahmen des Operationellen Programs der grenzübergreifenden Zusammenenerbei Polen (Wojewodschaft Lubuskie) – Brandenburg 2007-2013, Small Projekt Fund und Netzwerkprojektfonds der Eurogion Spree – Neise – Bober, kofinanziert

Grenzen überwinden durch gemeinsame Investition in die Zukunft

UNIA EUROPEJSKA

Lubuskie Pismo Literacko-Kulturalne

Pro Libris

Lubuskie Pismo Literacko-Kulturalne „Pro Libris” – 2014

Numer specjalny / Sonderausgabe

Biblioteka jako trzecie miejsce. Doświadczenia i wyzwania partnerów, Lubuskie – Brandenburgia /
Die Bibliothek als ein drittes Ort. Erfahrungen und Herausforderungen von Partnern, Lubusker
Wojewodschaft – Land Brandenburg

© Copyright by Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida, Zielona Góra 2014

Redaktor naczelny / Chefredakteur

Andrzej Buck

Redaktor graficzny / Grafische Gestaltung

Magdalena Gryśka

Sekretarz redakcji / Redaktionssekretärin

Ewa Mielczarek

Współpraca / Kooperation

Małgorzata Grelak

Tłumaczenia / Übersetzungen

Małgorzata Grelak, Renata A. Thiele

Fotografie / Fotos:

archiwum WiMBP im. C. Norwida, Lernzentrum Cottbus

Wydawca / Herausgeber

Pro Libris – wydawnictwo Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. C. Norwida

Opracowanie graficzne, skład / Grafische Gestaltung und Layout

Firma Reklamowa GRAF MEDIA

Druk / Druck

LIGATURA

Nakład / Auflage – 300 egz. / Ex.

ISSN 1642-5995

Nr indeksu 370754

Adres redakcji / Redaktionsadresse:

WiMBP im. C. Norwida, al. Wojska Polskiego 9, 65-077 Zielona Góra (z dopiskiem Pro Libris)

tel. 603 610 906, 68 45 32 637, e-mail: prolibris@wimbp.zgora.pl

www.wimbp.zgora.pl, www.prolibris.net.pl

Pro Libris

Spis treści

Małgorzata Grelak , Międzynarodowa Konferencja Miast i Regionów Partnerskich <i>Biblioteka jako trzecie miejsce. Doświadczenia i wyzwania partnerów</i> , Lubuskie – Brandenburgia, Zielona Góra 15-17 października 2013 (Internationale Wissenschaftliche Konferenz von Bibliotheken aus Partnerstädten und -regionen <i>Die Bibliothek als ein dritter Ort. Erfahrungen und Herausforderungen von Partnern</i> , Lubusker Wojewodschaft – Land Brandenburg, Zielona Góra 15. – 17. Oktober 2013)	4
Andrzej Nowak , Logika trzeciego miejsca (Die Logik des dritten Ortes)	9
Öffentliche Bibliotheken im Land Brandenburg (Biblioteki publiczne w Landzie Brandenburg)	12
Przemysław Bartkowiak , Dział Informacji Regionalnej i Bibliograficznej Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. C. Norwida w Zielonej Górze – miejscem aktywizacji regionalnej (Abteilung der regionalen und bibliografischen Information von Öffentlicher Stadt- und Regionalbibliothek namens C. Norwid in Zielona Góra – Platz der regionalen Aktivierung)	16
Petra Otto , Bibliothek und Volkshochschule in einem Haus (Biblioteka i Uniwersytet Ludowy pod jednym dachem)	29
Biblioteka jest również miejscem spędzania wolnego czasu. Rozmowę z Petrą Otto, dyrektorem Biblioteki w Cottbus, przeprowadziła Monika Simonjetz (Die Bibliothek ist auch ein Freizeitort. Petra Otto, Leiterin der Stadt- und Regionalbibliothek in Cottbus wurde von Monika Simonjetz interviewet)	36
Łukasz Gołębiewski , Czytelnicza mniejszość a przyszłość książki (Leserminderheit und eine Zukunft von Buch)	40
Marta Bieława , Inicjatywy młodzieżowe w mediatece Szklana Pułapka (Jugendinitiativen in der multimedialen Bibliothek Mediateka Szklana Pułapka)	48
Magdalena Kremer-Sochacka , Biblioteka... azylem dla dziecka (Die Kinderbibliothek... ein Asyl für das Kind)	52
Katarzyna Połczyńska-Czerniak, Marta Rutkowska , Oddział dla Dzieci – trzecie miejsce (Kinderbibliothekabteilung – ein dritter Ort)	62
Monika Simonjetz , Biblioteka wojewódzka zmienia się i inspirowuje (Die Regional- und Stadtbibliothek verändert sich und inspiriert)	68
Aktivität in Peitz (Działalność w Peitz)	76

Małgorzata Grelak

**Międzynarodowa
Konferencja Miast
i Regionów Partnerskich
*Biblioteka jako trzecie
miejsce. Doświadczenia
i wyzwania partnerów,*
Lubuskie – Brandenburgia
Zielona Góra 15–17 października 2013**

W ramach Międzynarodowego Sympozjum Naukowego odbyło się zorganizowane wspólnie z partnerem niemieckim międzynarodowe polsko-niemieckie spotkanie. Mogliśmy podzielić się z przybyłymi gośćmi (między innymi z biblioteki w Cottbus) doświadczeniami, zebrać informacje, porozmawiać podczas oficjalnych paneli dyskusyjnych, a także nieoficjalnie – wymienić myśli i spostrzeżenia, podzielić się wrażeniami.

Wszystko zaczęło się wiele miesięcy wcześniej. Powstała idea ponadregionalnego spotkania bibliotekarzy, sprawdzenia teorii socjologicznych, jak postrzegana jest dzisiaj i jak funkcjonuje biblioteka.

Małgorzata Grelak

**Internationale
Wissenschaftliche Konferenz
von Bibliotheken aus
Partnerstädten und –
regionen *Die Bibliothek als
ein dritter Ort. Erfahrungen
und Herausforderungen von
Partnern, Lubusker
Wojewodschaft – Land
Brandenburg***

Zielona Góra 15. – 17. Oktober 2013

In Rahmen des Internationalen Wissenschaftlichen Symposiums wurde mit dem deutschen Partner ein polnisch-deutsches Treffen organisiert. Mit Gästen u.a. aus Cottbuser Bibliothek konnten wir Erfahrungen teilen, Informationen sammeln. Während offiziellen Podiumsdiskussionen hatten wir Gelegenheit miteinander zu sprechen, aber auch inoffiziell Meinungen zu tauschen, Bemerkungen zu machen, Empfindungen zu teilen.

Das alles wurde viele Monate früher begonnen. Eine Idee von überregionalem Treffens von Bibliothekaren wurde entstanden. Man wollte soziologische Theorien und sehen, wie heute die Bibliothek wahrgenommen wird und wie sie in den beiden Nachbarländern und besonders in den Regionen funktioniert. Wir haben an die Partnerbibliothek: Stadt- & Regionalbibliothek Cottbus gedacht. Nach einleitendem Gedankenaustausch und Erhalten der Einverständnis der Idee von Frau Petra Otto, Leiterin der Partnerbibliothek haben wir Details besprochen und bearbeitet. Zahlreiche Telefonate und E-Mail Korrespondenz. Wir haben mehrere Konzeptionen und Mottos getauscht. Die deutschen Kollegen hatten viel Geduld mit unseren langwierigen Kontakten. Die Rolle des Partners außer Beratung, Partnerschaft, Förderung unserer Unternehmung auf der deut-

Pomyśleliśmy o zaprzyjaźnionej bibliotece z Cottbus. Po wstępnej wymianie myśli i akceptacji naszego pomysłu przez Petrę Otto, panią dyrektor z cottbuskiej biblioteki miejskiej i regionalnej, przyszedł czas na dopracowywanie szczegółów. Telefon dzwonił, skrzynki e-mailowe puchły od korespondencji. Przerzucaliśmy się koncepcjami i hasłami. Koledzy niemieccy cierpliwie znosili ten wielomiesięczny napór. Oprócz funkcji doradczej, partnerskiej, promującej nasze przedsięwzięcie za miedzą i udział w nim, poprosiliśmy również partnerów i bibliotekarzy z Brandenburgii o przygotowanie referatów i prezentacji na nasze spotkanie. Nie było to proste...

Dziś możemy powiedzieć, że się udało! Zostały zrealizowane wszystkie punkty programu.

Goście z Brandenburgii oraz mieszkańcy Lubuskiego przybyli już w wieczór poprzedzający otwarcie Konferencji. Był czas na wymianę uprzejmości i pokazanie choćby drobnej, acz ważnej części miasta.

O Konferencji dowiedziało się wielu mieszkańców zarówno naszego regionu, jak i Brandenburgii. Partner otrzymał plakaty, roll-up w językach polskim i niemieckim, na budynku Biblioteki Norwida widniał ogromny banner z nazwą wydarzenia w języku polskim i niemieckim. Banner zaopatrzony był w logotypy Euroregionu Sprewa–Nysa–Bóbr oraz wzmiankę o współfinansowaniu Konferencji ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Lubuskie – Brandenburgia 2007-2013 oraz z budżetu państwa. „Pokonywać granice poprzez wspólne inwestowanie w przyszłość”.

Ranek pierwszego dnia Konferencji był pełen emocji; należało przywitać wszystkich gości i patronów, przekazać materiały, udzielić informacji, przekazać odbiorniki do tłumaczeń, tak by każdy z uczestników, niezależnie z Brandenburgii czy z Lubuskiego, miał możliwość usłyszeć słowa płynące w języku ojczystym.

Pierwszy, bardziej oficjalny dzień Konferencji obfitował w chwile podniosłe. Uroczyste powitanie, słowa od Marszałka i Wojewody, wykład inauguracyjny gościa z USA, następnie wykłady i prezentacje znamienitych gości z kraju: profesor Bożeny Koredczuk z Uniwersytetu Wrocławskiego; zawncy tematu

schen Seite der Grenze und der Teilnahme war auch Auftreten und Präsentationen Vorbereitung. Es war nicht so einfach...

Heute dürfen wir sagen, dass es uns gelungen hat! Es wurden alle Programmpunkte realisiert.

Gäste aus Brandenburg und Bürger aus Lubusker Land sind bereit an dem Abend gekommen, der Eröffnung der Konferenz voranging. Es war Zeit genug um Höflichkeiten zu tauschen und wenigstens einen kleinen Teil Zielona Góra zu zeigen.

Der Morgen am ersten Konferenztage war erregungsvoll. Man sollte jeden Gast und Patron begrüßen, Konferenzmaterialien weiterzuleiten, Empfänger zu geben, dass die deutsche Gäste polnische Texte und polnische Gäste deutsche Texte hören können.

Der erste Konferenztage war offiziell und hatte viele würdevolle Momente. Feierliche Worte des Willkommens, Begrüßung von Lubusker Wojewode und Wojewodschafsmarschall, Eröffnungsvortrag eines Gastes aus USA, und danach waren Vorträge und Präsentationen der namhaften Gäste aus Polen präsentiert: Professor Bożena Koredczuk von Universität Wrocławski, des Fachmannes und Kenners des Themas Buch und Bibliothek – Schriftstellers und Herausgebers und Journalisten mit langjähriger Erfahrung Łukasz Gołębiewski, des Direktors von der Polnischen Nationalbibliothek Dr. Tomasz Makowski. An diesem Tag haben sich Direktoren aus allen polnischen Wojewodschafsbibliotheken, in Rahmen zyklischen Beratungen getroffen. Diesmal war die Norwid-Bibliothek der Gastgeber.

książki i bibliotek – pisarza, wydawcy i wieloletniego dziennikarza Łukasza Gołębiewskiego, dyrektora Biblioteki Narodowej doktora Tomasza Makowskiego. W tym dniu miała miejsce kolejna edycja odbywającego się kilka razy w roku spotkanie dyrektorów bibliotek wojewódzkich. Tym razem gospodarzem była Biblioteka Norwida.

Informacja o współfinansowaniu Konferencji ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Lubuskie – Brandenburgia 2007-2013 oraz z budżetu państwa, „Pokonywać granice poprzez wspólne inwestowanie w przyszłość”, podawana była podczas wszystkich dni trwania Konferencji, zarówno ustnie, jak i w postaci tekstu na roll-upie stojącym na scenie, a także na slajdach prezentujących wystąpienia prelegentów.

Punktualnie o godzinie 17.00 pierwszego popołudnia Konferencji zaproszeni goście i uczestnicy Konferencji przybyli przed gmach książki, by uczestniczyć w odsłonięciu Ławeczki Norwida. Następnie w Sali Dębowej miała miejsce kolejna odsłona Zielonogórskiego Salonu Poezji, tym razem z Norwidem w roli głównej. Odczytano fragmenty listów, wiersze i poematy Cypriana Norwida. Wrażeniami z obfitego w wydarzenia dnia osoby uczestniczące mogły się podzielić podczas kolacji zorganizowanej w reprezentacyjnym miejscu, można rzec – wizytówce Winnego Grodu – w Palmiarni. Była okazja, aby zaprezentować i opowiedzieć o tradycjach winiarskich miasta i Lubuskiego, pokazać mieszczącą się tam mediatekę Szklana Pułapka, filię Biblioteki Norwida.

Jeden Tag während der Konferenz wurde in Gestalt von Verlautbarung, Information veröffentlicht, von Mitfinanzierung des Projekts aus Mitteln des Europäischen Fond für regionale Entwicklung: Grenzen überwinden durch gemeinsame Investition in die Zukunft, *in Rahmen des Operationellen Programms der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit Polen (Wojewodschaft Lubuskie) – Brandenburg 2007-2013 Zusammenarbeit* Small Projekt Fund und Netzwerkprojektfonds der **Euroregion Spree-Neiße-Bober** in Rahmen der „Europäischen Territorialen Zusammenarbeit“ und des Staatsbudgets „Grenze Überschreiten durch gemeinsame Investierung in die Zukunft“. Auf der Bühne des „Dębowa“ Saals, wo Redner und Ehrengäste Auftreten präsentierten wurde Roll-Up gestellt, das Information von Mitfinanzierung der Konferenz aus der EFRE beinhaltet hatte. Solche Information wurde auch auf Dias mit Auftreten gezeigt.

Pünktlich um 17.00 Uhr erschienen die eingeladene Gäste und Konferenzteilnehmer vor dem Bibliotheksgebäude, um Teil an feierlicher Enthüllung der Norwid-Bänkchen zu nehmen. Danach hat in „Dębowa“ Saal der Norwid-Bibliothek eine Reihe von Zielonogórski Salon Poezji „Cyprian Norwid *Daj mi wstążkę błękitną*“ / Poesiesalon von Zielona Góra: Cyprian Norwid „...*daj mi wstążkę błękitną*“ / stattgefunden. Es wurden Fragmente von Briefen, Gedichten und Poemen von Cyprian Norwid vorgelesen. Wir konnten unsere Empfindungen von dem ereignisvollen Tag während eines feierlichen Dinners teilen. Das Abendessen wurde in einer repräsentativen Stelle, man kann sagen, dass es Zielona Góra Visitenkarte ist – in Palmiarnia organisiert. Es war eine Gelegenheit um Weinbautradition zu erzählen und die Tradition zu zeigen, aber auch eine Medienbibliothek Mediateka *Szklana Pułapka*, die Filiale von Norwid Bibliothek zu zeigen.

Der nächste Tag brachte auch viel Aufregung. Erfolgreich und konzentriert angehört waren Auftreten so wie von Gästen aus Brandenburg, als von auch lokalen Praktiker des Bibliothekswesens – Mitarbeitern von Lubusker Bibliotheken.

Eine besonders interessant hatte sich eine Präsentation aus Cottbus gezeigt. Sie hatte ein neues

Kolejny dzień zaliczyć należy również do bogatych we wrażenia. Wystąpienia gości z Brandenburgii, jak i naszych lokalnych praktyków bibliotekoznawstwa były zróżnicowane, każde z nich wносило nowe elementy i spotykało się z żywą reakcją słuchaczy.

Szczególnie ciekawą okazała się prezentacja, przedstawiającą nową koncepcję – skupienia w jednym miejscu biblioteki miejskiej oraz uniwersytetu ludowego. Pani Petra Otto, dyrektor Regionalnej i Miejskiej Biblioteki w Cottbus rozpoczęła swoją prezentację od przedstawienia regionu i usytuowanego w nim Cottbus, drugiego co do liczby mieszkańców miasta w Brandenburgii. Dziś zamieszkuje je około 100 tysięcy obywateli. Największa mniejszość to Serbołużyczanie. Cottbus, z łużycka zwane Chociebużem jest ważnym ośrodkiem centrum regionu energetycznego Łużyc.

Zasoby biblioteki w Cottbus zawierają 200 tysięcy tytułów, za rok poprzedni 21 pełnoetatowych pracowników udostępniło swe zbiory 515 650 razy, łącznie 161 tysiącom odwiedzających.

Główne zadania biblioteki to umożliwienie najszerzej społeczności swobodnego dostępu do źródeł wiedzy na całym świecie, dołożenie cegiełki w społeczeństwo informacyjne poprzez różnorodną ofertę mediów. Placówka aktywnie zaspokaja kompetencje w zakresie czytania i korzystania z mediów. Zgodnie z koncepcją na lata 2011-2013 biblioteka łączy swe zadania i cele z Volkshochschule Cottbus (Wyższą Szkołą Ludową – odpowiednikiem dawnego uniwersytetu robotniczego w Polsce). Obie instytucje mieszczą się teraz w jednym budynku przy Berliner Strasse 13/14. Połączenie odbyło się z korzyścią dla mieszkańców miasta i regionu. Lernzentrum Cottbus (Centrum Nauki) spełnia swoją rolę jako trzecie miejsce, docierając do różnorodnych grup odbiorców z różnych grup społecznych, wiekowych i kulturowych. Biblioteka jest trzecim miejscem.

Ze strony gospodarzy jednej z ciekawszych prezentacji dokonała Marta Biaława, szefująca wspomnianej wcześniej mediatece Szklana Pułapka, z siedzibą w Palmiarni. Podejmowane w Szklanej Pułapce akcje zachęcające do uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych literackich, zarówno dzieci, młodzież,

Konzept dargestellt, in dem eine Stadtbibliothek und eine Volkshochschule unter einem Dach lokalisiert sind. Die deutsche Volkshochschule hat in Polen ein Äquivalent als uniwersytet trzeciego wieku, eine Einrichtung, wo ältere Leute ihre Hobbys entwickeln können, neue Fach- und Fähigkeiten lernen können. Frau **Petra Otto, Direktorin der Stadt- und Regionalbibliothek in Cottbus** hat ihre Präsentation angefangen, damit sie ihre Region und Platz von Cottbus vorgestellt hatte. Cottbus ist zweitgrößte Stadt im Land Brandenburg. Heute wohnen dort ca. 100.000 Einwohner. Größte Minderheit sind Sorben (Wenden) und Cottbus wird von ihnen Chociebuż genannt. Die Stadt ist Zentrum der Energieregion Lausitz.

Bibliotheksammlungen der Stad- und Regionalbibliothek Cottbus betragen 200 000 Titel. Im vorherigen Jahr haben 21 vollzeitbeschäftigte Mitarbeiterinnen 515 650 Entlehnungen getan.

Die Aufgabe der Cottbuser Bibliothek ist, einer breiten Öffentlichkeit den freien Zugang zu dem weltweit vorhandenen Wissen zu sichern, durch ein vielfältiges Medienangebot einen Beitrag zu Informationsgesellschaft zu leisten und sich aktiv der Förderung der Lese- und Medienkompetenz zu widmen. Die **Bibliothek ist der dritte Ort**.

Von Seite des Gastgebers eine von sehr interessanter Präsentation hatte Marta Biaława, Leiterin der oben erwähnten Mediabibliothek Mediateka *Szklana Pułapka*, mit Sitz in Palmiarnia. Die in dieser Mediathek organisierten Unternehmungen, welche Kinder und Jugend zu Teilnahme in kulturellen und li-

jak i dorosłych, odbijają się szerokim echem. Zapraszani są na te wydarzenia artyści sztuk wszelakich. Następna w kolejności po domu i miejscu pracy czy nauki księżnica jest tu miejscem spotkań, spędzania wolnego czasu w sposób przyjemny i twórczy.

Wystąpienia gości i gospodarzy spotkały się z dużym zainteresowaniem słuchaczy. Podczas dyskusji panelowych zadawano im wiele pytań. Także podczas rozmów kularowych, w przerwach, podczas posiłków odbywała się ożywiona wymiana poglądów.

Ostatni dzień miał charakter studyjny. Była okazja zwiedzić świeżo otwartą bibliotekę Uniwersytetu Zielonogórskiego, wysłuchać referatu jej dyrektorki, pani Ewy Adaszyńskiej i wziąć udział w wernisazu inauguracyjnym działalności Galerii bibliotecznej (wystawa pn. *Cztery postawy wobec grafiki*, z udziałem uznanych artystów plastyków: Jan Berdyszak, Marek Glinkowski, Maciej Kurak, Zbigniew Sałaj).

Konferencyjni goście mieli możliwość poznania poza Zieloną Górą również fragmentu regionu – zabraliśmy ich w jesienną podróż do Wschowy. Tam zwiedziliśmy kolegium jezuickie, gdzie po remoncie i renowacji znalazła swoją siedzibę Biblioteka Miasta i Gminy Wschowa. Czytelnicy i odwiedzający nie chcą opuszczać jej murów. Nam również tam się bardzo podobało. Byliśmy pod wrażeniem odrestaurowanych z pietyzmem wnętrz, ciekawych rozwiązań łączących tradycję z nowoczesnością. Ciekawie zaaranżowano przytulne pomieszczenia biblioteki dla najmłodszych, wiele uwagi poświęcono drobiazgom, detalom o charakterze zarówno użytkowym, jak i dekoracyjnym.

Goście Konferencji dali wyraz swemu zadowoleniu także podczas uroczystej kolacji na zakończenie przedsięwzięcia, dziękując organizatorom za możliwość poznania doświadczeń kolegów, zbliżenia sąsiadujących ze sobą społeczności województwa lubuskiego i Brandenburgii. To międzynarodowe spotkanie przyczyniło się bez wątpienia do przełamywania stereotypów dotyczących zarówno obu nacji, jak i konkretniej: bibliotek i bibliotekarzy.

terarischen Ereignissen ermuntern, sind in der Region gut bekannt. Es werden zu diesen Veranstaltungen verschiedene Künstler eingeladen. **Die Bücherei ist hier wieder der dritte Ort**, nach dem Zuhause, Arbeits- oder Unterrichtsplatz, **wo sich Leute treffen können, angenehm, konstruktiv, schöpferisch oder fruchtbar – freie Zeit verbringen können.**

Der letzte Tag diente Studienbesuchen. Wir konnten neueröffnete Universitätsbibliothek der Uniwersytet Zielonogórski besuchen, einen Vortrag von Direktorin der Universitätsbibliothek, Frau Ewa Adaszyńska anzuhören, an Eröffnung einer ersten Ausstellung *Cztery postawy wobec grafiki* in der Galerie dieser Bibliothek teilzunehmen. An derer Eröffnung haben anerkannte Künstler – Grafiker teilgenommen. Das waren Professoren: Jan Berdyszak, Marek Glinkowski, Maciej Kurak, Zbigniew Sałaj.

Unsere Gäste könnten außer Zielona Góra auch ein Teil von Lubusker Region sehen, wir haben einen Herbstausflug nach Wschowa organisiert. Dort haben wir renoviertes Jesuitenkolleg besichtigt, wo sich zur Zeit Bibliothek der Stadt und Gemeinde Wschowa befindet. Leser und Besucher die dort kommen, wollen das Bauwerk nicht verlassen und kehren immer wieder zurück. Uns hat es dort auch sehr gut gefallen. Die Innere wurde mit Genauigkeit wiederhergestellt, interessant wurde Geschichte mit Modernität verbunden, viele schöne Details so wie mit angewandter, als auch schmückender Charakter schmücken die Bibliothek. Kinderbibliothek ist sehr gemütlich und kinderfreundlich ausgestattet.

Konferenzgäste haben während feierlichem Abendessen das die Ereignis endete, Zufriedenheit gezeigt. Sie haben den Organisatoren gedankt, für Möglichkeit Erfahrungen von anderen Fachkollegen bewusst zu werden. Auch für Vertraut machen die Nachbar von Gemeinschaft der Lubusker Wojewodschaft und von Land Brandenburg. Das internationale Treffen hatte zweifellos Beitrag zu Überwindung von Stereotypen, die sowie beide Nationen, als auch konkrete Bibliothekare betreffen.

Übersetzung – Małgorzata Grelak

Logika trzeciego miejsca

Pierwsze miejsce to dom. Drugie – praca. Trzecie – biblioteka.

Definicje trzech miejsc podane zostały celowo i trzeba je przyjąć z należytą uwagą, ponieważ okazały się bardzo przydatne w dalszym toku rozważań. Podział wydaje się prosty i zrozumiały dla kogoś, kto korzysta z biblioteki. Rozważając miejsca w kategoriach sportowych, wszystkie trzy są bardzo dobre, bo mieszczą się na podium. Z punktu widzenia pracownika – na przykład mediateki – ten podział taki prosty i oczywisty już nie jest.

Dla bibliotekarza trzecie miejsce, czyli biblioteka, to miejsce drugie, czyli praca. Niekiedy trzecie staje się miejscem pierwszym. Powodem takiej zamiany miejsc może być na przykład to, że trzeba wykonać pracę, której bibliotekarz nie zdążył zrobić wtedy, kiedy trzecie miejsce było dla niego jeszcze drugim. Wtedy trzecie jest nadal dla niego miejscem drugim, chociaż upływający czas wskazuje na to, że on sam powinien się już znajdować w miejscu pierwszym.

W innej sytuacji czytelnik, który wykorzystał swój czas przeznaczony na przebywanie w miejscu trzecim, zapomniał się i ciągle w nim pozostaje. Powinien już być w miejscu pierwszym albo co gorsza w drugim, tam mogą na niego czekać zniecierpliwieni współpracownicy, bo przecież biblioteka jako trzecie miejsce powinna już być o tej porze zamknięta. Czytelnik – teoretycznie – może mieć do wykonania bardzo pilną pracę w bibliotece, a bibliotekarz empatyczny czuje, że tego czytelnika nie może przepędzić do miejsca pierwszego albo drugiego, że powinien zostawić go w miejscu trzecim, które w międzyczasie dla statystycznego bibliotekarza stanie się miejscem pierwszym, a dla bibliotekarza z wybujałym poczuciem misji, zwanego bibliotekarzem misyjnym, lubiącego zostawać po godzinach, miejscem trzecim.

Tak oto miejsce drugie może się zmienić dla bibliotekarza w pierwsze lub trzecie, chociaż dla czytelnika

Die Logik des dritten Ortes

Der erste Ort – das Zuhause. Der zweite Ort – die Arbeit. Der dritte Ort – die Bibliothek.

Die Definitionen der drei Orte wurden hier gezielt angegeben und sollten aufmerksam durchgelesen werden, denn sie werden für die weiteren Überlegungen dieses Textes benötigt. Die Aufteilung scheint einfach und verständlich für jemanden, der eine Bibliothek nutzt. Unter dem sportlichen Aspekt gesehen, sind alle drei Orte gut, denn alle befinden sich auf dem Siegertreppchen. Vom Standpunkt eines Mitarbeiters – zum Beispiel in der Mediathek – ist diese Aufteilung weder einfach noch selbstverständlich.

Für einen Bibliothekar bedeutet der dritte Ort, also die Bibliothek, den zweiten Ort, also die Arbeit. Manchmal wird der dritte Ort zum ersten. Die Ursache für diesen Ortswechsel der Orte kann beispielsweise darin liegen, dass der Bibliothekar seine Arbeit nicht beendet hat, als der dritte Ort für ihn

trzecim pozostaje nadal. Może się więc zdarzyć, że bibliotekarz-szczęściarz, może istnieć we wszystkich trzech miejscach jednocześnie. Słyszałem o takich przypadkach, ale ich nie znam, więc nie mogę ich tutaj przytoczyć. Gdyby ktokolwiek znał takie zdarzenie, w którym wszystkie trzy miejsca w cudowny sposób połączyły się bibliotekarzowi w jedno, proszony jest o przekazanie tej informacji. Czytelnikom nie powinno się to zdarzać, chociaż mogę się mylić.

Warto się jednak przyjrzeć, jak te zamiany mogą być postrzegane przez czytelnika. Co się może wydarzyć, kiedy cierpliwy użytkownik nie ma szczęścia trafić na bibliotekarza-idealistę? Wtedy musi opuścić bibliotekę – swoje trzecie miejsce i udać się do miejsca pierwszego albo drugiego.

Można przyjąć, że każdy człowiek posiada miejsce pierwsze, w drugim przebywa co jakiś czas, określony albo nieokreślony, trzecie wybiera sobie według woli i możliwości. Z moich obserwacji wynika, że nie jest to takie oczywiste, ponieważ niektórzy czytelnicy zachowują się tak, jakby drugiego miejsca w ogóle nie mieli, a w pierwszym mieli jakieś problemy. Może

noch die Rolle des zweiten Orts spielte. Der dritte Ort ist für ihn also weiterhin der zweite, obwohl die verstreichende Zeit darauf hindeutet, dass er sich eigentlich am ersten Ort befinden sollte.

In einer anderen Situation ist es so: ein Leser, für den die Zeit für den Besuch des dritten Ortes abgelaufen ist, befindet sich weiterhin dort, weil er das Verstreichen der Zeit nicht bemerkt hat. Er sollte bereits am ersten oder noch schlimmer am zweiten Ort sein, denn dort könnten seine Mitarbeiter auf ihn warten, weil die Bibliothek als der dritte Ort um diese Zeit längst wieder geschlossen sein müsste. Der Leser kann – theoretisch – eine dringende Arbeit in einer Bibliothek zu verrichten haben, und ein empathischer Bibliothekar fühlt, dass er den Leser nicht an den ersten oder an den zweiten Ort verbannen kann, dass er ihn an dem dritten Ort bleiben lassen soll, der für den statistischen Bibliothekar inzwischen zum ersten Ort, für einen Bibliothekar mit Berufung dagegen, der gerne Überstunden macht, zum dritten Ort wird.

Auf diese Weise kann für einen Bibliothekar der zweite Ort zum ersten oder zum dritten Ort werden, obwohl dieser Ort für einen Leser immer der dritte bleiben wird. So kann es vorkommen, dass ein glücklicher Bibliothekar sich an allen drei Orten gleichzeitig aufhalten kann. Ich hörte von solchen Fällen, doch ich kenne sie nicht persönlich, kann sie also nicht genauer anführen. Falls irgendjemand eine solche Situation kennt, in der alle diese drei Orte für einen Bibliothekar auf eine wundervolle Weise zum Einen verschmolzen sind, bitte ich, mir das mitzuteilen. Lesern dürfte diese Situation nicht passieren, allerdings kann ich irren.

Es lohnt zu beobachten, wie der Leser selbst diesen Ortswechsel sehen kann. Was kann passieren,

tak jest naprawdę? Może jest na odwrót, pierwszego brak, a w drugim są problemy? Może dlatego niektórzy spędzają w mediatece czas, tak jakby go chcieli przepędzić, stracić bezpowrotnie w nadziei, że kiedyś nadejdzie szczególny czas, w którym wszystkie trzy miejsca jednocześnie będą dostępne na wyciągnięcie ręki, a trzecie miejsce – biblioteka, będzie w istocie pełnić funkcję trzeciego, bo nie będzie musiało zastępować czytelnikowi pierwszego i drugiego.

Życzyłbym sobie, bym zawsze miał drugie miejsce, które możliwie najczęściej bywałoby dla mnie trzecim, ale nigdy nie stało się pierwszym. Czytelnikowi życzyłbym, żeby mu nigdy nie brakowało pierwszego i drugiego, bo w trzecim czekam na niego ja.

Mam wrażenie, że dla sporej grupy użytkowników biblioteka jest więcej niż trzecim miejscem, ale może to tylko mnie się tak wydaje.

wenn einem geduldigen Bibliotheksbesucher kein Glück beschert wird, einen Bibliothekar mit Berufung zu treffen? Er muss in diesem Fall die Bibliothek – seinen dritten Ort – verlassen und zum ersten oder zweiten Ort wechseln.

Man kann davon ausgehen, dass jeder Mensch seinen ersten Ort besitzt, am zweiten verbringt er einen (bestimmten oder unbestimmten) Teil seiner Zeit und den dritten Ort wählt er nach seinem Wunsch und seinen Möglichkeiten. Meine Beobachtungen ergaben, dass dies gar nicht offensichtlich ist, denn einige Leser verhalten sich derart, als hätten sie den zweiten Ort nicht und am ersten hätten sie Probleme. Vielleicht stimmt es tatsächlich? Vielleicht ist es anders herum, d.h. der erste Ort fehlt und am zweiten gibt es Probleme? Vielleicht ist das der Grund, warum manche viel Zeit in einer Mediathek verbringen, als wollten sie diese Zeit verjagen, unwiederbringlich verlieren, in Hoffnung, dass einmal eine besondere Zeit käme, in der alle drei Orte gleichzeitig erreichbar sein würden, und der dritte Ort – die Bibliothek – tatsächlich die Funktion des dritten Ortes erfüllen würde, statt dem Leser den ersten oder den zweiten Ort zu ersetzen.

Ich wünsche mir, dass ich immer einen zweiten Ort habe, der so oft wie möglich zu meinem dritten, aber nie zum ersten Ort wird. Dem Leser wünsche ich, dass ihm weder der erste noch der zweite Ort fehlt, denn am dritten Ort warte ich auf ihn.

Ich habe das Gefühl, dass die Bibliothek für einen großen Teil der Besucher mehr nur als der dritte Ort ist, aber vielleicht ist es nur mein Eindruck.

Übersetzung – Renata A. Thiele

Biblioteki publiczne w Landzie Brandenburg

W niemieckim Kraju Związkowym Brandenburgia istnieje 141 prowadzonych pełnoetatowo bibliotek publicznych, które w 2012 r. odwiedziło 2,55 mln mieszkanek i mieszkańców. Wypożyczono 9,02 mln jednostek inwentarzowych (woluminów, mediów elektronicznych itd.), przeprowadzono 11 tysięcy przedsięwzięć. 5 bibliotek mobilnych zaopatruje ludność wiejską.

Biblioteki publiczne – ogólne statystyki:
www.hbz-nrw.de/dokumentencenter/produkte/dbs/aktuell/auswertungen/oeb_laender_12.pdf

Biblioteki

- Poprzez różnorodność mediów wyrównują szansę i stwarzają możliwość podolania wyzwaniom społeczeństwa informacyjnego, społeczeństwa wiedzy
- Tworzą miejsca widocznego współistnienia i namacalnej współpracy książki i komputera
- Promują czytanie jako ważny element kultury już wśród dzieci w wieku przedszkolnym
- Poprzez szeroką ofertę mediów wspierają niezbędne społecznie kształcenie ustawiczne i ciągły transfer wiedzy
- Ułatwiają orientację w możliwościach rozwoju osobistego i zawodowego oraz przekazują umiejętność obsługi nowoczesnych technologii informacyjnych
- Poprzez wolny dostęp do wiedzy i informacji przyczyniają się do zagwarantowania równych szans edukacyjnych
- Oferują wszystkim obywatelom, niezależnie od ich pochodzenia społecznego, wyznawanej religii czy stanu posiadania, wolny dostęp do mediów i informacji
- Oferują profesjonalne doradztwo osobiste oraz możliwość spotkania i rozmowy

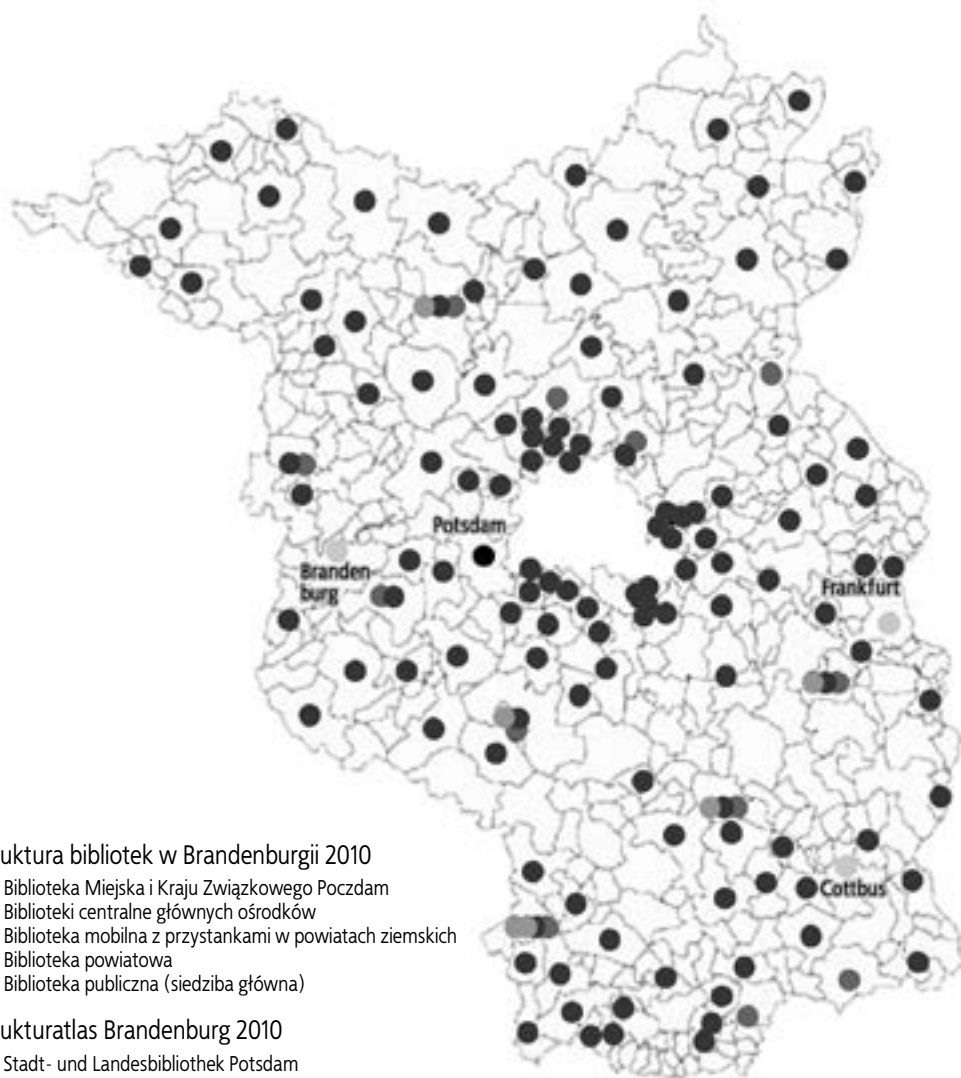
Öffentliche Bibliotheken im Land Brandenburg

Im Bundesland Brandenburg gibt es 141 hauptsächlich geleitete öffentliche Bibliotheken, die im Jahr 2012 von 2,55 Millionen Bürgerinnen und Bürgern besucht wurden. 9,02 Millionen Medien wurden entliehen, 11 000 Veranstaltungen durchgeführt. 5 Fahrbibliotheken versorgen die Landbevölkerung.

Öffentliche Bibliotheken – Gesamtstatistik:
www.hbz-nrw.de/dokumentencenter/produkte/dbs/aktuell/auswertungen/oeb_laender_12.pdf

Die Bibliotheken

- schaffen durch ihre Medienvielfalt Chancengleichheit und die Möglichkeit, sich den Herausforderungen in der Informations- und Wissensgesellschaft zu stellen
- schaffen einen Ort, wo ein Neben- und Miteinander von Buch und Computer sichtbar und erlebbar wird
- fördern das Lesen als eine wichtige Kulturtechnik schon bei Kindern vom Kindergartenalter an
- unterstützen mit ihrem umfangreichen Medienangebot den gesellschaftlich erforderlichen Prozess des lebenslangen Lernens und der ständigen Wissensvermittlung
- erleichtern die Orientierung beim beruflichen und persönlichen Werdegang und vermitteln die Fähigkeit im Umgang mit den modernen Informationstechnologien
- leisten durch den freien Zugang zu Wissen und Information einen Beitrag zur Wahrung gleicher Bildungschancen
- bieten allen Bürgerinnen unabhängig von ihrem sozialen, materiellen oder religiösen Hintergrund freien Zugang zu Medien und Informationen
- bieten qualifizierte persönliche Beratung und Möglichkeiten für Begegnungen und Gespräche

Struktura bibliotek w Brandenburgii 2010

- Biblioteka Miejska i Kraju Związkowego Poczdam
- Biblioteki centralne głównych ośrodków
- Biblioteka mobilna z przystankami w powiatach ziemskich
- Biblioteka powiatowa
- Biblioteka publiczna (siedziba główna)

Strukturatlas Brandenburg 2010

- Stadt- und Landesbibliothek Potsdam
- Bibliothek im Oberzentrum
- Fahrbibliothek mit Haltestellen im Landkreis
- Kreisbibliothek
- Öffentliche Bibliothek (hauptamtlich geleitet)

- Opracowują tożsamość i przyczyniają się do emocjonalnego wzmacniania przywiązania do miejsca zamieszkania
- Poprzez zawartą z Ministerstwem Oświaty, Młodzieży i Sportu umowę o współpracy mają ugruntowaną podstawę do współpracy pomiędzy szkołą a biblioteką – przez co są silniejszym
- schaffen Identität und tragen dazu bei, die emotionale Bindung an den Wohnort zu stärken
- haben mit der Kooperationsvereinbarung mit dem Ministerium für Bildung, Jugend und Sport eine fundierte Grundlage für die Zusammenarbeit zwischen Schule und Öffentlicher Bibliothek – dadurch stärker als bisher strategische Partner

niż dotychczas partnerem strategicznym przekazującym kompetencje czytelnicze i informacyjne

Biblioteki w Brandenburgii:

www.bibliotheksverband.de/landesverbaende/brandenburg/bibliotheksbilder.html

21 dobrych powodów dla dobrych bibliotek:

www.bideutschland.de/download/file/21%20GUTE%20GRUENDE_endg_16-1-09.pdf

Biblioteki są partnerami w kształceniu

Federalne Ministerstwo Kształcenia, Nauki i Badań pod tytułem „Kultura wzmacnia” uchwaliło program promocyjny, w którym biblioteki publiczne otrzymają do dyspozycji 10 milionów euro w ciągu następnych 5 lat. Der Deutsche Bibliotheksverband (Niemiecki Związek Bibliotek) nadał swojemu programowi tytuł „Czytanie wzmacnia”:

Czytanie wzmacnia:

Czytanie i media cyfrowe

- Cel projektu: promocja czytania poprzez wprowadzenie mediów cyfrowych
 - Czas trwania: ok. 60 miesięcy
 - Start projektu: początek 2013 (toczy się jeszcze procedura wnioskowania – stan na październik 2012)
- W programie dla pięciu grup wiekowych zostaną opracowane środki promujące czytanie:
- 3-5 lat: cyfrowe kino, książeczki z obrazkami: czytanie dzieciom i kreatywne uzupełnianie za pomocą mediów cyfrowych
 - 6-8 lat: „Czytam dalej” – kolejne historie odczytywane dzieciom i czytane przez nie w sieci, pogłębiając przy tym w zabawie i poszerzając przeżywanie czytania, zapoznavanie, w odpowiedni dla wieku dziecięcego sposób, z internetem.
 - 13-15 lat: Social Reading – „Czytanie historii” (z życia) i opowiadanie ich (przekazywanie dalej) w sieciach mediów społecznościowych
 - 16-18 lat: „Moje życie za pięć lat” – orientacja zawodowa za pomocą mediów cyfrowych
 - 9-12 lat: „Moja historia fotograficzna” (Fotostory) – dzielenie z innymi w sposób kreatywny przeżyć związanych z czytaniem za pomocą tabletu PC

bei der Vermittlung von Lese- und Informationskompetenz

www.bibliotheksverband.de/landesverbaende/brandenburg/bibliotheksbilder.html

www.bideutschland.de/download/file/21%20GUTE%20GRUENDE_endg_16-1-09.pdf

Bibliotheken sind Bildungspartner

Das Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung hat unter dem Titel „Kultur macht stark” hat ein Förderprogramm verabschiedet, in dem für öffentliche Bibliotheken in den nächsten 5 Jahren 10 Millionen Euro zur Verfügung stehen. Der Deutsche Bibliotheksverband hat seinem Programm den Titel „Lesen macht stark” gegeben:

- Projektziel: Leseförderung durch den Einsatz von digitalen Medien
- Laufzeit: ca. 60 Monate
- Projektstart: Anfang 2013 (Antragsverfahren läuft noch)

Für das Programm wurden lesefördernde Maßnahmen für fünf Altersgruppen entwickelt:

- 3-5 Jahre: Bilderbuchkino digital: Vorlesen und mit digitalen Medien kreativ ergänzen
- 6-8 Jahre: Ich lese weiter: (Vor-)Gelesene Geschichten im Netz weiterverfolgen und dabei spielerisch Leseerlebnis vertiefen und erweitern, kindgerecht Internet kennenlernen
- 13-15 Jahre: Social Reading – (Lebens-) Geschichten lesen und in sozialen Netzwerken (weiter-) erzählen
- 16-18 Jahre: Mein Leben in fünf Jahren — Berufliche Orientierung mit digitalen Medien
- 9-12 Jahre: Meine Fotostory: Mit dem Tablet PC kreativ das Leseerlebnis mit anderen teilen

Eine andere bundesweite Aktion an der sich auch Bibliotheken aus dem Bundesland Brandenburg beteiligen, heißt „Lesestart – Drei Meilensteine für das Lesen”.

„Lesestart – Drei Meilensteine für das Lesen” ist ein Programm zur Sprach- und Leseförderung, das sich schon an die Jüngsten richtet. Es wird vom Bundesministerium für Bildung und Forschung finanziert und von der Stiftung Lesen durchgeführt.

Inna akcja o zasięgu ogólnokrajowym, w której uczestniczą biblioteki z Brandenburgii, nazywa się: „Start czytania – Trzy kamienie milowe dla czytania”.

„Start czytania – Trzy kamienie milowe dla czytania” to program promujący mowę i czytanie, skierowany już do najmłodszych. Finansowany jest przez Federalne Ministerstwo Kształcenia i Badań i przeprowadzany przez Fundację Czytanie.

Dzieci, które rosną w otoczeniu książek i historii, uczą się lepiej czytać i mają z tego więcej radości.

Jest to ważną przesłanką dla dobrych szans kształcenia!

Dlatego rodzice otrzymują trzykrotnie zestaw „Start czytania” z wartościowymi podpowiedziami do codziennego stosowania dotyczącymi czytania dzieciom i z podarunkiem książkowym dla swoich dzieci, gdy te mają rok, trzy lata i sześć lat. Dopuszczalnych do tego jest wiele lokalnych wspólnych akcji i imprez czytelniczych!

W ciągu ośmiu lat dzieciom z trzech postępujących po sobie roczników zostanie rozdanych około 4,5 mln zestawów start czytania.

- Od 2011 do 2013 rodzice z rocznymi dziećmi otrzymują pierwszy komplet w praktyce przedszkolnej w ramach profilaktyki dzieci poniżej 6 roku życia (U6 Vorsorge).
- Od 2013 do 2015 – następny komplet w bibliotekach, kiedy dzieci mają 3 lata. Łącznie każdorazowo pomocą obu kompletów może być objęta połowa dzieci z trzech roczników.
- Z trzeciego kompletu „Start czytania” ucieszą się wszystkie rozpoczynające naukę dzieci od 2016 roku!

Od listopada 2013 drugi komplet „Start czytania” biblioteki podarowują rodzicom trzylatków.

„Start czytania...” – oficjalna strona [www](http://www.lesestart.de/ueberlesestart.html):

<http://www.lesestart.de/ueberlesestart.html>

Kinder, die mit Büchern und Geschichten aufwachsen, lernen besser lesen und haben mehr Spaß daran. Das ist eine wichtige Voraussetzung für gute Bildungschancen!

Deshalb erhalten Eltern drei Mal ein Lesestart-Set mit wertvollen Alltagstipps rund ums Vorlesen und einem Buchgeschenk für ihre Kinder, wenn diese ein, drei und sechs Jahre alt sind. Passend dazu gibt es viele tolle Lesestart-Aktionen und -Veranstaltungen vor Ort!

Innerhalb von acht Jahren werden rund 4,5 Mio. Lesestart-Sets an Kinder aus drei aufeinanderfolgenden Jahrgängen verschenkt.

- Von 2011 bis 2013 erhalten Eltern mit einjährigen Kindern das erste Set in der Kinderarztpraxis im Rahmen der U6-Vorsorge.
- Von 2013 bis 2015 gibt es das nächste Set in Bibliotheken, wenn die Kinder drei Jahre alt sind. Insgesamt können mit den ersten beiden Sets jeweils die Hälfte aller Kinder der drei Jahrgänge erreicht werden.
- Auf das dritte Lesestart-Set können sich ab 2016 alle Schulanfängerinnen und Schulanfänger freuen!

Ab November 2013 wird das zweite Lesestart-Set von Bibliotheken an Eltern mit dreijährigen Kindern verschenkt.

<http://www.lesestart.de/ueberlesestart.html>

Tłumaczenie – Małgorzata Grelak

Dział Informacji Regionalnej i Bibliograficznej Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. C. Norwida w Zielonej Górze – miejscem aktywizacji regionalnej

Koncepcja „trzeciego miejsca” stworzona przez Raya Oldenburga zakłada, że życie każdego człowieka koncentruje się wokół trzech miejsc: domu, pracy i owego „trzeciego miejsca”¹. Funkcję przytaczanego „trzeciego miejsca” mogą z powodzeniem pełnić biblioteki, m.in. publiczne, a co za tym idzie – także ich poszczególne agendy i działy. W swojej działalności nie tylko pośredniczą w dostępie do dóbr kultury, ale stanowią przestrzeń interakcji społecznej².

Poszczególne działy wojewódzkich bibliotek publicznych, podobnie zresztą jak niewielkie biblioteki publiczne, mogą odegrać istotną rolę w procesie ponownego scalania mieszkańców danego środowiska lokalnego ze względu na to, iż są postrzegane jako swoje, są dostępne dla wszystkich i łatwo w nich o bezpośredni kontakt z czytelnikiem³. Autor w swo-

1 J. Jasiewicz, *Biblioteka jako „trzecie miejsce”. Ratunek – szansa – wyzwanie*, „Poradnik Bibliotekarza” 2012, nr 5, s. 7-8. Koncepcja „trzeciego miejsca” zakłada, iż „dom to przestrzeń wspólnego funkcjonowania z najbliższymi osobami, miejsce najbardziej intymne, w którym czujemy się dobrze, bezpiecznie, pewnie. Praca stanowi miejsce realizacji ambicji zawodowych, pokonywania przeszkód i wyzwań; jest to arena rozwoju kariery zawodowej, na której jednocześnie każdy za swoją pracę otrzymuje wynagrodzenie. »Trzecie miejsce« to przestrzeń, w której – najogólniej rzecz ujmując – spędzamy wolny czas i prowadzimy szeroko pojęte życie towarzyskie i społeczne” (zob. *ibidem*, s. 7).

2 *Ibidem*, s. 8.

3 *Ibidem*.

Abteilung der regionalen und bibliografischen Information von Öffentlicher Stadt- und Regionalbibliothek namens C. Norwid in Zielona Góra – Platz der regionalen Aktivierung

Das von Ray Oldenburg geschaffte Konzept des „dritten Ortes” nimmt an, dass Leben des Menschen sich um drei Orten konzentriert: Zuhause, Arbeitsplatz und den jenes „dritten Ort”¹. Funktion des zitierten „dritten Ortes” können ruhig Bibliotheken sein, u.a. öffentliche Bibliotheken, und was folgt, auch ihre Stellen und Filialen. In ihrer Tätigkeit sind sie nicht nur Vermittler bei Zugang zu Kulturgütern, sondern bilden auch Raum von sozialer Interaktion².

Einzelne Abteilungen von öffentlichen Regionalbibliotheken, ähnlich wie nicht große öffentliche Bibliotheken, können wichtige Rolle im Prozess Wiedervereinigung von Einwohner gegebenen lokalen Milieus spielen. Deswegen, dass sie als vertraut, heimisch betrachtet sind, für alle zugänglich sind, es ist

1 J. Jasiewicz, *Biblioteka jako „trzecie miejsce”. Ratunek – szansa – wyzwanie (Bibliothek als ein dritter Ort. Rettung, Chance, Herausforderung)*, „Poradnik Bibliotekarza” 2012, Nr. 5, S. 7-8. Konzept des „dritten Ortes” nimmt an, dass „Zuhause ein Raum von gemeinsamen Funktionieren mit nahe stehenden Personen ist, ein sehr intimer Ort, wo wir uns gut gefahrlos und sicher fühlen. Arbeit ist der Ort, wo Berufaspirationen realisiert werden, Hemmnisse besiegt werden, Herausforderungen genommen werden; es ist eine Kampfbahn von Karriereentwicklung, wo gleichzeitig jeder für seine Arbeit Entlohnung bekommt. Der » dritte Ort « ist ein Raum, wo wir – allgemein gesagt – Freizeit verbringen und – im breiten Sinne des Wortes – gesellschaftliches und soziales Leben führen” (siehe. *ebenda*, S. 7).

2 *Ebenda*, S. 8.

im artykule postara się ukazać rolę Dział Informacji Regionalnej i Bibliograficznej Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. C. Norwida w Zielonej Górze jako miejsca aktywizacji lokalnej, a co za tym idzie – przestrzeni „trzeciego miejsca”.

Według Elżbiety Barbary Zybert w ostatnich latach dużą uwagę poświęca się społecznościom lokalnym. Szczegółowy jej opis autorka przytacza w rozważaniach zawartych we wstępie do książki *Biblioteka i informacja w aktywizacji regionalnej*. Rozumiana jest ona jako: „[...] grupa zamieszkująca wspólny obszar, związana z sobą różnymi więzami, będących rezultatem dzielenia wspólnych wartości, obyczajowości, kultury czy osobistych związków wynikających z przynależności terytorialnej. O charakterze i specyfice społeczności lokalnych decydują instytucje służące organizacji ich życia – które z jednej strony są efektem lokalnych potrzeb, a z drugiej – przyczyniają się do ich powstawania. Społeczność ta nie zawsze jest świadoma swojej wspólnotowości i przynależności do »małej ojczyzny«. Stąd podejmowane są działania mające na celu rozbudzenie tej świadomości oraz sprzyjanie kultywowaniu tradycji, lokalnej historii i dziedzictwa kulturowego. Dodatkowo mają wspierać rozwój społeczny, integrację i aktywizację w różnych zakresach prowadzącą do zaspokajania potrzeb i poprawy jakości życia”⁴.

Dalej ta sama autorka wyjaśnia pojęcie aktywizacji regionalnej, która: „[...] ma na celu nie tylko ożywienie i wykorzystanie kapitału społeczno-kulturowego, ale również wzmocnienie postaw obywatelskich poprzez zwiększenie kompetencji i działań prospołecznych, uczestnictwo w życiu danej społeczności w obszarze społecznym, edukacyjnym, zawodowym, kulturalnym czy ekologicznym. W efekcie podejmowanych działań aktywizujących następuje identyfikacja problemów i potrzeb nurtujących daną społeczność. Wyznaczane są działania prowadzące do poprawy czy zmiany sytuacji przy istotnym udziale obywateli. Aktywizacja regionalna

leicht einen direkten Kontakt mit Leser anzuknüpfen³. Der Autor macht eine Probe, in seinem Artikel die Abteilung der Regionalen und Bibliografischen Information der Norwid-Bibliothek als Platz von lokaler Aktivierung und somit der Raum des „dritten Ortes“ zu zeigen.

Laut Elżbieta Barbara Zybert wird in letzten Jahren der lokalen Gemeinschaft viel Aufmerksamkeit gelenkt. Ihre detaillierte Beschreibung gibt die Autorin in Überlegungen, die im Vorwort zum Buch *Biblioteka i informacja w aktywizacji regionalnej* (*Bibliothek und Information in lokaler Aktivierung*) beinhaltet sind. Sie wird verstanden als: „[...] eine Gruppe, die das gemeinsame Gebiet bewohnt, mit Bindungen zusammengebunden ist, die Resultat von Teilen unter sich gemeinsamer Werte, Sittlichkeit, Kultur oder persönlicher Beziehungen sind, die aus gebietlicher Zugehörigkeit folgen. Über Charakter und Spezifik der lokalen Gemeinschaften entscheiden Institutionen, die Organisation ihres Lebens dienen. Sie sind von einer Seite – ein Resultat von lokalen Bedürfnissen und von anderer Seite – tragen sie zu ihrer Entstehung bei. Nicht immer ist diese Gesellschaftsgruppe ihrer „Gemeinsam sein“ und Angehörigkeit zu dem »kleinen Vaterland« bewusst. Darum sind Handlungen untergenommen, die diese Bewusstsein erwecken sollen und Traditionspflege, lokale Geschichte und Kulturerbe begünstigen. Zusätzlich sollen sie soziale Entwicklung, Integration und Aktivierung in verschiedenen Bereichen unterstützen. Die Aktivierung soll zu Bedürfnissen Erfüllung und Lebensqualität Besserung führen”⁴.

Weiter erklärt dieselbe Autorin, was regionale Aktivierung bedeutet: „[...] ihr Ziel ist nicht nur gesellschaftlich-kulturelles Kapitel anzuregen und auszunutzen, aber auch Verstärkung der Bürge-

³ *Ebenda*.

⁴ E. B. Zybert, *Vorrede*, [in:] *Biblioteka i informacja w aktywizacji regionalnej. Nauka – Dydaktyka – Praktyka*. (Bibliothek Und Information in regionaler Aktivierung. Wissenschaft – Didaktik – Praktik.) Arbeiten von Anstalt des Bibliothekswesens, des Instituts von wissenschaftlicher Information und Buchwissenschaftsstudien in Warszawa Universität B. 7, Red. D. Grabowska, E. B. Zybert, Warszawa 2012, S. 7.

⁴ E. B. Zybert, *Wstęp*, [w:] *Biblioteka i informacja w aktywizacji regionalnej. Nauka – Dydaktyka – Praktyka*. Prace Zakładu Bibliotekoznawstwa Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego, t. 7, red. D. Grabowska, E. B. Zybert, Warszawa 2012, s. 7.

może sprzyjać także realizacji szerszych zadań, jak kształtowanie tolerancji, akceptacja inności, zgodnie z myślą, że inni to także my. Jest sprawą niemal oczywistą, że aktywizacja społeczna przyczynia się do wzrostu poziomu integracji środowisk lokalnych, ugruntowania nawyków współdziałania osób i instytucji na rzecz ich rozwoju społeczno-gospodarczego i wspólnego rozwiązywania swoich problemów [...]”⁵.

W procesie budowania tożsamości lokalnej i aktywizowaniu lokalnej społeczności dużą rolę pełnią instytucje działające w danym środowisku. Szczególna rola przypada w nim placówkom edukacyjno-informacyjnym z bibliotekami na czele, które obok szkoły są odpowiedzialne za rozwój edukacji równoległej. To właśnie biblioteki organizują działania edukacyjne, jako ważne instytucje obok domu czy miejsca pracy, podejmują różne formy aktywności mające np. promować historię i kulturę regionu, a także wypełniają poprzez książkę czas wolny mieszkańców danego obszaru, organizują przedsięwzięcia kulturalno-oświatowe oraz ukierunkowują i ułatwiają dostęp do informacji. We wszystkich tych działaniach wykorzystują swój potencjał informacyjny i edukacyjny⁶. Dużą rolę w powyższym procesie mogą odgrywać działy regionalne.

W Dziale Informacji Regionalnej i Bibliograficznej Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. C. Norwida w Zielonej Górze znajduje się księgozbiór regionalny z XIX, XX i XXI wieku, liczący ponad 11 300 wol. około 4300 tytułów wydawnictw ciągłych. W jego skład wchodzi zarówno pozycje niemieckie, jak i polskie. Czytelnik ma również możliwość skorzystania z około 130 bieżących tytułów czasopism lokalnych, wydawanych w różnych miejscowościach woj. lubuskiego. Ponadto Dział udostępnia księgozbiór informacyjny (m.in. informatory statystyczne oraz zbiory bibliografii ogólnych i specjalnych, np. „Przewodnik Bibliograficzny”, „Bibliografia Zawartości Czasopism”, „Polska Bibliografia Literacka”, „Bibliografia Historii Polskiej”), dokumenty elektroniczne, dźwiękowe, kartograficzne, normy, filmy, dokumenty życia społecznego (m.in.

reinstellung durch Wachstum von Kompetenzen und progesellschaftlicher Tätigkeiten, Teilnahme am Leben der bestimmten Gemeinschaft auf dem sozialen, beruflichen, kulturellen, ökologischen oder Bildungsgebiet. Als Ergebnis der aktivierenden Tätigkeiten werden Probleme und Bedürfnisse der gewissen Gemeinschaft identifiziert. Handlungen, die Verbesserung oder Änderung der Situation mit wesentlicher Teilnahme von Bürgern, dienen sollen, werden zugewiesen. Die regionale Aktivierung kann auch Verwirklichung von weiteren Aufgaben, wie Toleranzbilden, Akzeptanz von Andersartigkeit (nach der Idee, dass die Anderen, das sind auch wir) begünstigen. Es ist beinahe offensichtlich, dass soziale Aktivierung zum Anstieg des Integrationsstandes des lokalen Milieus und zur Gewohnheitsfestigung des Zusammenwirkens von Personen und Institutionen für sozial-wirtschaftliche Entwicklung und für gemeinsames Lösen von Problemen, beiträgt[...]”⁵.

Im Aufbauprozess von lokaler Identität und bei Aktivierung lokaler Gemeinschaft spielen Institutionen, die in dem gegebenen Milieu tätig sind, eine große Rolle. Eine besondere Rolle spielen dabei bildungs-informative Einrichtungen, insbesondere die Bibliotheken. Sie sind neben den Schulen, für Entwicklung von paralleler Bildung verantwortlich. Gerade die Bibliotheken, als wichtigen Institutionen, neben Zuhause und Arbeit, organisieren Bildungstätigkeiten, sind in verschiedenen Formen aktiv, damit sie z.B. Geschichte und Kultur der Region fördern, und auch durch das Buch Freizeit von Einwohnern des gegebenen Gebiets erfüllen, kulturell-bildende Unternehmungen organisieren, als auch in eine bestimmte Richtung lenken und Zugang zu Information erleichtern. Bei allen diesen Handlungen nutzen sie ihr Informations- und Bildungspotential⁶. Eine große Rolle können bei diesem Prozess Abteilungen mit regionaler Spezialisierung spielen.

In der Abteilung der Regionaler und Bibliografischer Information von Öffentlicher Stadt- und Regionalbibliothek namens C. Norwid in Zielona Góra

5 *Ibidem*.

6 *Ibidem*, s. 8.

5 *Ebenda*.

6 *Ebenda*, S. 8.

programy imprez, foldery, afisze, plakaty, zaproszenia i inne drobne druki związane z życiem społecznym, kulturalnym i gospodarczym Zielonej Góry oraz częściowo regionu), a także publikacje z zakresu winiarstwa. Wszystkie zbiory udostępniane są na miejscu. Czytelnik ma jednak możliwość samodzielnego nieodpłatnego wykonania zdjęć cyfrowych (własnym aparatem fotograficznym) oraz skanów (skanerem znajdującym się w Dziale).

Warto także wspomnieć, że Dział na podstawie Ustawy z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych (Dziennik Ustaw 1996, nr 152, poz. 722) oraz Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad i trybu ich przekazywania (Dziennik Ustaw 1997, nr 29, poz. 161) ma

befindet sich regionale Büchersammlung von der 19., 20. Und 21. Jahrhundert, der über 11 300 Einheiten besitzt von gegen 4300 Titeln der fortlaufenden Publikationen. Die Sammlung besteht so wie aus deutscher, als auch polnischer Positionen. Der Leser kann auch ca. 130 laufende Titel von lokalen, in verschiedenen Ortschaften der Lubusker Woiwodschaft ausgegebenen Zeitschriften, nutzen. Außerdem stellt die Abteilung informative Büchersammlung (u.a. statistische Informationsbroschüren und Sammlungen von allgemeinen und Sonderbibliographien z.B. „Przewodnik Bibliograficzny“, „Bibliografia Zawartości Czasopism“, „Polska Bibliografia Literacka“, „Bibliografia Historii Polskiej“), elektronische, kartographische Ton(Schall)Dokumente, Normen, Filme, Dokumente des Gemeinschaftsleben (u.a. Programme von Veranstaltungen, Folders, Posters, Plakate, Einladungen und andere kleine Akzidenzen,

„Grünberger Wochenblatt“ 1895, nr 1, s. 1. Źródło: zbiory WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze
 „Grünberger Wochenblatt“ 1895, Nr. 1, S. 1. Quelle: Sammlungen der Norwid-Bibliothek in Zielona Góra

„Gazeta Zielonogórska” 1952, nr 2, s. 1. Źródło: zbiory WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze
 „Gazeta Zielonogórska” 1952, Nr. 2, S. 1. Quelle: Sammlungen der Norwid-Bibliothek in Zielona Góra

prawo do otrzymywania regionalnego egzemplarza obowiązkowego.

Pracownicy Działu Informacji Regionalnej i Bibliograficznej opracowują Bibliografię Ziemi Lubuskiej (BZL) w postaci bazy danych, w której rejestruje się na bieżąco piśmiennictwo o historii oraz życiu gospodarczym, społecznym, politycznym, naukowym i kulturalno-oświatowym regionu na podstawie wydawnictw zwartych oraz czasopism regionalnych i ogólnopolskich.

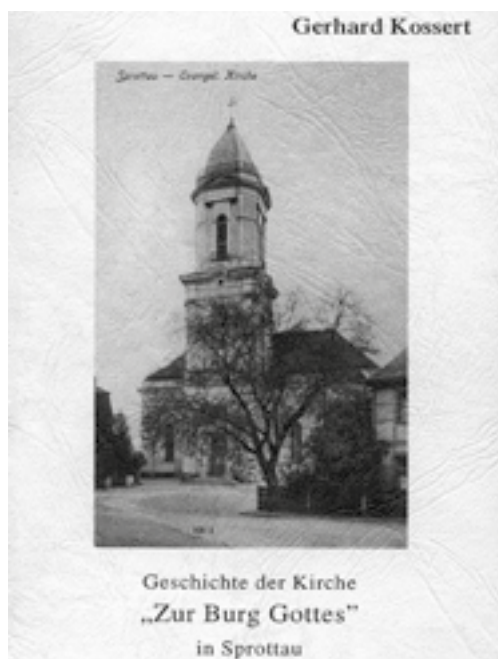
Bibliografia jest bazą on-line dostępną ze strony WiMBP, która gromadzi piśmiennictwo dotyczące regionu, zwanego umownie Ziemią Lubuską, obejmującego terytorium wyznaczone przez granice administracyjne. Do 1975 r. było to województwo zielonogórskie, w latach 1975-1998 województwa gorzowskie i zielonogórskie, a od 1999 r. województwo lubuskie. W bibliografii uwzględnione są

die mit Gesellschafts-, kulturellen, Wirtschaftsleben von Zielona Góra und von der Region zusammengebunden sind), auch von Weinbau, zur Verfügung. Alle Sammlungen stehen vor Ort zur Verfügung. Der Leser kann aber selbst, unentgeltlich digitale Fotos (mit eigenem Fotoapparat) machen und er kann auch (mit einem Scanner, der sich in der Abteilung befindet) scannen.

Es ist auch erwähnenswert, dass die Abteilung Recht hat, /gemäß dem Gesetz zum Bibliothekspflichtexemplar vom 7. November 1996 (Gesetzbuch 1996, Nr. 152, Pos. 722) und dem Ministerialerlass vom Kulturminister vom 6. März 1997 zum Register der Bibliotheken die zu Erhalten vom Pflichtexemplar einzelnen Publikationsarten; Prinzi-

„Nadodrze” 1964, nr 7, s. 1. Źródło: zbiory WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze
„Nadodrze” 1964, Nr. 7, S. 1. Sammlungen der Norwid-Bibliothek in Zielona Góra

Geschichte der Kirche „Zur Burg Gottes” in Sprottau. Ein Beitrag zur Orts- und Kirchengeschichte Schlesiens. Zusammengestellt und bearbeitet von Gerhard Kossert. Heimatkreisvertrauensmann von Sagan – Sprottau 1997. Źródło: zbiory WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze
Geschichte der Kirche „Zur Burg Gottes” in Sprottau. Ein Beitrag zur Orts- und Kirchengeschichte Schlesiens. Zusammengestellt und bearbeitet von Gerhard Kossert. Heimatkreisvertrauensmann von Sagan – Sprottau 1997. Quelle: Sammlungen der Norwid-Bibliothek in Zielona Góra

wydawnictwa zwarte (książki) i ciągłe (zbiorowe oraz czasopisma), zarówno publikacje naukowe, jak i artykuły prasowe, a także fragmenty większych całości o regionie. Poza tym BZL obejmuje również kartografię i dokumenty elektroniczne. Bibliografia ma charakter przedmiotowy, odstępstwem od tej zasady jest uwzględnianie materiałów z konferencji, zjazdów i sesji naukowych oraz katalogów wystaw organizowanych na Ziemi Lubuskiej, bez względu na ich tematykę. Włączone są tu też biogramy osób wywodzących się z terenu regionu, lecz działających poza jego obszarem. Jej celem jest przedstawienie piśmiennictwa dotyczącego regionu stanowiącego materiał źródłowy dla prac badawczych przedstawicieli wielu dyscyplin naukowych. Baza bibliograficzna

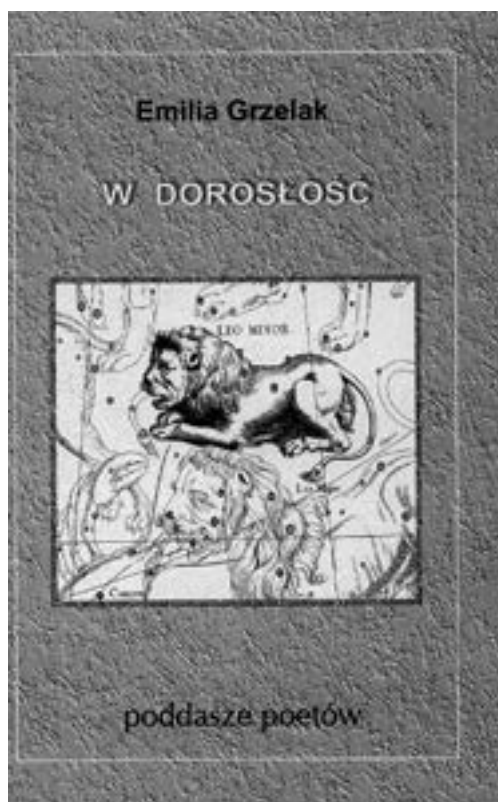
pien und Übertragungsweise; berechtigt sind/, das Pflichtexemplar zu erhalten.

Mitarbeiter der Abteilung der Regionaler und Bibliografischer Information bearbeiten die Bibliografie des Lubusker Landes /Bibliografia Ziemi Lubuskiej (BZL)/ als eine Datenbasis, in der Literatur über Geschichte und kultur-bildende, politische und Wirtschafts-, Gesellschafts-, Wissenschaftsleben der Region, anhand zusammenhängenden Publikationen, als auch regionaler und gesamtpolnischer Zeitschriften, laufend registriert ist.

Die Bibliografie bildet eine von Norwid-Bibliothek Seite zugängliche on-line Basis, die Literatur, Schrifttum – die Region betrifft, üblicherweise als Ziemia Lubuska/Lubusker Land/, genannt, sammelt.

Chcieliśmy być sobą. Ruch Młodzieży Niezależnej we wspomnieniach uczestników (1983-1989), pod red. M. Rusakiewicza i D.A. Rymara przy współpracy Z. Bodnara, Gorzów Wlkp. 2013. Źródło: zbiory WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze
Chcieliśmy być sobą. Ruch Młodzieży Niezależnej we wspomnieniach uczestników (1983-1989), Red. M. Rusakiewicz u. D.A. Rymar in Zusammenarbeit mit Z. Bodnar, Gorzów Wlkp. 2013. Quelle: Büchersammlungen der Norwid-Bibliothek in Zielona Góra

E. Grzelak, *W dorosłość*, Zielona Góra 2012. Źródło: zbiory WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze
E. Grzelak, *W dorosłość*, Zielona Góra 2012. Quelle: Büchersammlungen der Norwid-Bibliothek in Zielona Góra

obejmuje piśmiennictwo od 1988 r. i uzupełniana jest na bieżąco. Sukcesywnie wprowadzane są opisy z lat 1945-1987. Zgromadzone materiały bibliograficzne w postaci tradycyjnej kartoteki obejmują cały okres powojenny i zawierają opisy publikacji wydanych po 1945 r. Opisy niewprowadzone do bazy są udostępniane czytelnikom w postaci tradycyjnych kart katalogowych.

Baza jest częścią ogólnopolskiego systemu bibliografii regionalnych, które pełnią funkcję uzupełniającą w odniesieniu do narodowych wykazów publikacji. Znalezione opisy bibliograficzne można zapisać w postaci kolekcji na dysku komputera, przesłać e-mailem lub wydrukować. Poszukiwać można w niej dokonywać m.in. według autora, tytułu, tytułu czasopisma, indeksu słów kluczowych (nazw miejscowości nazwisk), klasyfikacji rzeczowej.

Pracownicy Działu udzielają informacji bibliograficznych polegających na pomocy czytelnikom w poszukiwaniach bibliograficznych, a szczególnie w korzystaniu z bibliografii ogólnych i specjalnych oraz baz Biblioteki Narodowej dostępnych on-line (<http://mak.bn.org.pl/wykaz.htm>).

Dział uczestniczy także w tworzeniu Zielonogórskiej Biblioteki Cyfrowej. Umożliwia ona szeroki zdalny dostęp do źródeł wiedzy, zasobów edukacyjnych, cyfrowych kopii najcenniejszych zabytków kultury piśmienniczej, kolekcji dzieł sztuki oraz materiałów regionalnych. Celem biblioteki wirtualnej jest jej powszechność i dostępność. Jest to z założenia regionalna biblioteka cyfrowa, wyróżnia ją połączenie idei biblioteki edukacyjnej z biblioteką dziedzictwa kulturowego i biblioteką regionalną. Obecnie ZBC tworzą: Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida w Zielonej Górze.

Dział Informacji Regionalnej i Bibliograficznej ze względu na to, iż jest działem naukowym, podejmuje różnego typu inicjatywy naukowe i popularnonaukowe. Przykładowo w latach 2012-2013 organizował przedstawione poniżej przedsięwzięcia naukowe i popularnonaukowe.

W dniach 24-25 października 2012 r. zorganizował przy współudziale innych agend WiMBP interdyscyplinarną konferencję naukową ph. „Oblicza prasy

Lubusker Land fasst das von Verwaltungsgrenzen angewiesene Territorium um. Bis zum Jahr 1975 war das Zielona Góra Woiwodschaft, in den Jahren 1975-1998 Gorzów und Zielona Góra Woiwodschaften, und vom Jahr 1999 ist es die Lubusker Woiwodschaft. In der Bibliografie wurden so wie zusammenhängende Publikationen (Bücher), als auch fortlaufende Publikationen (kollektive Publikationen und Zeitschriften); so wie Forschungspublikationen, Presseartikel, als auch Fragmente eines größeren Ganzen über die Region, berücksichtigt. Außerdem fast die BZL auch Kartografie und elektronische Dokumente. Die Bibliografie hat objektiver Charakter. Eine Abweichung von dem Prinzip sind Materialien von Konferenzen, Versammlungen, Kongressen, wissenschaftlichen Sitzungen als auch Ausstellungskataloge, von im Lubusker Lande organisierten Ausstellungen, ohne Rücksicht auf ihre Thematik. Einbezogen sind hier auch Biogramme von Personen, die aus dieser Region stammen, obwohl sie zurzeit außer diesem Gebiet tätig sind. Ihr Ziel ist Darstellung des die Region betreffendes Schrifttums, das ein Quellenmaterial für Forschung der Vertreter von vielen Forschungsdisziplinen. Die bibliografische Basis fasst das Schrifttum vom Jahr 1988 um und ist auf dem Laufenden ergänzt. Sukzessiv sind Beschreibungen von Jahren 1945-1987 eingeführt. Versammelte bibliografische Materialien in Gestalt eines traditionellen Zettelkastens fassen das ganze Nachkriegszeit um und enthalten Beschreibung von Publikationen, die nach dem Jahr 1945 herausgegeben wurden. Die Beschreibungen, die nicht in die Basis eingeführt wurden, sind dem Leser als traditionelle Kasten-zettel zur Verfügung gestellt.

Die Basis ist ein Teil des allgemeinpolnischen regionalen Systems der Bibliografien. Die regionalen Bibliografien haben eine Ergänzungsfunktion bezüglich der allgemeinpolnischen Publikationsverzeichnisse. Ausgesuchte bibliografische Beschreibungen kann man als eine Sammlung zu Computerplatte eintragen, mit E-Mail Post senden oder drucken. Suchungsmethode kann nach Autor, Titel, Zeitschrifttitel, Stichwortverzeichnis (Ortsname, Nachname), sachbezogene Klassifizierung sein.

Mitarbeiter der Abteilung geben bibliografische Aufschluss, damit sie den Lesern in bibliografischen

Ziem Zachodnich po 1945 roku". W czasie dwóch dni obrad swoje wykłady wygłosiło 27 prelegentów z różnych ośrodków naukowych, takich jak: Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim, Uniwersytet Zielonogórski, Uniwersytet Wrocławski, Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida w Zielonej Górze, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie, Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Poznaniu, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Z. Herberta w Gorzowie Wielkopolskim, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Biblioteka Neofilologiczna Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz Biuro Historyczne NSZZ RI „Solidarność” i Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Czerwieńsku. Organizatorami konferencji byli: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida w Zielonej Górze; Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Zielonogórskiego; Instytut Pamięci Narodowej, Oddział w Poznaniu; Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie.

W 2011 r. zapoczątkowany został cykl spotkań w ramach konwersatoriów bibliotekoznawczych,

Źródło: zdjęcia własne WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze
 Quelle: Eigene Bilder von der Norwid-Bibliothek in Zielona Góra

Suchen helfen, besonders wenn es um Aussuchen von allgemeinen und speziellen bibliografischen Informationen und Basen der Polnischen Nationalbibliothek (Zugang online <http://mak.bn.org.pl/wykaz.htm>) geht.

Die Abteilung nimmt Teil an gemeinsamer Erschaffung Zielona Góra Digitalbibliothek (Zielonogórska Biblioteka Cyfrowa/ZBC). Sie ermöglicht einen breiten online Zugang zu Quellen des Wissens, Bildungsressourcen, Digitalkopien von den kostbarsten Denkmälern der Kultur des Schrifttums, Kunstwerksammlungen und Regionalmaterialien. Ein Ziel der virtuellen Bibliothek ist sie allgemein und zugänglich zu kreieren. Es ist in der Annahme eine regionale Digitalbibliothek, ihr charakteristisches Merkmal ist eine Zusammensetzung von einer Bildungsbibliothek, einer Bibliothek der Kulturerbe und einer Regionalbibliothek. Zurzeit besteht die ZBC-Bibliothek aus der Bibliothek von Zielona Góra Universität und der Öffentlichen Stadt- und Regionalbibliothek namens C. Norwid in Zielona Góra.

Die Abteilung der Regionalen und Bibliografischen Information ist eine Forschungseinrichtung und in Bezug darauf, wissenschaftliche, populärwissenschaftliche und Forschungsinitiativen verschiedener Art unternimmt. Sie hat z.B. in den Jahren 2012-2013 die unten vorgestellten wissenschaftlichen und populärwissenschaftlichen Unternehmungen organisiert.

Vom 24. Bis 25. Oktober 2012 hatte sie mit Teilnahme von anderen Einrichtungen der Norwid-Bibliothek eine interdisziplinäre wissenschaftliche Konferenz unter dem Motto „Oblicza prasy Ziem Zachodnich po 1945 roku/Angesichte der Presse von Westregionen in Polen nach dem Jahr 1945“. Während 2 Tage haben 27 Referenten aus verschiedenen Wissenschaftsmilieus, wie Universitätsinstituten, Museen, Bibliotheken: Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim, Uniwersytet Zielonogórski, Uniwersytet Wrocławski, Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida

których tematyka dotyczyła zagadnień bibliekoznawczych. Konwersatoria, zgodnie z definicją, są takim typem spotkań, gdzie dominują dyskusje. Wiedza nie jest przekazywana jedynie na linii prowadzący – słuchacz, lecz jej zdobywanie następuje poprzez konwersacje, szukanie rozwiązań określonych problemów i wspólne dochodzenie do wniosków. Uczestnikami konwersatoriów byli nie tylko bibliotekarze, ale również przyszli adepci tego zawodu, czyli studenci, pracownicy Uniwersytetu Zielonogórskiego, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sulechowie, Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. M. Grzegorzewskiej w Zielonej Górze, dziennikarze oraz osoby zainteresowane powyższą tematyką. Do tej pory zorganizowano dwa cykle spotkań, a trzeci jest realizowany. Swoje wykłady wygłosili na nich zaproszeni prelegenci z różnych ośrodków akademickich. Poniżej zaprezentowany został harmonogram i tematyka konwersatoriów w latach 2011-2013.

Harmonogram i tematyka konwersatoriów bibliekoznawczych roku 2011/2012

– dr Dawid Kotlarek (WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze), *Czytelnictwo w bibliotekach publicznych na Ziemi Lubuskiej w latach 1950-2010 w świetle badań statystycznych*

– dr Małgorzata Czerwińska (Uniwersytet Zielonogórski), *Czytelnik z niepełnosprawnością w bibliotece, czyli podstawy bibliekarstwa i czytelnictwa specjalnego*

– dr Grzegorz Chmielewski, *Glosa do biografii Herminy von Reuss*

– dr Robert Rudiak (WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze), *Wydawnictwa literackie na Środkowym Nadodrzu w latach 80. i 90. XX wieku*

– dr Przemysław Bartkowiak (WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze), *Wpływ cenzury na treści umieszczane w prasie na Środkowym Nadodrzu w pierwszej połowie lat 50. XX wieku*

– dr inż. Piotr Ziembicki (WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze/Uniwersytet Zielonogórski), *Nowoczesna biblioteka źródłem informacji i wiedzy*

w Zielonej Górze, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie, Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Poznaniu, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Z. Herberta w Gorzowie Wielkopolskim, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Biblioteka Neofilologiczna Uniwersytetu Zielonogórskiego als auch Biura Historycznego NSZZ RI „Solidarność” und Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Czerwieńsku ihre Vorträge gehalten. Organisatoren der Konferenz waren: die Norwid-Bibliothek, Geisteswissenschaftliche Fakultät der Zielona Góra Universität, Institut der Nationaler Erinnerung/Instytut Pamięci Narodowej (IPN) - Abteilung in Poznań, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa/Staatliche Fachhochschule in Sulechów.

Im Jahre 2011 wurde eine Reihe von Treffen, in Rahmen von bibliothekswissenschaftlichen Konversatorien. Thematik von diesen Treffen angefangen betraf bibliothekswissenschaftliche Probleme. Gemäß der Begriffsdefinition sind die Konversatorien solche Art von Treffen, wo Diskussionen dominieren. Das Wissen ist nicht direkt vom Redner zu Zuhörer weitergeleitet. Man kann auch lernen, in dem man Konversation führt, eine Lösung von Problem gemeinsam sucht und auch gemeinsam zu Schlussfolgerungen kommt. Teilnehmer von Konversatorien waren nicht nur Bibliothekare, aber auch zukünftige Adepten dieses Berufes – Studenten, Mitarbeiter von Zielona Góra Universität, von der Staatlichen Fachhochschule in Sulechów, Pädagogischer Wojewodschaftsbibliothek namens M. Grzegorzewska in Zielona Góra, Journalisten und Personen, die sich mit der Thematik interessieren. Bis jetzt wurden zwei Reihen von Treffen organisiert und die dritte Reihe ist gerade realisiert. Ihre Vorträge haben eingeladene Redner aus verschiedenen Hochschulzentren gehalten. Oben wurden ein Zeitplan und Themen der Konversatorien aus den Jahren 2011-2013 dargestellt (Name des Redners, Universität, Titel des Vortrages).

Harmonogram i tematyka konwersatoriów bibliotekoznawczych roku 2013/2014

- dr Barbara Budyńska (Biblioteka Narodowa), *Biblioteki publiczne pierwszej dekady XXI wieku*
- dr hab. Franciszek Pilarczyk (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim), *Elementarze polskie II połowy XX wieku*
- prof. dr hab. Małgorzata Komza (Uniwersytet Wrocławski), *Dlaczego i jak powinniśmy badać książkę ilustrowaną?*
- dr hab. Maria Piśtyczak-Majerowicz, prof. UP (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), *Badanie znaków własnościowych na współczesnych zbiorach bibliotecznych*
- prof. dr hab. Anna Migoń (Uniwersytet Wrocławski), *Publikowanie w nauce: tradycje i współczesność naukowego ruchu wydawniczego*
- dr hab. Bożena Koredczuk (Uniwersytet Wrocławski), *Kobiety – miłośniczki książek znane i nieznane. Przyczynek do badań bibliofilstwa polskiego*

P. Bartkowiak, *Dzieje harcerstwa na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1989*, Zielona Góra 2012.

Źródło: zbiory WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze

Zeitplan und Thematik von bibliothekswissenschaftlichen Konversatorien vom Jahr 2011/2012

- Dr. Dawid Kotlarek (Norwid-Bibliothek in Zielona Góra), *Czytelnictwo w bibliotekach publicznych na Ziemi Lubuskiej w latach 1950-2010 w świetle badań statystycznych*
- Dr. Małgorzata Czerwińska (Uniwersytet Zielonogórski), *Czytelnik z niepełnosprawnością w bibliotece, czyli podstawy bibliotekarstwa i czytelnictwa specjalnego*
- Dr. Grzegorz Chmielewski, *Głosa do biografii Herminy von Reuss*
- Dr. Robert Rudiak (Norwid-Bibliothek in Zielona Góra), *Wydawnictwa literackie na Środkowym Nadodrzu w latach 80. i 90. XX wieku*
- Dr. Przemysław Bartkowiak (Norwid-Bibliothek in Zielona Góra), *Wpływ cenzury na treści umieszczane w prasie na Środkowym Nadodrzu w pierwszej połowie lat 50. XX wieku*

Oblicza prasy Ziemi Zachodnich w latach 1945-2012, red. nauk. A. Buck, P. Bartkowiak, D. Kotlarek, Zielona Góra 2013.

Źródło: zbiory WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze

Harmonogram i tematyka konwersatoriów bibliotekoznawczych roku 2013/2014

– dr Małgorzata Góralska (Uniwersytet Wrocławski), *Oferty księgarń internetowych a kierunki rozwoju piśmiennictwa*

– prof. zw. dr hab. Krzysztof Migoń, *Bibliologia polityczna, czyli pracownicy książki w trybach ideologii*

Pracownicy Działu Informacji Regionalnej i Bibliograficznej przyczynili się także do powstania w latach 2012-2013 następujących wydawnictw naukowych: P. Bartkowiak, *Dzieje harcerstwa na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1989*, Zielona Góra 2012; *Oblicza prasy Ziem Zachodnich w latach 1945-2012*, red. nauk. A. Buck, P. Bartkowiak, D. Kotlarek, Zielona Góra 2013.

W celu popularyzacji wiedzy organizowane były także spotkania popularnonaukowe z astronomią. W 2012 roku zorganizowano przed budynkiem WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze dwie wieczorne obserwacje nieba i jedną obserwację słońca. Współorganizatorami tego przedsięwzięcia byli: Zielonogórski Uniwersytet Trzeciego Wieku, Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii Oddział w Zielonej Górze, Koło Naukowe Studentów Astronomii Uniwersytetu Zielonogórskiego. Natomiast w 2013 r. pod hasłem *Szukamy nowych obiektów astronomicznych – wieczorna obserwacja nieba* zorganizowano dwa spotkania. Jedno z nich odbyło się przed gmachem WiMBP im. C. Norwida

Źródło: archiwum WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze
Quelle: Eigene Bilder von der Norwid-Bibliothek in Zielona Góra

– Dr. Ing. Piotr Ziembicki (Norwid-Bibliothek in Zielona Góra/Uniwersytet Zielonogórski), *Nowoczesna biblioteka źródłem informacji i wiedzy*

Zeitplan und Thematik von bibliothekswissenschaftlichen Konversatorien vom Jahr 2013/2014

– Dr. Barbara Budyńska (Polnische Nationalbibliothek/Biblioteka Narodowa), *Biblioteki publiczne pierwszej dekady XXI wieku*

– Dr. habil. Franciszek Pilarczyk (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim), *Elementarze polskie II połowy XX wieku*

– Prof. dr. habil. Małgorzata Komza (Uniwersytet Wrocławski), *Dlaczego i jak powinniśmy badać książkę ilustrowaną?*

– Dr. habil. Maria Piśtyczak-Majerowicz, prof. UP (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), *Badanie znaków własnościowych na współczesnych zbiorach bibliotecznych*

– Prof. Dr. habil. Anna Migoń (Uniwersytet Wrocławski), *Publikowanie w nauce: tradycje i współczesność naukowego ruchu wydawniczego*

– Dr. habil. Bożena Koredczuk (Uniwersytet Wrocławski), *Kobiety – miłośniczki książek znane i nieznane. Przyczynek do badań bibliofilstwa polskiego*

Zeitplan und Thematik von bibliothekswissenschaftlichen Konversatorien vom Jahr 2013/2014

– Dr. Małgorzata Góralska (Uniwersytet Wrocławski), *Oferty księgarń internetowych a kierunki rozwoju piśmiennictwa*

– Prof. Dr. habil. Krzysztof Migoń, *Bibliologia polityczna, czyli pracownicy książki w trybach ideologii*

Die Mitarbeiter der Abteilung der Regionalen und Bibliografischen Information hatten in den Jahren 2012-2013 ihr Beitrag zu Entstehen von folgenden wissenschaftlicher Publikationen gehabt: P. Bartkowiak, *Dzieje harcerstwa na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1989*, Zielona Góra 2012; *Oblicza prasy Ziem*

7 *Geschichte der Pfadfinderbewegung in dem Lubusker Land in Jahren 1945 -1989.*

w Zielonej Górze, a drugie przed mediateką Szklana Pułapka. Współorganizatorami byli: Zielonogórski Uniwersytet Trzeciego Wieku, Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii Oddział w Zielonej Górze, Koło Naukowe Studentów Astronomii Uniwersytetu Zielonogórskiego.

W latach 2012-2013 pracownicy Działu Informacji Regionalnej i Bibliograficznej zorganizowali następujące wystawy:

2012 rok

– *Oczy i uszy bezpieki. Metody inwigilacji społeczeństwa przez Służbę Bezpieczeństwa za pomocą środków technicznych: tajnej obserwacji, dokumentacji fotograficznej, perlustracji korespondencji i podsłuchów w latach 1956-1989* – ekspozycja z IPN Oddział w Katowicach;

– *Oblicza prasy Ziemi Zachodnich po 1945 roku* – wystawa dokumentów ze zbiorów WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze.

2013 rok

– Wystawa okolicznościowa dot. Bronisławy Wajs-Papuszy, związana z III Festiwałem Literackim im. Anny Tokarskiej Proza Poetów w WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze;

– „20 lat 1994-2014 Rotary Club Zielona Góra” w WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze.

W Dziale Informacji Regionalnej i Bibliograficznej przyjmowane były i są nadal zgłoszenia grup mło-

*Zachodnich w latach 1945-2012*⁸, wissenschaftliche Redaktion A. Buck, P. Bartkowiak, D. Kotlarek, Zielona Góra 2013.

Um Wissen zu popularisieren, wurden auch populärwissenschaftliche Treffen mit Astronomie organisiert. Im Jahre 2012 wurden vor dem Norwid-Bibliothek Gebäude in Zielona Góra zwei Abendhimmelbeobachtungen und eine Sonnenbeobachtung organisiert. Mitveranstalter der Unternehmung waren: Zielonogórski Uniwersytet Trzeciego Wieku (Zielona Góra Universität des Dritten Alters), Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii (Polnischer Verein von Liebhaber der Astronomie) Abteilung in Zielona Góra, Forschungsgruppe von Astronomiestudenten der Zielona Góra Universität. Jedoch im Jahre 2013 wurden unter dem Motto *Szukamy nowych obiektów astronomicznych – wieczorna obserwacja nieba/Wir suchen neue astronomische Objekte - Abendhimmelbeobachtung* zwei Treffen organisiert. Das erste hatte vor Norwid-Bibliothek, und das zweite vor der multimedialen Bibliothek/Mediathek Szklana Pułapka/ stattgefunden. Mitveranstalter waren: Zielona Góra Universität des Dritten Alters, Polnischer Verein von Liebhaber der Astronomie - Abteilung in Zielona Góra, Forschungsgruppe von Astronomiestudenten der Zielona Góra Universität.

In den Jahren 2012-2013 haben die Mitarbeiter der Abteilung der Regionalen und Bibliografischen Information folgende Ausstellungen organisiert:

2012

– *Oczy i uszy bezpieki. Metody inwigilacji społeczeństwa przez Służbę Bezpieczeństwa za pomocą środków technicznych: tajnej obserwacji, dokumentacji fotograficznej, perlustracji korespondencji i podsłuchów w latach 1956-1989/ Methoden des Sicherheitsamtes von geheimer Beobachtung, Dokumentierung, Korrespondenzillustration, Abhören in den Jahren 1956 – 1989/* – Ausstellung des IPN Instituts, Filiale in Katowice;

Źródło: archiwum WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze
Quelle: Eigene Bilder von der Norwid-Bibliothek in Zielona Góra

8 *Angesichte der Presse von Westregionen in Polen nach dem Jahr 1945.*

dzieży ze szkół ponadgimnazjalnych, studentów i osób dorosłych w zakresie zwiedzania gmachu głównego WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze. W czasie oprowadzania uczestnicy wycieczek są informowani o warunkach korzystania z Biblioteki, o działalności poszczególnych jej agend, podstawowych zasadach korzystania z katalogów tradycyjnych i baz komputerowych oraz mają możliwość zapoznania się z aktualnie prezentowanymi wystawami. W okresie 2012-2013 pracownicy Działu oprowadzili po gmachu Biblioteki łącznie 47 wycieczek (888 osób).

W efekcie przedstawionej aktywności regionalnej Dział Informacji Regionalnej i Bibliograficznej stara się zaspokajać potrzeby nie tylko jednostek, ale całego środowiska, prowadzące do rozwoju cywilizacyjnego, naukowego i kulturowego, umożliwiając przy tym aktywny udział w elementach społeczeństwa informacyjnego, tym samym prowadząc do podniesienia jakości ich życia mieszkańców środowiska lokalnego.

Źródło: archiwum WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze
Quelle: Eigene Bilder von der Norwid-Bibliothek in Zielona Góra

– *Oblicza prasy Ziem Zachodnich po 1945 roku / Angesichte der Presse von Westregionen in Polen nach dem Jahr 1945* – Dokumentenausstellung von den Norwid-Bibliothek-Sammlungen.

2013

– Gedenkausstellung betroffene Bronisława Wajs-Papusza, die Ausstellung wurde zu Anlass des III. Literarischen Festivals namens einer Dichterin Anna Tokarska *Proza Poetów* in der Norwid-Bibliothek in Zielona Góra organisiert;

– „20 lat /20. Jubiläum 1994-2014 Rotary Club Zielona Góra” in der Norwid Bibliothek in Zielona Góra.

In der Abteilung der Regionalen und Bibliografischen Information waren und sind nach wie vor Gruppen von Oberschulen, Studenten und Erwachsenen gemeldet, um Hauptgebäude der Norwid-Bibliothek in Zielona Góra zu besichtigen. Während der Besichtigung werden die Besucher über Nutzungsbedingungen in der Bibliothek, über Tätigkeit der Bibliothekseinrichtungen, über Grundprinzipien der Verwendung von Zettelkatalogen und Computer-Datenbank. Die Teilnehmer der Besichtigungen kennen auch aktuell präsentierten Ausstellungen besuchen. In dem Zeitraum 2012-2013 haben die Abteilungsmitarbeiter insgesamt 47 Besuchergruppen (888 Personen) geführt.

Im Resultat der dargestellten regionalen Aktivitäten bemüht sich die Abteilung der Regionalen und Bibliografischer Information befriedigt nicht nur Bedürfnisse von einzelnen Personen, aber auch des ganzen Milieus, was zur kulturellen, wissenschaftlichen und zivilisatorischen Entwicklung führt. Die Abteilung ermöglicht dabei aktive Teilnahme an Elementen der Informationsgesellschaft und damit verbessert die Lebensqualität von Einwohnern des lokalen Milieus.

Übersetzung – Małgorzata Grelak

Petra Otto

Biblioteka i Uniwersytet Ludowy pod jednym dachem

Cottbus – miasto partnerskie Zielonej Góry

- drugie co do wielkości miasto Landu Brandenburgii
- 99 663 mieszkańców
- centrum regionu energetycznego Łużyc
- obszar zamieszkania Serbołużyczan (Wendowie – Słowianie wschodni, od VII w. zamieszkujący północno-wschodnie tereny Niemiec – Germania Slavica)
- miasto nauki, kształcenia i usług

Dwie placówki w drodze do Lernzentrum (centrum nauki)

- Biblioteka Miejska i Regionalna
- największa biblioteka publiczna w regionie Dolnych Łużyc
- 200 000 jednostek w zbiorach
- od czerwca 2013 udostępnianie mediów wirtualnych w sieci bibliotek Brandenburgii
- 515 650 wypożyczeń
- 161 117 odwiedzających
- 21 pełnoetatowych współpracownic

Lernzentrum Cottbus / Centrum Nauki Cottbus

Petra Otto

Bibliothek und Volkshochschule in einem Haus

Cottbus die Partnerstadt von Zielona Góra

- zweitgrößte Stadt des Landes
- Brandenburg
- 99 663 Einwohner
- Zentrum der Energieregion
- Lausitz
- Siedlungsgebiet der Sorben (Wenden)
- Stadt der Wissenschaften, Bildung und Dienstleistungen

Zwei Einrichtungen auf dem Weg zum Lernzentrum

- Stadt- und Regionalbibliothek
- Größte öffentliche Bibliothek in der Region der Niederlausitz
- 200 000 Medieneinheiten
- Seit Juni 2013 Ausleihe von virtuellen Medien im Verbund der Brandenburger Bibliotheken
- 515 650 Entleihungen
- 161 117 Besucher
- 21 VZE (vollzeitbeschäftigte Mitarbeiterinnen)

Widok na miasto / Blick über die Stadt

Misja

Stadt- und Regionalbibliothek Cottbus otrzymała od Zarządu Miasta Cottbus misję zapewnić szerokiemu ogółowi, poprzez różnorodną ofertę mediów, wolnego dostępu do istniejącej na świecie wiedzy. Przyczynienia się do tworzenia społeczeństwa informacyjnego oraz aktywnego poświęcenia się wspieraniu kompetencji dotyczących czytania i mediów (Statut Biblioteki).

Utworzenie priorytetów

- Wspieranie czytania i mówienia dot. wczesnego dzieciństwa
- Nabycie kompetencji w zakresie mediów – osieciowanie wspólne ze szkołami miejskimi
- Oferty mediów i zasobów dla mieszkańców
- Towarzystwo podczas nauki w toku życia
- Wydarzenia w życiu kulturalnym miasta, np. Bücherfrühling (Wiosna z Książką) i Leseherbst (Jesienne Czytanie)

Uniwersytet Ludowy Cottbus

- 214 kursów
- 3771 godzin szkoleniowych
- 2060 uczestników
- 3 pełnoetatowi współpracownicy

Zakres programowy Uniwersytetu Ludowego

- 1 – Społeczeństwo–Polityka–Środowisko
- 2 – Kultura–Postaci
- 3 – Zdrowie
- 4 – Języki
- 5 – Praca–Zawód
- 6 – Kształcenie podstawowe

Misja Uniwersytetu Ludowego

„Uniwersytet ludowy jest instytucją użyteczności publicznej miasta Cottbus. Szczególnym zadaniem uniwersytetu ludowego jest (poprzez jego ofertę) przyczynianie się do pogłębiania i uzupełniania istniejących oraz zdobywania nowych wiadomości, umiejętności i kwalifikacji i umożliwienie działania samodzielnego, na własną odpowiedzialność w życiu politycznym, zawodowym, kulturalnym i osobistym.

Auftrag

die Stadt- und Regionalbibliothek Cottbus hat von der Stadt Cottbus den Auftrag erhalten, einer breiten Öffentlichkeit den freien Zugang zu dem weltweit vorhandenen Wissen zu sichern, durch ein vielfältiges Medienangebot einen Beitrag zur Informationsgesellschaft zu leisten und sich aktiv der Förderung der Lese- und Medienkompetenz zu widmen (Satzung der Bibliothek).

Schwerpunktsetzungen

- Frühkindliche Sprach- und Leseförderung
- Erwerb von Medienkompetenz – Vernetzung mit den Schulen der Stadt – Spiralcurriculum
- Medienangebote für die Bürger der Stadt
- Begleitung beim Lernen im Lebenslauf
- Veranstaltungen im Kulturleben der Stadt z. B. Bücherfrühling und Leseherbst

Volkshochschule Cottbus

- 214 Kurse
- 3771 Kursstunden
- 2060 Teilnehmer
- 3 VZE (vollbeschäftigte Mitarbeiter)

Programmbereiche der Volkshochschule

- 1 – Gesellschaft-Politik-Umwelt
- 2 – Kultur-Gestalten
- 3 – Gesundheit
- 4 – Sprachen
- 5 – Arbeit-Beruf
- 6 – Grundbildung

Auftrag der Volkshochschule

„Die Volkshochschule ist eine gemeinnützige öffentliche Einrichtung der Stadt Cottbus. Die Volkshochschule hat insbesondere die Aufgabe, mit ihren Angeboten zur Vertiefung und Ergänzung vorhandener sowie dem Erwerb neuer Kenntnisse, Fähigkeiten und Qualifikationen beizutragen, zu selbstständigem, eigenverantwortlichem Handeln im sozialen, politischen, beruflichen, kulturellen und persönlichen Leben zu befähigen.

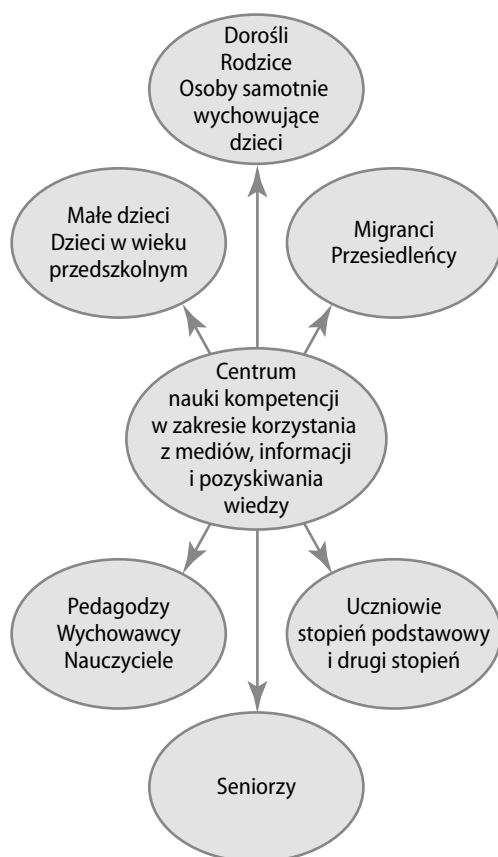
Uniwersytet ludowy jest niezależny wyznaniowo i politycznie" (Statut UL 2011).

Utworzenie priorytetów

- Języki
- Zdrowie
- Praca i Zawód
- Kształcenie podstawowe, szczególnie alfabetyzacja (kampania dotycząca umiejętności czytania i pisanie)

Biblioteka Miejska i Regionalna oraz Uniwersytet Ludowy przemieniają się w komunalne centrum nauki

Grupy docelowe

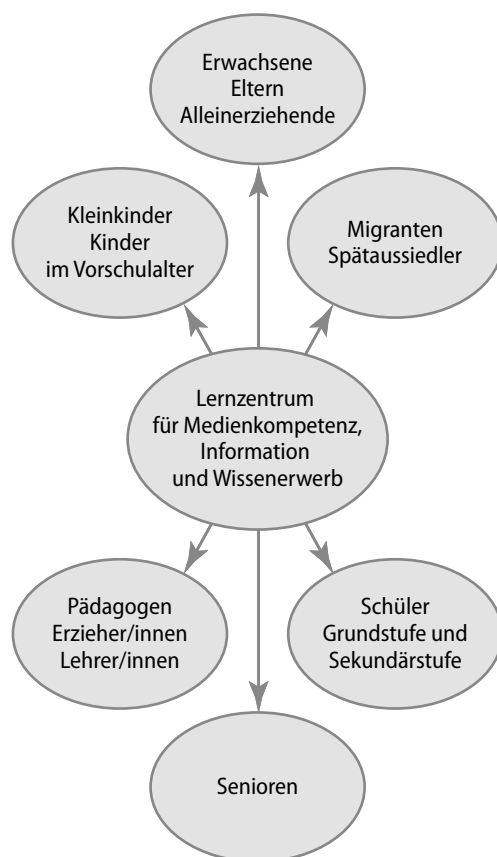
Die Volkshochschule ist konfessionell und politisch unabhängig" (Satzung der VHS 2011)

Schwerpunktsetzungen

- Sprachen
- Gesundheit
- Arbeit und Beruf
- Grundbildung, insbesondere Alphabetisierung

Stadt- und Regionalbibliothek und Volkshochschule entwickeln sich zu einem kommunalen Lernzentrum

Zielgruppen

Koncepcja na lata 2011–2013

- Połączenie kompetencji obu instytucji dla użycia nowej jakości oferty
- Zachowanie „marek” Biblioteka i Uniwersytet Ludowy
- Stworzenie nowego otoczenia do nauki
- Opracowanie wspólnego obszaru serwisu
- Nowoczesne wyposażenie techniczne

Przykłady z praktyki Centrum Nauki

Wspólny obszar serwisu

Nowoczesny gabinet multimedialny / Biblioteka i Uniwersytet Ludowy

- Kursy Uniwersytetu Ludowego
- Wprowadzenia biblioteczne biblioteki
- Kursy bez komputerów osobistych

Konzeption für die Jahre 2011–2013

- Zusammenführung der Kompetenzen beider Einrichtungen für eine neue Qualität der Angebote
- Wahrung der „Marken” Bibliothek und Volkshochschule
- Schaffung neuer Lernumgebungen
- Entwicklung eines gemeinsamen Servicebereiches
- Moderne technische Ausstattung

Beispiele aus der Praxis des Lernzentrums

Gemeinsamer Servicebereich

Modernes Multimedia-Kabinett / Bibliothek und Volkshochschule

- Kurse der Volkshochschule
- Bibliothekseinführungen der Bibliothek
- Kurse ohne PC

Biblioteka aktualnie/ Uczenie się seniorów

- Fitness przy komputerze i gimnastyka głowy
- W czwartki od 10.00 do 11.00 w nowoczesnej kabinie multimedialnej Centrum Nauki
- Bezpieczeństwo w korzystaniu z komputera
- Trening umysłowy – fitness poprzez gry i zabawy
- Poprawia się koncentracja i zdolność przyswajania
- Wspieranie tempa myślenia

Uniwersytet Ludowy/ Kaligrafia i stare pisma

Pokój nauki IV piętro

Bibliothek aktuell/Senioren lernen

- Fitness am Computer und für den Kopf
- Donnerstags von 10.00 bis 11.00 Uhr im neuen Multimedia-Kabinett des Lernzentrums
- Sicherheit im Umgang mit dem Computer
- Training der geistigen Fitness auf spielerisch-wirksame Weise.
- Konzentration und Aufnahmefähigkeit werden verbessert
- Förderung der Schnelligkeit im Denken

Volkshochschule/ Kalligraphie und alte Schriften

Studienraum 4. OG

Kurs malowania/ Uniwersytet Ludowy

Sala przeznaczona do organizacji imprez i piętro

Biblioteka aktualnie

- Wypożyczanie e-booków, e-prasy, e-audio i e-video 24 godziny na dobę 365 dni w roku
- Za pomocą karty bibliotecznej i terminala (urządzenia końcowego), jak czytnik e-booków, tablet, smartfon czy PC

e-wypożyczanie media wirtualne

Letnia szkoła czytania

Malkurs/Volkshochschule

Veranstaltungsraum I.OG

Bibliothek aktuell

- Rund um die Uhr und an 365 Tagen im Jahr E-Book, E-Paper, E-Audio und E-Video ausleihen.
- Mit gültigem Bibliotheksausweis und einem Endgerät, wie E-Book-Reader, Tablet, Smartphone oder PC.

Sommerleseclub/Bibliothek

STADT & REGIONAL
BIBLIOTHEK

COTTBUS

Volkshochschule
Cottbus

Imprezy

Otwarcie Centrum Nauki
Coroczna seria imprez wiosną i jesienią.
Wiosenna Cottbuska / „Wiosna z Książką”

Zalety

- Opracowanie szerokiej, elastycznej i osiociowanej oferty mediów, informacji, nauczania i nauki własnej „w jednym ręku”.
- Wzmocnienie postrzegania i motywacji społeczności Cottbus, by odwiedzać komunalne Centrum Nauki.
- Kompleksowa reklama i PR, aby przemówić do mieszkańców Cottbus.
- Wzmocniona więź klientów obu instytucji poprzez osiociowaną ofertę informacji i kształcenia. Wzrost znaczenia dla informacji i uczenia się poprzez większy „ciężar własny” centrum nauki, komunikacji i informacji.
- Większa akceptacja i efektywność przy współpracy z partnerami publicznymi i prywatnymi.
- Wzrost wydajności w organizacji, zarządzaniu i infrastrukturze.
- Wzmocnienie siedziby Cottbus poprzez przyszłościowy model miejskiej polityki dokształcania.

Tłumaczenie – Małgorzata Grelak

Veranstaltungen

Eröffnung des Lernzentrums
Jährliche Veranstaltungsreihe im Herbst/ Frühjahr: „Cottbuser Bücherfrühling”

Vorteile

- Die Entwicklung eines breiten, flexiblen und vernetzten Angebots von Medien-, Informations-, Lehr- und Selbstlernangeboten „aus einer Hand”.
- Die Stärkere Wahrnehmung und Motivation in der Cottbuser Bevölkerung, das kommunale Lernzentrum zu besuchen.
- Die komplexe Werbung und PR zur gezielten Ansprache der Cottbuser Bürger.
- Verstärkte Bindung der Kunden beider Institutionen durch ein vernetztes Angebot von Information und Bildung. Bedeutungszuwachs für Information und Lernen in Cottbus durch das größere „Eigengewicht” eines Lern- Kommunikations- und Informationszentrums.
- Höhere Akzeptanz und Wirksamkeit bei der Zusammenarbeit mit öffentlichen und privaten Partnern.
- Effizienzsteigerung in Organisation, Verwaltung und Infrastruktur.
- Stärkung des Standortes Cottbus durch ein zukunftsweisendes Modell städtischer Weiterbildungspolitik.

Biblioteka jest również miejscem spędzania wolnego czasu

Rozmowę z Petrą Otto, dyrektorem Biblioteki w Cottbus przeprowadziła Monika Simonjetz

– W bibliotekach tkwi ogromny potencjał. Dużo się o nich mówi, pisze, niemal każdy był kiedyś w bibliotece lub aktualnie z niej korzysta. Wierzy Pani w moc bibliotek?

– Biblioteka może być trzecim miejscem, jeśli w swym otoczeniu nastawia się na ludzi, którzy tam mieszkają. Jeśli jest atrakcyjna i posiada dobrze wyselekcjonowany księgozbiór (zbiór jednostek mediów). Szczególnie wtedy, gdy jest miejscem komunikacji. Wtedy ludzie także swój wolny czas spędzają w bibliotece lub się tam uczą.

– W jakim celu mieszkańcy Cottbus odwiedzają bibliotekę. Raczej wypożyczają, poszukują informacji niezbędnych do pracy, szkoły, czy też spędzają tutaj wolny czas?

– Bibliotekę w Cottbus odwiedzają przedstawiciele wszystkich grup wiekowych. Uczniowie przychodzą na zwiedzanie biblioteki, korzystają z niej do zadań szkolnych. Biblioteka jest również miejscem

Die Bibliothek ist auch ein Freizeitort

Petra Otto, Leiterin der Stadt- und Regionalbibliothek in Cottbus wurde von Monika Simonjetz interviewt

– Die Bibliothek hat ein großes Potential. Man spricht und schreibt darüber sehr viel. Fast jeder Mensch war mal früher oder ist zur Zeit ihr Klient. Glauben Sie, dass die Bibliothek eine Macht hat?

– Die Bibliothek kann ein dritter Ort sein, wenn sie sich in ihrem Umfeld auf die Menschen einstellt, die dort wohnen. Wenn sie attraktiv ist und einen gut sortierten Medienbestand besitzt. Insbesondere, wenn sie ein Kommunikationsort ist. Dann werden die Menschen auch ihre Freizeit in der Bibliothek verbringen, bzw. auch dort lernen.

– Zu welchem Zweck besuchen Cottbus-Einwohner eine Bibliothek? Sie eher leihen, suchen nach Information, die für ihre Arbeit, Unterricht nötig ist oder verbringen hier ihre Freizeit?

– Die Bibliothek in Cottbus wird von Menschen aller Altersgruppen besucht. Die Schüler kommen zu Bibliotheksführungen, sie nutzen die Bibliothek für schulische Aufgaben. Die Bibliothek ist auch ein Freizeitort. Zahlreiche Veranstaltungen bieten hier auch kulturelle Entspannung. Natürlich werden Medien nach den unterschiedlichsten Interessen ausgeliehen.

– Kann man so sagen, dass die Stadt- und Regionalbibliothek Cottbus der dritte Ort ist, der in der Reihenfolge: nach dem Zuhause und der Arbeit oder Schule besucht wird?

– Die Bibliothek ist sicher für viele Menschen ein dritter Ort.

– Die Bibliothek hat so zu sagen viele Namen und erfüllt viele Aufgaben. Sie spielt eine große

spędzania wolnego czasu. Liczne imprezy oferują też rozrywkę kulturalną. Zbiory są wypożyczane według zróżnicowanych zainteresowań.

– **Można powiedzieć, że Stadt- und Regionalbibliothek Cottbus jest takim trzecim miejscem, najchętniej odwiedzanym zaraz po domu i pracy lub szkole?**

– Biblioteka jest z pewnością dla wielu ludzi trzecim miejscem.

– **Biblioteka dzisiaj niejedno ma imię i mnóstwo zadań do spełnienia. Pełni istotną rolę w procesie wychowania, a także kształcenia i samokształcenia. Wypełnia czas wolny dzieciom i młodzieży, prowadzi działalność w zakresie animacji kulturalnej. Zaspokaja potrzeby osób niepełnosprawnych. Realizuje ważne funkcje w procesie kształtowania i ochrony tożsamości regionalnej. Co, Pani zdaniem, w tym bogatym wachlarzu powinności jest najważniejsze? Czy jest jakiś obszar priorytetowy?**

– Ważne jest wspieranie już w wieku przedszkolnym rozwoju mówienia i czytania u dzieci. Chętnie korzysta się przy tym z oferty biblioteki. Dużą rolę odgrywa tutaj edukacja rodzicielska i edukacja prowadzona przez dziadków, aby książki stały się medium dnia codziennego.

Ważne jest również wspieranie/promowanie kompetencji informacyjnych i medialnych u uczniów. Tu współpracujemy ze szkołami z Cottbus. Ale jest również ważnym aspektem „Lernen im Alter” (na naukę nigdy nie jest za późno) edukacja seniorów.

– **Kto najczęściej korzysta z usług Stadt- und Regionalbibliothek? Seniorzy, młodzież czy dzieci?**

– Głównymi użytkownikami są dzieci i młodzież, ale również dorośli.

– **Z czego najchętniej korzystają mieszkańcy Cottbus? Są jakieś sprawdzone oferty, które cieszą się szczególnym powodzeniem?**

– Księgozbiór jest jeszcze ciągle głównym nośnikiem, z którego korzystają czytelnicy. Od niedawna

Rolle in Erziehung-, Lehr- und Lernprozess, sie erfüllt Freizeit von Kindern und Jugendlichen, organisiert kulturelle Aktivitäten. Außerdem befriedigt sie Bedürfnisse von Behinderten. Sie realisiert wichtige Funktionen in Gestaltung und Schutz von regionaler Identität. Was finden Sie davon am wichtigsten? Was bildet hier ein Priorität Bereich?

– Wichtig ist bereits im Kindergartenalter die Sprach- und Leseförderung. Die Angebote der Bibliothek werden gern genutzt. Insbesondere auch die Elternbildung wie Großelternbildung spielt dabei eine große Rolle, damit Bücher auch zu Alltagsmedien werden.

Wichtig auch die Förderung von Informations- und Medienkompetenz bei den Schülern. Hier kooperieren wir mit den Cottbuser Schulen. Aber auch das „Lernen im Alter“, die Seniorenbildung ist ein wichtiger Aspekt.

– **Wer ist in der Stadt- und Regionalbibliothek ein Hauptbenutzer? Senioren? Jugendliche, oder Kinder?**

– Hauptnutzer sind Kinder- und Jugendliche, aber auch die Erwachsenen.

Cottbus o zmroku / Abenddämmerung in Cottbus

zainteresowaniem cieszy się również wypożyczanie e-booków. Bücherfrühling, Leseherbst (Wiosna z Książką i Czytelnicza Jesień) cieszą się dużą popularnością i to już od 21 lat.

– **Sarah Houghton z Biblioteki Publicznej w San Rafael w Kalifornii mówiła o pracowni projektów muzycznych w Bibliotece Publicznej w Cincinnati oraz o wypożyczalni narzędzi w Bibliotece Publicznej w Berkeley, w której udostępniane są np. wiertarki, młotki, piły i inne sprzęty przydatne przy pracach technicznych. Czy w niemieckich bibliotekach jest miejsce na taką działalność?**

– Nic mi na ten temat nie wiadomo.

– **W bibliotece, w której Pani pracuje, jest bardzo dużo nowych zbiorów, zarówno książek jak i multimedialnych. Funkcjonalne regały, przestronne wnętrza, kolorowa przestrzeń dla najmłodszych. W jaki sposób finansowane są niemieckie biblioteki publiczne?**

– Biblioteki publiczne są finansowane ze środków komunalnych. One wystarczają w stopniu minimalnym, dlatego biblioteki muszą się starać o pozyskanie dodatkowych środków. Na przykład o pozyskanie sponsorów.

– **Biblioteka i Wyższa Szkoła Ludowa pod jednym dachem – czy ta koncepcja się sprawdziła?**

– Sprawdziła się wspólna praca pod jednym dachem. Wiele zalet ma tak szeroka i zgromadzo-

– **Was benutzen die Cottbuser am meisten? Gibt es irgendwelche erprobte Angebote, die sich großer Beliebtheit erfreuen?**

– Der Mediebestand ist immer noch das Hauptnutzungsmittel unserer Bibliothek. Gerne genutzt wird seit neuestem auch die e-book-Ausleihe.

Bücherfrühling und Leseherbst (Veranstaltungsreihen) erfreuen sich großer Beliebtheit und das schon seit 21 Jahren.

– **Sarah Houghton von Public Library in San Rafael, Kalifornien, USA erzählte von Musikprojektenwerkstatt in öffentlicher Bibliothek in Cincinnati und von Werkzeugenausleih in öffentlicher Bibliothek in Berkeley, wo Bohrer, Hammer, Sägen und andere Werkzeuge für technische Arbeiten ausgeliehen werden. Gibt es in deutschen Bibliotheken Platz für solche Tätigkeit?**

– Das ist mir nicht bekannt.

– **Es gibt in Ihrer Bibliothek viele neue Sammlungen sowie von Büchern, als auch von Multimedien. Es gibt geräumige Innenräume, bunte Räume für Kinder. Wie sind die deutschen öffentlichen Bibliotheken finanziert?**

– Die öffentlichen Bibliotheken werden aus kommunalen Mitteln finanziert. Diese sind knapp bemessen, so dass die Bibliotheken sich um weitere Finanzierungen kümmern müssen. Zum Beispiel Sponsoren finden.

– **Die Bibliothek und Volkshochschule unter einem Dach. Hat sich diese Idee bestätigt?**

– Die Zusammenarbeit unter einem Dach hat sich bewährt. Ein breiteres Angebot von Medien-, Informations-, Lehr- und Selbstlernangeboten „aus einer Hand“ ist sehr vorteilhaft. Auch eine verstärkte Wahrnehmung des neuen Lernzentrums in Cottbus ist festzustellen.

– **Wie sieht diese Zusammenarbeit aus, wenn es um logistische und Personalseite geht? Verbinden sich die Lehrveranstaltungen mit Bibliothekstätigkeit? Wie weit sind Bibliothekare**

na „w jednym ręku” oferta mediów, księgozbioru, publikacji do uczenia się i nauczania, informacji. Stwierdzić należy wzmożenie działalności nowego centrum nauki w Cottbus.

– Jak wygląda ta współpraca od strony kadrowej i logistycznej? Zajęcia łączą się z działalnością biblioteki? W jakim stopniu zaangażowani są bibliotekarze? Prowadzą zajęcia, inicjują jakieś konkretne działania?

– Współpraca rozciąga się na wspólny obszar obsługi użytkowników. Bibliotekarze mogą informować o imprezach i seminariach organizowanych przez Wyższą Szkołę Ludową (Uniwersytet Ludowy). Organizują również wspólne imprezy; na przykład 2013 wielkie święto Centrum Nauki Cottbus pod tytułem „Dzień, który wypada z ram”. Bibliotekarze nie prowadzą zajęć dydaktycznych.

– Jakie korzyści widzi Pani z takiej współpracy?

– Zaletą jest wzmocniona więź użytkowników obu instytucji poprzez sieciową ofertę kształcenia i informacji.

– Na pewno zna Pani wiele atrakcyjnych, nowoczesnych placówek bibliotecznych. Czy jest jakiś wzór, ideał, do którego Pani dąży? A może uważa Pani, że wzorcowa, modelowa biblioteka nie istnieje? W którym miejscu pod tym względem znajduje się Stadt- und Regionalbibliothek Cottbus?

– Myślę, że każda biblioteka musi działać w swoim środowisku i uczyć się przy tej okazji od innych bibliotek, a także wymieniać doświadczenia z innymi bibliotekami.

– Biblioteki polskie i niemieckie. Widzi Pani więcej różnic czy podobieństw?

– Myślę, że wszyscy jesteśmy zobowiązani wobec naszych użytkowników i literatury – spotkaniami i komunikowaniem się w bibliotekach. Dlatego nie widzę dużej różnicy.

Tłumaczenie – Małgorzata Grelak

in Volkshochschularbeit engagiert? Geben sie Unterricht, initiieren sie irgendwelche Veranstaltungen?

– Die Zusammenarbeit bezieht sich auf einen gemeinsamen Servicebereich. Die Bibliothekare können über die Veranstaltungen und Seminare der Volkshochschule Auskunft geben und es werden gemeinsame Veranstaltungen zum Beispiel 2013 ein großes Lernzentrumsfest mit dem Titel „Der Tag der aus dem Rahmen fällt”. organisiert. Unterricht geben Bibliothekare nicht.

– Welche Vorteile sehen Sie in der Zusammenarbeit mit der Volkshochschule?

– Die verstärkte Bindung der Kunden beider Institutionen durch ein vernetztes Angebot von Bildung und Information ist von Vorteil.

– Sie kennen gewiss mehrere attraktive moderne Bibliotheken. Gibt es ein Muster, Vorbild, das Sie anstreben? Wie weit ist die Stadt- und Regional Bibliothek Cottbus vom Vorbild entfernt? Oder denken Sie vielleicht, dass eine Musterbibliothek existiert nicht?

– Ich denke jede Bibliothek muss in ihrem Umfeld wirken und dabei auch von den Erfahrungen anderer Bibliotheken lernen und mit anderen Bibliotheken Erfahrungen austauschen.

– Polnische und deutsche Bibliotheken. Sehen Sie mehrere Unterschiede oder Ähnlichkeiten?

– Ich denke wir sind alle der Literatur und unseren Kunden verpflichtet, der Begegnung und Kommunikation in unseren Bibliotheken. Deshalb sehe ich keine großen Unterschiede.

Czytelnicza mniejszość a przyszłość książki

Najnowsze badania Biblioteki Narodowej nie napawają optymizmem, a niepokojące wieści na temat stanu czytelnictwa docierają także z innych krajów Europy. Czytelnicy od wielu lat stanowią w społeczeństwie mniejszość i, niestety, grupa ta kurczy się coraz bardziej.

Biblioteka Narodowa we współpracy z TNS Polska przeprowadziła badania społecznego zasięgu książki na losowej reprezentatywnej próbie 3000 obywateli Polski w wieku 15 lat i więcej. Wynika z nich, że w 2012 roku incydentalny kontakt z książką zadeklarowało 39 proc. Polaków, a książka jest tu rozumiana zarówno jako beletrystyka, jak i jako encyklopedia czy e-book. Badania wskazują na 5 proc. spadku czytelnictwa książek w stosunku do 2010 roku i jeden procent więcej niż w katastrofalnym – w świetle tych analiz – 2008 roku.

Przy czym mitem jest, że dawni czytelnicy książek papierowych obecnie czytają e-booki. Z badań wynika, że tylko 2 proc. osób nieczytających w 2012 roku kiedykolwiek czytało e-booka. Po publikację elektroniczne sięgają głównie osoby najwierniejsze książce – traktują to jako nową formę lektury, często jako uzupełnienie dla edycji papierowej.

Leserminderheit und eine Zukunft von Buch

Neueste Forschungen der polnischen Nationalbibliothek lauten nicht optimistisch. Auch von anderen Europaländern kommen beunruhigende Nachrichten von Zustand des Lesens. Seit vielen Jahren bilden Leser in der Gesellschaft eine Minderheit, leider verkleinert sich diese Gruppe immer mehr.

Biblioteka Narodowa (Polnische Nationalbibliothek) hatte in Zusammenarbeit mit TNS Polska¹ Forschungen von gesellschaftlicher Reichweite² des Buches. Eine Zufallsgruppe von 3000 Bürgers im Alter 15 Jahre und mehr, wurde befragt. Daraus folgt, dass 39% Polen im Jahre 2012 einen zufälligen Kontakt mit Buch erklärte. Als ein Buch versteht man in diesem Fall - sowie Belletristik, Lexikon, als auch E-Buch. Die Forschung zeigt, dass im Verhältnis zu Jahr 2010 ist das Lesen in 5% Rückgang und zu Jahr 2008, das im Lichte der Forschung eine Katastrophe war – ist das Lesen in 1% Fortschritt.

Wobei ist es ein Mythos, dass die ehemaligen Leser von Papierbuch zurzeit E-Bücher lesen. Die Forschung zeigt, dass nur 2% von Personen, die im Jahre 2012 keine Bücher gelesen haben, hatten irgendwann ein E-Buch gelesen. Zur elektronischen Publikationen greifen hauptsächlich Personen, die dem Buch getreu sind – sie betrachten es als eine neue Form von Lektüre, oft als Ergänzung von Papierausgabe.

Es gibt zwei beunruhigende Tendenzen – erstens, greifen Menschen immer seltener zu längeren Texten, besonders wenn es vergnügliche Lesen sein soll. Außerdem ist es erschreckend, dass Prozentsatz

1 Ein von mehreren Instituten von Meinungsforschung [Fußnote des Übersetzers].

2 Es wurde geprüft welches Anteil der Gesellschaft kauft und liest Bücher, /wie viele Stücke pro Jahr/ was für Bücher/von welchen Quellen kommen die Bücher [Fußnote des Übersetzers].

Bardzo niepokojące są dwie tendencje – po pierwsze ludzie coraz rzadziej sięgają po dłuższe teksty, zwłaszcza gdy mają czytać dla przyjemności. Ponadto przerażające jest to, że zwiększa się odsetek osób nieczytających z wyższym wykształceniem i na kierowniczych stanowiskach. Menedżerowie otwarcie przyznają się do nieczytania, tłumacząc się brakiem czasu. Nie czytają też politycy, nie czytają celebryci – młodym ludziom brakuje pozytywnych przekazów, nie ma mody na czytanie czy zbieranie książek. Przeciwnie. Coraz częściej uważa się, że książka to snobizm, a domowa biblioteczka jest nieekologiczna, jest źródłem roztoczy, przyczyną astmy itp. To smutne, ale książka przestała być synonimem przynależności do inteligencji.

Aż 34 proc. Polaków z wykształceniem wyższym nie przeczytało w ciągu roku żadnej książki, 20 proc. w ciągu ostatniego miesiąca nie przeczytało tekstu o objętości trzech stron lub dłuższego artykułu w prasie, 17 proc. nie przypomina sobie, żeby w ciągu ostatniego roku czytało jakąkolwiek prasę!

Jeśli przyjmiemy, że miarą bycia rzeczywistym czytelnikiem jest lektura siedmiu lub więcej książek w ciągu roku, to w świetle badań grupa ta jest przerażająco skromna – zaledwie 11 proc. W ciągu dekady 1994-2004 odsetek takich osób wynosił 22-24 proc.

Autorzy raportu towarzyszącego badaniom czytelnictwa (Roman Chymkowski we współpracy z Izabelą Koryś i Olgą Dawidowicz-Chymkowską) alarmują: „Najmłodsi czytelnicy wykazują tendencję do tego, by nie czytać książek w całości. Z jednej strony wynika to zapewne ze sposobu nauczania języka polskiego, z drugiej wiąże się z dostępnością bardziej syntetycznych form tekstowych – wpisów na blogach czy portalach społecznościowych – które łatwiej i lepiej zaspokajają pewien repertuar potrzeb czytelniczych niż na przykład narracja powieściowa”. Wydaje się, że tendencja ta będzie się nasilać i prawdopodobnie już dotyczy także innych niż literatura mediów, w tym takich jak film czy nawet muzyka. Natychmiastowy dostęp do wszelkich treści, łatwość skakania z leksji do leksji (fragmentów tekstów połączonych hiperlinkiem), ale i łatwość przeskakiwania pomiędzy formami przekazu, w tym przewijania cyfrowych fragmentów muzyki i obra-

von nichtlesenden Personen mit Hochschulabschluss und führendem Posten sich vergrößert. Manager bekennen offen zu, dass sie nicht lesen. Ihre Ausrede ist Zeitmangel. Politiker lesen nicht, Promis lesen nicht – junge Leute haben keine positive Überlieferungen/Muster. Lesen oder Bücher Sammeln ist nicht trendy. Ganz im Gegenteil. Immer öfter hält man Buch für Snobismus und eine Büchersammlung zu Hause ist unökologisch. Sie sollte eine Quelle von Saprophyten oder Ursache von Asthma u. ä. Das ist traurig, aber das Buch ist nicht mehr Synonym von Zugehörigkeit zu intellektueller Elite.

Bis 34% Polen mit Hochschulabschluss haben im Laufe des Jahres kein Buch gelesen, 20% davon haben im Laufe des letzten Monats kein Text länger als 3 Seite, bzw. keinen längeren Artikel gelesen, 17% kann sich nicht erinnern, ob im Laufe des letzten Jahres irgendeine Zeitung/Zeitschrift gelesen wurde!

Wenn man annimmt, dass ein Maß für einen richtigen Leser Lektüre von 7 oder mehr Büchern pro Jahr wäre, ist diese Gruppe im Licht der Forschung erschreckend bescheiden – knapp 11%. Im Laufe von zehn Jahren 1994-2004 betrug ein Prozentsatz von solchen Personen 22-24%.

Autoren von einem Bericht, der Forschung des Lesens begleitete (Roman Chymkowski in Zusammenarbeit mit Izabela Koryś und Olga Dawidowicz-Chymkowska) alarmieren: „Bei jüngsten Lesern sieht man eine Tendenz, sie wollen nicht ein Buch als Ganze zu lesen. Einerseits ist es Nachwirkung der Methode, wie man Polnisch unterrichtet. Andererseits sieht man hier ein Zusammenhang mit Zugang zu mehr synthetischen Textformen – Eintragung zum Weblog oder Social Networking – sie befriedigen einfacher und besser manche Bedürfnisse von diesen Lesern als z.B. eine Romannarration“. Diese Tendenz scheint immer stärker zu sein und sie soll wahrscheinlich auch nicht nur Medienliteratur, sondern Film oder Musik betreffen. Ein augenblicklicher Zugang zu jeder Inhalt, Leichtigkeit in Springen von einem zu dem anderen „Knote“³, aber auch Leichtigkeit in Umschalten zwischen Überweisungsformen, das

3 „Der Knote“, Poln. „leksja“, Engl. „node“ – ein Begriff für Textfragmente die mit einem Hyperlink verbunden sind.

zu – wszystko to sprawia, że obecnie obcowanie z kulturą (mediami) bardziej przypomina skakanie pilotem po kanałach telewizyjnych niż uczestnictwo w przekazie w skupieniu, że o żmudnym czytaniu książki nie wspomnę. Konsument z zadowoleniem przyjmuje wielomediálną papkę, na ogół bez skupienia, a już z pewnością bez skupienia należnego lekturze fabuły czy eseistyki.

Te badania czytelnictwa, jak i wiele innych badań przeprowadzanych w ostatnich latach w Europie Zachodniej, dowodzą, że kończy się pewna forma uczestnictwa w kulturze – oparta na linearnym przekazie od twórcy do odbiorcy. Odbiorca aspiruje do miana co najmniej (współ)twórcy, a jego potrzeba nie tylko zaburza, wręcz niszczy dotychczasowy linearny przekaz. Nie wiemy, jak w tej rzeczywistości odnajdzie się dawny przemysł wydawniczy (producencki, nagraniowy, filmowy etc.), czy znajdzie się miejsce dla księgarń, jaka rola przypadnie bibliotekom, pewne jest natomiast, że twórcy formę nowej komunikacji wypracują. Tylko że jej otwarty charakter z jednej strony może eliminować jakiegokolwiek pośrednika, z drugiej – rodzi obawy o jakość produkowanych treści. Czy w ogóle uda się zachować jakiegokolwiek sito – choćby w postaci redaktora i korektora (pozostając w świecie tekstu)? Mam co do tego obawy, a z drugiej strony – nie wyobrażam sobie, żeby kultura wysoka bez takiego sita mogła się rozwijać. To samo dotyczy oczywiście prasy. Sztandarowy przykład Wikipedii, jako udanego przedsięwzięcia nowej kultury opartej na entuzjazmie amatorów, jest być może budujący,

heißt Scrollen von digitalen Fragmenten Musik und Bildschirmes – das alles macht, dass heutiger Verkehr mit Kultur (Medien) eher an Springen mit Fernsehen Pilot durch Kanäle, als an konzentrierte Teilnahme in Überweisung erinnert. Es bleibt hier kein Platz für Buchlesen. Ein Benutzer nimmt mit Zufriedenheit, normalerweise ohne sich zu konzentrieren, eine multimediale seichte Informationen an. Er ist sicher nicht andächtig in dem Masse, dass einer Lektüre von Fabel oder Essayistik gehörig ist.

Diese Untersuchung von Lesen, als auch viele mehrere Untersuchungen, die in den letzten Jahren in Westeuropa durchgeführt wurden, beweisen, dass sich eine Form von Teilnahme an Kultur, endet. Sie stützt sich auf eine lineare Überweisung vom Schöpfer zu Empfänger. Der Empfänger strebt an den Namen wenigsten von einem (Mit)Schöpfer und seine Bedürfnisse beeinträchtigen und noch weiter – zerstören die bisherige lineare Überweisung. Wir wissen nicht, wie sich in dieser Realität die ehemalige Industrie- (Produzent-, Musik-, Film-, usw.) Industrie finden wird?, Wird es hier ein Platz für Buchhandlungen sein?, Was für eine Rolle werden Bibliotheken bekommen?; was aber sicher ist, die Schöpfer werden einen neue Kommunikationsform ausarbeiten. Ihr offenes Charakter kann aber einerseits irgendwelchen Vermittler eliminieren, andererseits – sie erweckt Angst, welche Inhalt hergestellt sein wird. Wird es überhaupt gelingen, irgendwelches Sieb zu lassen – wenigstens in Gestaltung von einem Redakteur und Korrektor (bei Textthema bleibend)? Ich befürchte es passiert nicht, andererseits – kann ich mich es nicht vorstellen, dass sich die Hochkultur ohne solches Sieb entwickeln könnte. Dasselbe betrifft auch die Presse. Ein Schulbeispiel bildet die Wikipedia als ein Beispiel von gelungener Unternehmung neuer Kultur, die sich an Begeisterung von Liebhabern unterstützt. Das Beispiel ist vielleicht nachahmenswert, man muss aber nicht vergessen, dass es stets alleinig ist. Kein von den Werken, die im Internet entstanden sind, hat den Nobelpreis bekommen, im Grunde genommen, kein von diesen Werken hat Aufmerksamkeit von meinungsstiftenden Medien gelenkt. Wobei, ich denke nicht, dass Ursache dessen Kritikerkonservatismus wär. Es ist einfach

ale pamiętajmy, że wciąż osamotniony. Ani jedno dzieło, które powstało w internecie, nie tylko nie dostało literackiej nagrody Nobla, ale na dobrą sprawę ani jedno w ogóle nie zwróciło uwagi jakichkolwiek opiniotwórczych gremiów, przy czym nie wydaje mi się, żeby powodem był konserwatyzm krytyków. Po prostu wysokiej jakości treści wciąż powstają z udziałem redaktora, korektora, dobrego tłumacza.

Z jednej strony wydawcy i producenci muszą dostosowywać ofertę do nowych potrzeb swoich klientów, nie można się od nich odwracać, a tym bardziej walczyć z ich nawykami. Z drugiej strony ludzie książki w naturalny sposób są konserwatywni, dobrze czują się w realiach bliższych czasom Gutenberga niż Google'a i ten konserwatyzm wcale nie musi być destruktywny. Przeciwnie, być może swego rodzaju pogodzenie obydwu stanowisk wyjdzie przemysłowi kulturalnemu na dobre..

Jakie z tego płyną wnioski? Po pierwsze, musimy się pogodzić, że grupa czytających jest niewielka. Po drugie, dbajmy o tych, którzy jeszcze czytają. To nie jest tak, że mamy durne społeczeństwo, które nie czyta książek, raczej jesteśmy świadkami cywilizacyjnej zmiany. Ludzie już nie będą czytać więcej niż dotychczas, dawne czasy nie wrócą. Rolą wydawcy, księgarza, bibliotekarza, dziennikarza w najbliższych latach będzie „dopieszczanie” tej czytającej mniejszości. Jak najpilniej trzeba też zmienić programy nauczania w szkole, tak by w maksymalny sposób pobudzały zainteresowanie czytaniem w formie tradycyjnej, nie czytanie fragmentaryczne. Kultura pokawałkowana czeka nas nieuchronnie, ale oby okres przejściowy trwał na tyle długo, byśmy zdążyli znaleźć takie formy dbałości o przekaz, które nowej kulturze zapewnią porównywalnie wysoką jakość.

Nie bez znaczenia są kampanie społeczne wspierające czytanie dzieciom oraz dofinansowanie profesjonalnych mediów poświęconych kulturze, a z czasem pewnie także dofinansowanie (np. w formie stypendiów) pracy redaktorów i profesjonalnych tłumaczy. Bez świadomej polityki państwa kultura w jej dotychczasowym wymiarze długo nie przetrwa. A będę się upierał, że na nowe formy przekazu społeczeństwo nie jest jeszcze przygotowane, a już na pewno nie są na nie przygotowane media, w tym

so, dass Inhalt von hoher Qualität mit Teilnahme von Redakteur, Korrektor, guten Übersetzer entsteht.

Einerseits müssen die Ausleger und Produzenten ihr Angebot zu neuen Bedürfnissen ihren Kunden anpassen. Mann soll sich von ihnen nicht wenden und desto mehr, mit ihren Gewohnheiten nicht kämpfen. Andererseits sind die mit Buch verbundenen Leute auf natürliche Weise konservativ, sie fühlen sich gut in Realien, die näher Gutenbergs- als Google Zeiten sind und dieser Konservatismus muss überhaupt nicht destruktiv sein. Im Gegenteil, vielleicht wird die eigenartige Aussöhnung der Einstellungen der Kulturindustrie zugute kommen...

Welche Schlussfolgerungen kommen davon? Zuerst, müssen wir akzeptieren, dass die Gruppe, die liest ist nicht groß. Zweitens, müssen wir uns um diese Leute, die noch lesen, kümmern. Es ist nicht so, dass wir beschränkte Gesellschaft haben, nie Bücher nicht liest. Wir sind eher Zeugen, von einer Zivilisationsveränderung. Die Leute werden nicht mehr als jetzt lesen, alte tage kehren nicht zurück. Eine Rolle des Herausgebers, des Buchhändlers, des Bibliothekars, des Journalisten wird in die nächste Zukunft die lesende Minderheit hegen und pflegen. Möglichst dringend soll man Lehrprogramm in der Schule verändern. Sie sollen maximal Interesse am Lesen in traditioneller Form und nicht Lesen in Fragmenten, stimulieren. Zerstückelte Kultur wartet auf uns unweigerlich. Möge es die Übergangszeit lange genug dauern, dass wir Zeit dazu haben werden, solche Formen von Sorge um Überweisung zu finden, die der neuer Kultur vergleichbar hohe Qualität versichern werden.

Nicht ohne Bedeutung sind Öffentlichkeitskampagnen, die Vorlesen den Kindern unterstützen und Subventionierung professioneller Medien, die sich mit Kultur befassen. Mit Laufe der Zeit wird es auch Mitfinanzierung (z.B. als Stipendium) von Arbeit der Redaktoren und professionellen Übersetzer sein. Ohne bewusste Staatspolitik wird die Kultur in der bisherigen Bedeutung nicht lange überdauern. Ich bestehe darauf, dass die Gesellschaft zur neuen Überweisung Formen nicht vorbereitet ist. Und sicherlich sind Medien insbesondere Buch- und Presseherausgeber dazu nicht vorbereitet. Wir müssen

wydawcy książek i prasy. Musimy mieć świadomość, że demokracja, nowoczesne państwo, ale również biznes, oparte są na wiedzy – nie wiedzy przypadkowej z Facebooka, ale fachowo opracowanej, zredagowanej, wyselekcjonowanej. Trudno sobie wyobrazić, jak mielibyśmy poszerzać naszą wiedzę bez tej uważności, jaka towarzyszy procesowi czytania.

Przyszłość kultury bez książki wydaje się być barbarzyństwem. Wizja naszego dziedzictwa bez bibliotek, bez czytelników, bez ciągłości związanej z przekazem tekstowym przypomina manifest futurystyczny Filippo Tommaso Marinetti'ego, który wzywał: „Niechże więc nadejdą radośni podpalacze o zwęglonych palcach. Oto oni! Nuże! Kładźcie ogień pod szafy biblioteczne! Zmieńcie bieg kanałów, aby zatopić muzea! Co za radość widzieć pływające po wodzie, zdane na łaską fal, podarte i wypłowiałe dawne wspaniałe płótna. Chwytajcie za kilofy, za siekiery, za młoty i burzcie bez litości szacowne miasta!”.

Jak jednak w świetle malejącego czytelnictwa wygląda przyszłość bibliotek? Nic nie wskazuje na to, by ich misja miała się wyczerpywać, choć na pewno zmienia się ich rola. Biblioteka przestaje być tylko repozytorium wiedzy, staje się „trzecim miejscem” – przestrzenią, gdzie ludzie mogą spotykać się niekoniecznie po to by czytać.

Rola bibliotek się zmienia, ale bibliotekarze to jedna z najlepiej wykształconych grup zawodowych w Polsce, więc wierzę, że sobie poradzą. Może gorzej będzie z małymi bibliotekami i filiami. Ale przywołam wyniki raportu „Po co Polakom biblioteki?”, przygotowanego po trzech latach realizacji Programu Rozwoju Bibliotek. Z bibliotek publicznych korzysta jedna trzecia mieszkańców małych miejscowości. Ludzie przychodzą do nich nie tylko po książki – w bibliotekach spędzają też wolny czas, szukają potrzebnych informacji. Dla niemal 200 tys. osób biblioteka to jedyne miejsce, w którym mogą skorzystać z internetu. Blisko 700 tys. dorosłych osób załatwia w bibliotekach codzienne sprawy. Przychodzą, żeby zapłacić przez internet rachunki, sprawdzić rozkład jazdy autobusów, dowiedzieć się, w jakich godzinach przyjmuje lekarz. Biblioteka pomaga im także w poszukiwaniu pracy. 100 tys. mieszkańców małych

bewusst sein, dass Demokratie, moderner Staat, aber auch Business auf Wissen gründen – und nicht auf zufälligem Wissen vom Facebook, sondern auf einem professionell Weise bearbeitetem, redigiertem, ausgewähltem Wissen. Es ist schwer sich vorzustellen, wie man Wissen erweitern soll, ohne diesen Achtsamkeit die dem Prozess des Lesens begleitet.

Zukunft der Kultur ohne Buch scheint eine Barbarei zu sein. Eine Vorstellung von unserer Erbschaft ohne Bibliotheken, Leser, ohne Kontinuität, die mit Text Überweisung verbunden ist erinnert an ein futuristisches Manifest von Filippo Tommaso Marinetti, der gefordert hatte: „Es sollen fröhliche Brandstifter mit ihren angebrannten Fingern kommen. Das sind sie! Los! Lege Feuer unter Bibliotheksschränke! Ändere Lauf von Kanälen, um Museen zu versenken! Was für Freude ist es, früher herrliche und jetzt zerschlossene und verblichene Gemälde, die im Wasser abdriften. Nehmt Keilhauen, Haxen, Hammer und zerstört ohne Gnade achtbare Städte!”.

Wie sieht Zukunft von Bibliotheken aus, im Lichte abnehmenden Lesens? Nichts deutet darauf hin, dass Mission der Bibliotheken erschöpft wurde, obwohl ihre Rolle sich sicher verwandelt. Bibliothek hört auf eine Repository von Wissen zu sein, sie wird zu dem „dritten Ort” – ein Raum, wo sich Leute treffen können, nicht unbedingt um zu lesen.

Die Rolle von Bibliotheken verwandelt sich, aber die Bibliothekare sind eine von am besten ausgebildeten Berufsgruppen in Polen, darum glaube ich, dass sie es schaffen. Vielleicht wird es schlimmer mit kleineren Bibliotheken und Filialen sein. Ich zitiere aber Resultate vom Bericht „Po co Polakom biblioteki? / Wozu die Polen Bibliotheken benötigen?”, das nach drei Jahren Durchführung von Program Rozwoju Bibliotek / Bibliothekentwicklungsprogramm vorbereitet wurde. Eine Drittel von Einwohner kleine Ortschaft benutzt öffentliche Bibliotheken. Leute kommen um nicht nur Bücher auszuleihen – sie verbringen hier ihre Freizeit, suchen nötige Auskunft. Für fast 200 Tausend Personen ist Bibliothek eine einzige Stelle, wo sie Internet benutzen können. Fast 700 Tausend Erwachsene erledigen in der Bibliothek tägliche Angelegenheiten. Sie kommen, um via Internet Rechnungen zu bezahlen, Busfahrplan zu prüfen,

mięscowości wykorzystuje komputery w bibliotekach do pisania życiorysów, listów motywacyjnych lub do kontaktowania się z pracodawcami. Internet ułatwia im również kontakt z rodziną i znajomymi. A dla młodych ludzi biblioteka to przede wszystkim miejsce spotkań i spędzania wolnego czasu. Oglądają filmy, dyskutują o książkach, grają na komputerze, mogą wziąć udział w warsztacie fotograficznym czy kółku teatralnym. Książki i internet ułatwiają im też naukę. Badanie zostało przeprowadzone w 3327 placówkach bibliotecznych objętych Programem Rozwoju Bibliotek.

W połowie lat 90. XX wieku odbyła się konferencja w Centrum Badań Semiotycznych i Kognitywnych Uniwersytetu w San Marino, z której głosy zostały zebrane w głośnej publikacji *Przyszłość książki* (jednym z uczestników tej konferencji był Umberto Eco). O przyszłości bibliotek mówił wówczas francuski bibliotekarz, Patrick Bazin. Już wówczas uważał on, że: „Bibliotekarze sami będą musieli dokonać własnej rewolucji kopernikańskiej, zamiast trzymać się kurczowo technik, które przemysł multimedialny i tak stopniowo im odbiera. Będą musieli zostać, a raczej ponownie stać się, pośrednikami wiedzy”. Biblioteka przyszłości, to miejsce, które ułatwia poruszanie się w nadmiarze informacji. „Zarządzanie biblioteką, które tradycyjnie polegało na sztuce klasyfikacji, staje się sztuką tworzenia przejść”. Już wówczas też widziano bibliotekę przyszłości bardziej jako miejsce wielomedialnej i wielokulturowej debaty niż czytelnice zacisze. „Wbrew temu, co głoszą utarte komunały, biblioteka jest nie tylko miejscem odpowiedzi do medytacji, przynębiającą skamieliną pamięci czy też reakcyjną, liniową kolumnadą wiedzy. Biblioteka nigdy nie przestała być środowiskiem dynamicznym, a dowodem na to jest nieustanna reorganizacja przestrzeni i katalogów, jak również nieustanne przemiany zachodzące w strukturze użytkowników i ich potrzeb”. I dalej Patrick Bazin pisał: „Biblioteki będą w rezultacie nadal odgrywać ważną rolę, zdecydowanie wykraczającą poza zwykłe przechowywanie dziedzictwa. Będą musiały stać się miejscami nauczania i kształcenia, aby zapobiec pogłębianiu się przepaści pomiędzy tymi, którzy opanowali udoskonalone metody metaczytania

sich zu erkundigen, welche Sprechstunde ein Arzt hat. Ihre Bibliothek hilft ihnen auch eine Arbeitsstelle zu suchen. 100 Tausend Einwohner von Kleinorte benutzt die Bibliothekcomputer um Lebenslauf Bewerbungsanschreiben zu schreiben oder sich mit Arbeitsgebern zu kontaktieren. Internet erleichtert ihnen auch Kontakt mit Familie und Bekannten. Und für junge Leute ist Bibliothek vor allem ein Treffpunkt und Ort des Freizeitverbringens. Sie sehen Filme an, diskutieren über Bücher, spielen Computerspiele, können an Fotoworkshop oder DramaClub teilnehmen. Bücher und Internet erleichtern ihnen Lernen. Untersucht wurden 3327 Bibliothekseinrichtungen, die zum Bibliotheksentwicklungsprogramm gehören.

In der Hälfte der 90. Jahren der 20. Jh. hatte in Zentrum von Semiotischen und Kognitiven Forschungen der San Marino Universität eine Konferenz stattgefunden. Auftreten davon wurden in einer berühmter Publikation *Przyszłość książki/Zukunft des Buches* beinhaltet (ein von Konferenzteilnehmern war Umberto Eco). Von Bibliothekszukunft sprach damals ein französischer Bibliothekar, Patrick Bazin. Schon damals behauptete er, dass: „Bibliothekare werden selbst ihre kopernikanische Wende durchführen, anstatt sich an Techniken krampfhaft zu klammern, die ihnen Multimedienindustrie sowieso schrittweise abnimmt. Sie werden gezwungen Wissensvermittler zu werden, oder wieder zu sein”. Bibliothek der Zukunft ist ein Ort, der eine Bewegung in Informationsüberschuss erleichtert. „Bibliothekmanagement, die traditionell eine Art von Klassifizierung war, wird zu Art Von Bilden Übergänge”. Damals schon konnte man Bibliothek der Zukunft eher als Ort multimedialer und multikultureller Debatte und nicht als Abgeschiedenheit/stille Leserecke betrachten. „Trotz dessen, was gängige Banalitäten von sich geben, ist Bibliothek nicht nur ein Ort für komplette Versenkung geeignet, oder eine niederdrückende Versteinigung von Gedächtnis, oder reaktive lineare Wissenskolonnade. Die Bibliothek hat nie aufgehört eine dynamische Umwelt zu sein, und ein Beweis dazu ist ständige Reorganisation des Raumes und der Kataloge, als auch ständige Umwandlungen in Benutzers Struktur und Bedürfnissen der Benutzer”. Und weiter schrieb Patrick Bazin: „Folglich werden

a resztą społeczeństwa. Być może najważniejszym jest, że biblioteki pozwolą wszystkim obywatelom wspólnie ustanawiać – we względnym i wirtualnym kontekście – publiczną przestrzeń wiedzy, bez której wiedza przyswojona nie stanowi kultury”.

Trochę inaczej widział sprawę Geoffrey Nunberg, który przestrzegał przed zbarbaryzowaniem biblioteki zaśmieconej nadmiarem treści. „Gdy tylko pojęcie zbioru nie jest dłużej ograniczone materialnie, zazwyczaj w naturalny sposób poszerza się w nieskończoność. Oczywiście zawiera wiele z tego, co większość czytelników uznałaby za trywialne i efemeryczne. Kiedy burzy się mury biblioteki, nie powinno się dziwić, że czytelnia zapełnia się ludźmi z ulicy”.

Czas pokazał jednak, że to raczej bibliotekarz Patrick Bazin miał rację w swoich prognozach niż technoentuzjasta Geoffrey Nunberg. Czytelnia nie zaszkodziło „zburzenie murów”, ludzie ulicy nie okazali się być barbarzyńcami z wizji Marinettiego. Nikt dziś nie wzywa do palenia bibliotek, przeciwnie, każdego roku inwestowane są ogromne środki w rozwój ich infrastruktury – także informatycznej, ale nie tylko.

Przyszłość biblioteki nie jest dziś nierozdzielnie związana z przyszłością książki, a już na pewno nie z przyszłością książki papierowej. Bardziej przyszłością informacji, ale chyba najbardziej z potrzebą uczestnictwa w zorganizowanym życiu kulturalnym. Na szczęście nic nie wskazuje, by Facebook miał zastąpić potrzebę spotykania się i aktywnego uczestnictwa w kulturze. Przeciwnie, gdy spada sprzedaż płyt z muzyką, stale rośnie liczba uczestników koncertów i festiwali. Biblioteka może być modnym miejscem, gdzie warto się pokazać, lub miejscem, gdzie po prostu jest ciekawie.

Pytanie, czy książka przetrwa, wciąż zachowuje jednak aktualność. I wciąż nie brakuje zarówno entuzjastów nowych technologii, którzy jak James J. O'Donnell gotowi są ogłosić: „Pomimo mojej pasji i miłości do książek, nie interesuje mnie troska o przyszłość książki. Książki są jedynie drugorzędnymi nośnikami kultury”, jak i tradycjonalistów pokroju Regisa Debray, który pisze, że „instytucja pisania bez książki odpowiada rolnictwu bez ziemi, ekonomii bez materialności, wymianie pieniężnej bez walut”. Dziś pewnie bardziej niż dekadę temu jesteśmy w stanie

die Bibliotheken weiter wichtige Rolle spielen. Die Rolle, die eindeutig über einfache Aufbewahrung der Erbschaft hinausreicht. Sie müssen Platz von Unterricht und Bildung, um Vertiefung der Kluft zwischen diejenigen, die perfektionierte Methoden des Metalese beherrscht hatten und Rest der Gesellschaft zu vorbeugen. Wahrscheinlich ist es am wichtigsten, dass Bibliotheken allen Bürgern erlauben werden gemeinsam, im relativen und virtuellen Kontext – öffentlichen Raum zu beschließen, ohne den das erworbene Wissen keine Kultur darstellt”.

Auf etwas andere Weise hatte die Sache Geoffrey Nunberg gesehen. Er warnte vor Barbarisieren der Bibliothek, die mit überflüssigem Inhalt überschüttelt ist. „Sobald ist der Begriff der Sammlung nicht mehr stofflich begrenzt, erweitert sie sich natürlicherweise gewöhnlich in Unendlichkeit. Sie beinhaltet natürlich viel davon, was Mehrheit von Lesern für trivial und ephemere halten würde. Wenn man Mauer niederreißt, soll man sich nicht staunen, dass Leseraum von Leuten von der Straße gefüllt wird”.

Es hat sich aber gezeigt, dass es eher der Bibliothekar Patrick Bazin, als Technoenthusiast Geoffrey Nunberg Recht in seiner Prognose hatte. „Mauerzerstörung“ hatte dem Leseraum nicht geschadet, Leute von der Straße haben sich nicht als Barbaren aus Marinetti-Vision entpuppt. Heute ruft niemand zu Verbrennung von Bibliotheken, im Gegenteil, wird jedes Jahr eine riesige Menge von Mitteln in Infrastruktur auch EDV investiert, aber nicht nur das.

Die Zukunft der Bibliothek ist heute nicht nur mit der Zukunft des Buches untrennbar gebunden, und sicherlich nicht mit der Zukunft von Papierbuch. Gebunden ist sie mit der Zukunft von Information und am meisten mit Bedarf einer Teilnahme in einem organisierten Kulturleben. Glücklicherweise weist nichts darauf, dass Facebook ein Bedarf des Treffens und aktiver Teilnahme an Kultur ersetzen sollte. Ganz im Gegenteil, wenn Verkauf von Musikplatten/CD sinkt, wächst Zahl von Konzert- und Festivalteilnehmern ständig. Bibliothek kann ein angesagter Ort sein, wo wert ist sich blicken zu lassen, oder ein Platz, wo einfach interessant ist.

Die Frage, ob das Buch überleben wird, ist aber immer aktuell. Und immer noch gibt es Enthusiasten

wyobrazić sobie świat bez książek. Ponieważ jednak wychowałem się w kulturze druku, spytam: „Ale co to będzie za świat?”. Umberto Eco nieco złośliwie zauważa, że „książki są nadal najlepszymi towarzyszami na wypadek rozbicia statku lub wojny atomowej”. Obyśmy dożyli starości, czytając w bujanym fotelu, nie w atomowym bunkrze.

Deklaracje respondentów dotyczące czytania książek w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie w latach 2002–2012

Rok badania	Nieczytający	Czytający 1-6 książek	Czytający 7 i więcej książek
2002	44,4	32,1	22,2
2004	41,8	32,9	24,4
2006	50,3	31,7	17,2
2008	62,2	24,8	10,6
2010	56,0	31,1	11,6
2012	60,8	26,5	11,1

von neuen Technologien, die wie J. O'Donnell bereit sind bekannt zu geben: „Trotzt meiner Passion und Buchliebe, interessiert mich Sorge um Zukunft des Buches nicht. Bücher sind nur zweitrangige Kulturträger“. Es gibt auch Traditionalisten, wie Régis Debray, der schreibt, dass „Institution des Schreibens ohne des Buches dem Landwirtschaft ohne des Erdreichs entspricht, sie entspricht auch der Ökonomie ohne Materialität, dem Geldwechsel ohne Währung“. Heutzutage bestimmt viel mehr, als vor einer Dekade, sind wir im Stande die Welt ohne des Buches vorzustellen. Weil ich aber in Druckkultur aufgewachsen bin, frage ich „Was für eine Welt wird das sein?“. Umberto Eco bemerkt ein wenig gemein, dass die Bücher nach wie vor beste Genosse im Fall von Schiffbruch oder Atomkrieges sind“. Dürfen wir leben bis wir alt werden, und lassen wir uns dann in einem Schaukelstuhl und nicht in einem Atombunker lesen.

Erklärungen von Befragten, die Buchlesen im Laufe von letzten 12, vorangehenden Monaten betreffen (in Jahren 2002–2012)

Das geforschte Jahr	Nichtlesende	Lesende 1-6 Bücher	Lesende 7 Bücher und mehr
2002	44,4	32,1	22,2
2004	41,8	32,9	24,4
2006	50,3	31,7	17,2
2008	62,2	24,8	10,6
2010	56,0	31,1	11,6
2012	60,8	26,5	11,1

Übersetzung – Małgorzata Grelak

Marta Bieława

Inicjatywy młodzieżowe w mediatece *Szklana Pułapka*

17 maja 2012 roku w Zielonogórskiej Palmiarni została otwarta druga w Zielonej Górze mediateka, filia Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. C. Norwida w Zielonej Górze. Jest to nowoczesne, pełne słońca pomieszczenie, które już chwilę po otwarciu okazało się być miejscem spotkań młodzieży, lokalnych artystów oraz dzieci. Zadaniem mediateki jest przedstawienie oferty, która zainteresuje właśnie te grupy społeczne. Idealnym rozwiązaniem okazały się inicjatywy młodzieżowe oraz wsparcie i promocja lokalnych artystów.

Podstawowym i zarazem najtrudniejszym zadaniem mediateki było już od samego początku zapoznanie zielonogórczan z nowym, niestereotypowym myśleniem o instytucji biblioteki oraz zachęcenie ich do przebywania w nowej przestrzeni. Już podczas otwarcia mediateki wystąpili lokalni, popularni didżeje, z którymi współpracuje do dziś. Gwiazdą wieczoru był zespół Rebeka, grający alternatywną muzykę elektroniczną, pojawiający się na takich imprezach jak OFF Festival czy Audio River. Był to pierwszy znak dla zielonogórczan,

Marta Bieława

Jugendinitiativen in der multimedialen Bibliothek *Mediateka Szklana Pułapka*

Am 17. Mai 2012 wurde in Zielona Góra Palmiarnia (Palmenhaus) zweite multimediale Bibliothek in der Stadt eröffnet. Es ist eine Zweigstelle von Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna (Öffentliche Regional- und Stadtbibliothek/Norwid-Bibliothek) namens C. Norwid in Zielona Góra. Das ist ein moderner, sonniger Raum und er wurde sofort nach Eröffnung zu einem Treffpunkt von Jugend, lokalen Künstlern und Kindern. Zu Aufgaben der Mediathek gehört Vorstellung des Angebotes, die für diese Gemeinschaftsgruppen interessant ist. Zu idealer Lösung gehören Jugendinitiativen und Unterstützung und Promotion von lokalen Künstlern.

Hauptaufgabe der Mediathek, die zugleich am schwierigsten war, war von Anfang an Zielona Góra Gemeinschaft mit neuen nichtstereotypen Denken über Bibliotheksinstitution bekanntmachen und sie zu Aufhalten in dem neuen Raum zu ermuntern. Bei Eröffnung der Bibliothek haben sich lokale populäre DJs gezeigt, Mediathek arbeitet mit Ihnen bis zu heutigem Tage. Der Stern des Abends war die Gruppe Rebeka, die alternative elektronische Musik spielt, er erscheint bei solchen Veranstaltungen, wie OFF Festival oder Audio River. Das war für Zielona Góra Einwohner ein erstes Zeichen, was in Mediathek Szklana Pułapka zu erwarten ist.

Viele interessante Personen, die in verschiedenen Kulturkreisen tätig sind wurden um Mediathek versammelt. Bald haben sie gelernt ihre Passionen mit anderen, vor allem jüngeren, die in der Phase sind, eigene Hobbys und Passionen zu suchen, teilen. Auf diese Weise ist Plan von Promotion der Jugendsubkulturen entstanden. Er wurde zu einem von Hauptprojekten der Mediathek, eigentlich vom Anfang an ihrem Funktionieren. Jugend von Gymnasium,

czego będzie można spodziewać się po mediatece Szklana Pułapka.

Wokół mediateki udało się zgromadzić wiele ciekawych osób, działających w różnych sferach kultury. Szybko nauczyły się one dzielić swoimi zainteresowaniami z innymi, przede wszystkim młodszymi, które są na etapie poszukiwania pasji i zainteresowań. Tak pojawił się plan promocji subkultur młodzieżowych. Stał się jednym z głównych projektów mediateki, właściwie już od początku jej funkcjonowania. Do współpracy mediateka zaprosiła młodzież ze szkoły gimnazjalnej, uważaną za najtrudniejszego odbiorcę kultury w dzisiejszych czasach. Uczniowie odwiedzają bibliotekę w ramach lekcji artystycznych raz w miesiącu. Podczas spotkań poznają stare, zapomniane już subkultury (modsi, bikiniarze, rockersi czy hipisi). W drugim semestrze spotkań zorganizowane zostały spotkania z przedstawicielami dzisiejszych subkultur widocznych w naszym mieście. Tym oto sposobem mediateka gościła gitarzystę zespołu hardcorowego Sophie Scholl, członków grupy Tabasco Break Rebels (break dance), graffitiarzy z Fundacji Bezpieczne Miasto, Rapera Burasa z lokalnej grupy Hip Hopowej i gwiazdy sceny hip hopowej Fokusa i Rahima z Pokahontaz, niegdyś Paktofoniki oraz Łonę i Webbera.

Jednym z głównych założeń mediateki było nawiązanie na współpracę ze stowarzyszeniami oraz fundacjami prężnie działającymi w Zielonej Górze. Przede wszystkim skupiliśmy się na organizacjach, które pracują na rzecz młodzieży i tych prowadzonych przez samą młodzież. Naszym głównym celem jest doprowadzenie do współpracy w sferze kultury między instytucjami państwowymi oraz tymi, które działają na zasadzie non profit. Udało nam się podjąć współpracę z wieloma organizacjami, między innymi ze Stowarzyszeniem BIEGNI, które poprosiło o współpracę przy projekcie BIEGNI Summer Jam, finansowanym ze środków Komisji Europejskiej w ramach projektu Młodzież w działaniu. Fundacja Bezpieczne Miasto również angażuje się co roku w imprezę BIEGNI Summer Jam. Ich głównym zadaniem jest wyeliminowanie wandalizmu na rzecz legalnej sztuki ulicy. Z Fundacją podjęliśmy współpracę w ramach spotkań z subkulturami, w których przede wszystkim brali udział gimnazjaliści z po-

dy heute für schwierigste Kulturempfänger gehalten ist, wurde zur Zusammenarbeit eingeladen. Die Schuler in Rahmen von Kunststunden besucht Bibliothek ein Mal pro Monat. Während der Unterrichtsstunde lernen sie von alten bereits vergessenen Subkulturen (Mods, Beat Generation, Rockers oder Hippies). Im zweiten Semester der Treffen wurden Treffen mit Vertretern von heutigen sichtbaren in unserer Stadt Subkulturen organisiert. Und hiermit waren hier zu Gast ein Gitarrist von der hardcore Rockgruppe SophieScholl, Mitglieder der Gruppe Tabasco BreakRebels (Break Dance), Graffiti-Künstler von der Stiftung Bezpieczne Miasto, ein Rapper Buras von lokaler Hip-Hop Gruppe und Stars der Hip-Hop Bühne Fokus und Rahim – Gruppe Pokahontaz, früher Paktofonika, als auch Łona und Webber.

Eine von Voraussetzungen, die Mediathek realisiert ist Zusammenarbeit mit Vereinen und Stiftungen, die in Zielona Góra energisch und tätig sind. Wir haben uns auf Organisationen fokussiert, die für Jugendliche arbeiten und auf diese, die von jungen Leuten geleitet sind. Unser Ziel ist, dass die staatlichen Institutionen mit Non-Profit-Organisationen auf dem Kulturgebiet zusammenarbeiten werden. Die Zusammenarbeit wurde mit u.a. folgenden Organisationen untergenommen: BIEGNI-Verein, der um Zusammenarbeit bei BIEGNI Summer Jam Projekt gebeten hatte, Der Projekt ist von EU-Kommission-Mitteln in Rahmen des Projektes Jugend in Aktion finanziert. Bezpieczne Miasto - Stiftung beschäftigt sich jedes Jahr mit BIEGNI Summer Jam-Veranstaltung. Beide Organisationen kümmern sich darum dass Vanda-

bliskiej szkoły. Za zgodą miasta oraz firmy ENEA wspólnie pomalowaliśmy transformator, znajdujący się w pobliżu Zielonogórskiej Palmiarni. Wspólnie z Fundacją Salony stworzyliśmy jedną z bardziej znanych i lubianych przez zielonogórczan inicjatyw. W zielonogórskim Parku Tysiąclecia powstał Letni Pawilon, w którym uruchomiliśmy pierwszy punkt bookcrossingowy w Zielonej Górze.

Od początku ubiegłorocznego lata wspólnie zorganizowaliśmy kilka pikników muzycznych oraz minifestiwal (openair) przed budynkiem Zielonogórskiej Palmiarni. Jest to przestrzeń na Winnych Wzgórzach, z których widoczna jest piękna panorama miasta. W wystawionych tam uroczych altankach znajdują się nasze punkty bookcrossingowe. Wspólnie z Zielonogórską Palmiarnią znaleźliśmy sposób na nowe, bardziej aktywne życie tego miejsca, ustawiając gdzieś leżaki, rozkładając kocyki oraz grając dobrą muzykę elektroniczną. Ponadto zaproponowaliśmy zielonogórczom turnieje gier planszowych. Mamy wielką nadzieję, że w tym roku uda się uruchomić w tym miejscu letnie kino miejskie. Szklana Pułapka wiele zawdzięcza również nieformalnym grupom artystów i prywatnym osobom, m.in. didżejom grającym podczas letnich pikników i prowadzącym warsztaty, grupom fireshow czy zielonogórskiej grupie Tabasco Break Rebels, prezentującej taniec break dance. Zarówno podczas projektu dotyczącego subkultur, jak i podczas warsztatów BIEGNI oraz wielu innych wydarzeń (np. pierwszych urodzin mediateki) można było na nich liczyć. Są oni rozpoznawalni w naszym mieście i wiele czasu

lismus durch legale Straßenkunst versetzt wird. In Rahmen von Treffen mit Subkulturen haben wir mit der Stiftung Zusammenarbeit untergenommen. Vor allem Gymnasiumschrüler aus der Nachbarschule haben in den Treffungen teilgenommen. In Einverständnis von Stadtbehörden und Stromlieferer ENEA haben wir zusammen einen Transformator dekoriert, der sich in der Nähe von Palmiarnia befindet. Eine von liebsten und am besten von Stadteinwohnern bekannte Initiative haben wir mit Fundacja Salony (Stiftung) gebildet. In dem Tysiąclecia Stadtpark ist Letni Pawilon (Sommerpavillon) entstanden, in dem wir den ersten in Zielona Góra Book-Crossing-Punkt eröffnet haben.

Vor dem Palmiarnia-Gebäude haben wir seit Anfang des letzten Sommers gemeinsam einige Musikpiknicks und Minifestival (Open-Air) organisiert. Das ist ein Gebiet an Winne Wzgórza (Weinrebe-Anhöhen). Von dort sieht man herrliches Stadtpanorama. In dort aufgestellten Gartenlauben befinden sich unsere Book-Crossing-Punkte. Gemeinsam mit Palmiarnia haben wir eine Formel gefunden, damit dieser Platz neu und aktiver lebt. Wir haben hier und da Liegestühle hingestellt, Decken gelegt und gute elektronische Musik gespielt. Außerdem haben wir den Stadtbewohnern Brettspiel-Wettkämpfe vorgeschlagen. Wir haben eine grosse Hoffnung, dass es in diesem Jahr an dieser Stelle möglich sein wird, Stadtsommerkino zu starten. Szklana Pułapka bedankt viel informellen Gruppen von Künstlern und privaten Personen, u.a. DJ-s, die während Sommer-Picknick gespielt hatten und Workshops geleitet hatten, Fire-Show-Gruppen oder der aus Zielona Góra abstammter Tabasco BreakRebels – Gruppe, die Break Dance präsentiert. Wir konnten auf sie so wie bei Subkulturen-Projekt, als auch bei BIEGNI-Projekt vielen anderen Ereignissen (z.B. des ersten Jubiläum der Mediathek) zählen. Sie sind in unserer Stadt erkennbar und opfern den Jugendlichen, die in der Mediathek volle Tage am liebsten beim Computer verbringt, viel Zeit.

In Sache der Jugend, die in der Mediathek Computers benutzen ist es zu erwähnen, dass sie in allen Ereignissen besonders in diesen, die Subkulturen betreffen, teil nimmt. Personen, die in der Mediathek

poświęcają młodzieży, która całe dni spędza w mediatece, najchętniej przed komputerem.

W kwestii młodzieży korzystającej z komputerów w mediatece należy wspomnieć, że bierze ona udział we wszystkich wydarzeniach, zwłaszcza tych związanych z subkulturami. Osoby prowadzące spotkania w mediatece często są dla młodych wzorem do naśladowania, kształtują ich gusty i wpływają na zmianę zachowania. Przykładem są warsztaty didżejowskie, na które zapisuje się młodzież, mająca nikłe pojęcie o muzyce. Po dwumiesięcznych warsztatach, prowadzonych przez jednego z didżejów muzyki alternatywnej, ich gust muzyczny bardzo się ukształtował, a wiedza na ten temat pogłębiła. Zrezygnowali oni z komputerów na rzecz nowej, ambitniejszej pasji.

Sumując działania mediateki oraz wyjaśniając pierwotną myśl o sposobach zachęcenia młodzieży do korzystania z instytucji biblioteki, należy na problem spojrzeć szerzej. Statystyki mówią o spadającym czytelnictwie wśród młodzieży. Nie w tym przypadku. Złotym środkiem stało się przyciąganie młodych ludzi za pomocą imprez i wydarzeń im bliskich, bez pomijania przy tym książki. W mediatece znajduje się bowiem cały dział z różnorodną literaturą, w formie tradycyjnej i w formie audiobooków. Zaobserwowaliśmy, że po kilku wizytach uczestnicy imprez sięgają nie po film, nie po płytę muzyczną, ale właśnie po książki. Stawia to bibliotekę w nowym świetle, instytucji otwartej na młodzież i pracę z nią, dalekiej od stereotypu. Dzięki zdobywaniu zaufania młodego odbiorcy kształcimy przecież czytelników i uczestników wydarzeń na przyszłe lata, nie pomijając również edukacji oraz świadomości kulturalnej, o którą tak trudno zwłaszcza wśród młodych.

Treffen führen sind oft Lehrmeister, sie gestalten Geschmack von jungen Leuten und haben Einfluss auf Veränderung ihres Verhaltens. Ein Beispiel ist DJ-Workshop, wo sich Jugend anmeldet, die von Musik geringe Ahnung hat. Ihr Musikgeschmack hat sich während zwei Monate dauernden, von alternativem Musik-DJ geführten Workshop. Ihr Wissen wurde vertieft. Sie haben zugunsten der neuen, ehrgeizigen Passion auf Computer verzichtet.

Tätigkeiten der Mediathek summierend und ursprüngliches Denken an Methoden von Ermuntern der jungen Menschen Bibliothek zu benutzen, soll man das Problem nicht zu verkniffen sehen.

Statistik zeigt sinkende Lesenquoten bei Jugendlichen. Aber nicht in diesem Fall. Zu der goldenen Mitte wurde mit Hilfe von Veranstaltungen und Ereignissen, die ihnen nahe stehen, junge Leute anlocken, ohne Buch dabei abzusehen. Denn, in der Mediathek Szklana Pułapka befindet sich eine Abteilung mit verschiedenen Literaturwerken, in traditioneller, oder Audio-Book-Form. Wir haben betrachtet, dass nach einigen Besuchen nehmen die Veranstaltungsteilnehmer nicht eine weitere Musikplatte oder Film, sondern eben Bücher. Das zeigt die Bibliothek in einem anderen Licht, als alles andere, als stereotype Institution, die offen auf Jugend und Arbeit mit ihr ist. Dank dem erworbenen Vertrauen des jungen Empfänger, lassen wir Leser und Ereignisteilnehmer für nächste Jahre bilden, ohne dass wir dabei Erziehung und kulturelle Bewusstsein auslassen, welche – die letzte, so schwierig, besonders bei jungen Personen, zu finden ist.

Übersetzung – Małgorzata Grelak

Biblioteka... azylem dla dziecka

„Trzecie miejsce” to z założenia¹ przestrzeń godna uwagi. Miejsce przyjazne, prawie idylliczne, takie, w którym chce się być, chce się spędzać wolny czas samemu czy też z przyjaciółmi. Co więcej, to miejsce, w którym z czasem życie lokalnej społeczności nabiera kolorów. Zaczyna tętnić energią, zapaleń, nowymi pomysłami i ich realizacją. O bibliotece jako trzecim miejscu pisze Agnieszka Koszowska: „Biblioteka pomyślana i zaprojektowana jako »trzecie miejsce« wysyła do użytkowników komunikat: »Jesteś naszym gościem, zależy nam, byś czuł się tu dobrze i jak najlepiej spędził czas. Możesz robić, co Ci się podoba – badaj, eksploruj, doświadczaj, baw się, rozmawiaj, szukaj inspiracji«. A także – »Odpocznij, napij się kawy...«”². Pomysł na bibliotekę jako miejsce spędzania czasu wolnego, które odwiedza się z przyjemnością, nie jest oczywiście pomysłem nowym, tym bardziej w odniesieniu do bibliotek obsługujących młodych czytelników.

Pierwsze biblioteki dla dzieci, które powstały w Polsce w okresie międzywojennym, uwzględniały w swojej pracy nie tylko udostępnianie księgozbioru, ale również wypełnienie dziecku czasu wolnego: poznanie go, wspólne rozmowy, zainteresowanie książką poprzez działania i zabawę. Pierwsze przedwojenne organizatorki polskiego bibliotekarstwa dziecięcego³, co ważne – uczennice prof. Heleny Radlińskiej, w swojej pracy wcielały w życie idee przyjazne dziecku. Budowały wizerunek biblioteki

- 1 Autorem teorii „trzeciego miejsca” jest Ray Oldenburg. Według teorii życie społeczne koncentruje się wokół trzech ważnych ośrodków: domu, miejsca pracy oraz „trzeciego miejsca” – miejsca życia towarzyskiego.
- 2 <http://blog.biblioteka20.pl/?p=151>.
- 3 Pierwsze przedwojenne organizatorki polskiego bibliotekarstwa dziecięcego to: M. Gutry, B. Groniowska, S. Wortman, Z. Wędrychowska-Papuzińska, E. Rawiczowa.

Die Kinderbibliothek... ein Asyl für das Kind

„Ein dritter Ort” ist von der Annahme¹ ein beachtenswerter Raum. Ein beinahe idyllischer Ort, wo man sein will, allein oder auch mit Freunden Freizeit verbringen will. Weiterhin, es ist ein Ort, in dem im Laufe der Zeit das Leben von lokaler Gemeinschaft Farbe bekommt. Mit seinem Enthusiasmus, Energie und neuen Ideen, die verwirklicht werden, beginnt der Ort sehr belebt zu sein. Agnieszka Koszowska schreibt über Bibliothek als den dritten Ort: „die als der »dritte Ort« gedachte und gestaltende Bibliothek sendet ihren Lesern eine Mitteilung: »Du bist unser Gast, es bedeutet uns viel, dass du hier sich gut fühlst, und am besten Zeit verbringst. Du kannst machen, was es dir gefällt – untersuche, erforsche, prüfe, erfahre, spiele, spreche, suche Inspirationen«. Und auch – »Erhole dich, trink Kaffee...«”². Die Idee der Bibliothek als des Ortes der freien Zeit-Verbringung, den man mit Vergnügen besucht ist natürlich keine neue Idee, insbesondere wenn es um Bibliotheken geht, die die jungen Leser bedienen.

Erste, in der Zwischenkriegszeit entstandene Kinderbibliotheken hatten nicht nur Bücherausleihen, sie hatten sich aber auch mit Erfüllen der Kinderfreizeit beschäftigt: ihrer Erkennung, gemeinsame Gespräche, Interesse in Bücher durch Handlungen und Spiel. Erste Vorkriegs Organisatorinnen des polnischen Kinderbibliothekswesens³, und was wichtig – Schülerinnen der Prof. Helena Radlińska, haben in ihrer Arbeit dem Kind freundliche Ideen verwirk-

- 1 Ray Oldenburg ist Autor der Theorie „des dritten Ortes”. Nach der Theorie konzentriert sich das Gemeinschaftsleben um drei wichtige Zentren: Zuhause, Arbeitsplatz und den „dritten Ort” – den Ort des sozialen Lebens.
- 2 <http://blog.biblioteka20.pl/?p=151>.
- 3 Erste in der Nachkriegszeit Organisatorinnen von polnischen Kinderbibliothekswesens sind: M. Gutry, B. Groniowska, S. Wortman, Z. Wędrychowska-Papuzińska, E. Rawiczowa.

jako miejsca, do którego chce się wracać, w którym chce się być, a oprócz czytania chce się również robić „coś” innego. Dzięki wspomnieniom Joanny Papuzińskiej o działaniu przedwojennej biblioteki dla dzieci w jednej z warszawskich dzielnic możemy przeczytać: „Biblioteka dla dzieci na Reja odgrywała ważną rolę w życiu młodej i szybko wówczas rozrastającej się dzielnicy, jaką była Ochota. Nie tylko służyła młodym mieszkańcom swym księgozbiorem, ale też pełniła liczne funkcje opiekuńcze i wychowawcze, stanowiąc rodzaj świetlicy gdzie organizowano przedstawienia amatorskie, opowiadano baśnie, organizowano konkursy czytelnicze, naukowe i inne, oparte na twórczości własnej dzieci. [...] Warszawskie biblioteki dla dzieci prowadzone były w sposób bardzo nowoczesny – przygotowując program ich działania korzystano z doświadczeń duńskich, łączących pracę oświatową z atmosferą swobody i zabawy, a także uwzględniających rozbudowane formy współpracy ze środowiskiem mieszkańców”⁴. Po wojnie biblioteki dla młodych czytelników (przynajmniej te warszawskie) realizowały przedwojenne ideały i koncepcje, które towarzyszyły narodzinom bibliotek dla dzieci. W swojej działalności musiały bardzo szybko uwzględnić również wychowanie w duchu socjalistycznym. Pracę z dziećmi w bibliotece określano wówczas pojęciem „pracy kulturalno-upowszechnieniowej” lub „pracy kulturalno-oświatowej” i łączono z funkcjami, które biblioteka dla dzieci miała pełnić. Dwie z nich zasługują na szczególną uwagę, pisze o nich Barbara Białkowska: „Biblioteki publiczne dla dzieci pełnią również funkcję rekreacyjną stwarzając swoją atmosferą i stylem pracy możliwość relaksu, odprężenia psychicznego poprzez swobodne wykorzystywanie czasu wolnego od obowiązków szkolnych i domowych”⁵. Co ciekawe, B. Białkowska powołuje się na wzorce zachodnie w analizowaniu funkcji rekreacyjnej. „W bibliotekach dziecięcych w krajach zachodnich (głównie w Anglii i Danii) ten aspekt rekreacji, a zarazem rozszerza-

licht. Sie bauten Bild der Bibliothek, als des Ortes, wozu man zurückkehren will, wo man verweilen will, außer Lesen „etwas“ Andere machen will, gebaut. Dank von Joanna Papuzińska –Erinnerungen an Tätigkeit von Kinderbibliothek der Vorkriegsjahre in einer von Warschauer Siedlungen können wir lesen: „die Kinderbibliothek an Rej Straße hatte im Leben und damals sich schnell entwickelnder Ochota Siedlung. Sie diente ihren Lesern nicht nur mit der Büchersammlung, sie hatte aber auch zahlreiche Fürsorge- und Erziehungsfunktionen erfüllt. Sie war eine Art von Klub, wo Amateurvorstellungen, Lese- und wissenschaftliche Wettbewerbe organisiert waren, Märchen erzählt waren. Grundlage der Wettbewerbe war Kinders Schaffen. [...] Warschauer Kinderbibliotheken waren sehr modern betrieben – als Programm des Funktionieren vorbereitet wurde, wurden dänische Erfahrungen benutzt, d.h. Verbindung von Bildungsarbeit mit Atmosphäre von Ungezwungenheit und Spaß, als auch ausgebaute Formen von Zusammenarbeit mit Einwohnern Milieu”⁴. Nach dem 2. Weltkrieg realisierten die Bibliotheken für junge Leser die Vorkriegsvorbilder und –Konzepten, die damals am Anfang der Kinderbibliotheken anwesend waren. Bald mussten sie in ihrer Tätigkeit auch sozialistische Erziehung berücksichtigen. Die Arbeit mit Kindern in der Bibliothek wurde damals als „kulturell – verbreitete“ oder „Kultur - Bildung“ Arbeit bezeichnet. Es wurde mit Funktionen, die Kinderbi-

4 J. Papuzińska, *Wspomnienie córki*, [w:] *Entuzjastki bibliotekarstwa dziecięcego*, Warszawa 1999, s. 50.

5 *Z działalności Bibliotek Publicznych dla Dzieci i Młodzieży. Materiały szkoleniowe z seminariów dla instruktorów czytelnictwa dziecięcego*, Warszawa 1989, s. 11.

4 J. Papuzińska, *Wspomnienie córki*, [in:] *Entuzjastki bibliotekarstwa dziecięcego*, Warszawa 1999, s. 50.

nia i utrwalania wiedzy poprzez zabawę znajduje swój wyraz w tworzeniu wypożyczalni zabawek dla najmłodszych użytkowników oraz kompletowaniu gier i zabaw logicznych, ćwiczących myślenie, wyobraźnię⁶. Autorka karci dominujące wówczas, jej zdaniem, stare XIX-wieczne tradycje nadmiernego dydaktyzmu w pracy bibliotek polskich. Druga funkcja, tzw. kompensacyjna, była według Białkowskiej równie słabo dostrzegana przez biblioteki publiczne dla dzieci jak funkcja relaksacyjna. „Swoboda w korzystaniu z biblioteki, dobrowolność uczestnictwa w organizowanych tu formach zajęć, a równocześnie zyczliwość w indywidualnym kontakcie między czytelnikiem a bibliotekarzem stwarza tę dogodną płaszczyznę wychowawczą, która pozwala na wyzwolenie się dziecka z jego stresów psychicznych, często daje możliwość sprawdzenia się w innej, nowej roli, co podnosi wiarę we własne siły i pomaga w kształtowaniu osobowości i prawidłowych postaw wobec innych ludzi”⁷.

Momentem przełomowym, bardzo ważnym dla bibliotek dziecięcych w kontekście funkcji pełnienia „trzeciego miejsca”, stały się lata 90. XX wieku i przemiany ustrojowe, jakie nastąpiły w Polsce. Pojawiły się wówczas ważne pytania o funkcje i zadania biblioteki dla dzieci, o pracę z młodym czytelnikiem. Bibliotekarze, ludzie związani z książką dziecięcą apelowali o biblioteki dla dzieci jako miejsca środowiskowe, dostępne dla wszystkich, otwarte na akcje

bibliotek erfüllen sollte, verbunden. Zwei von denen sind besonders bemerkenswert. Barbara Białkowska schreibt darüber: „Öffentliche Kinderbibliotheken erfüllen auch eine Erholungsfunktion, sie bilden mit ihrer Atmosphäre und Arbeitsstil eine Möglichkeit, sich psychologisch zu entspannen, erholen durch ungezwungene Ausnutzen der Zeit, die von Schul- und Zuhause Pflichten frei ist.”⁵. Das ist interessant, dass sich B. Białkowska auf westliche Muster in Analyse der Erholungsfunktion bezieht. „In Kinderbibliotheken der westlichen Länder (hauptsächlich in England und Dänemark) realisiert sich dieser Aspekt von Erholung und zugleich Vertiefung und Einprägen von Wissen durch Spielen. Es wurden Spielzeugausleihpunkte gebildet, logische Spiele, die Denken und Phantasie schulen, komplettiert”⁶. Die Autorin tadelt die ihrer Meinung nach, damals dominierende, alte, aus 19. Jh. kommende Traditionen von übermäßigen Didaktismus. Die zweite, sog. kompensatorische Funktion war, nach Białkowska, genauso wenig, wie Entspannungsfunktion, von öffentlichen Kinderbibliotheken wahrgenommen. „Handlungsfreiheit in Bibliothek Benutzen, Teilnahmefreiwilligkeit bei hier organisierten Veranstaltungsformen und auch Freundlichkeit in Kontakten des Bibliothekars mit dem Leser bildet diese günstige Erziehungsebene. Die Ebene erlaubt dem Kind sich von psychischem Stress zu befreien. Oft ermöglicht sie sich in einer anderen neuen Rolle zu prüfen. Das verstärkt Selbstvertrauen in eigene Kraft und hilft Persönlichkeit und richtige Einstellung zu anderen Leuten zu gestalten”⁷.

Ein für Kinderbibliotheken sehr wichtiger, im Zusammenhang mit Erfüllung der Funktion des „dritten Ortes” und entscheidender Moment wurden 90-e Jahre der 20. Jahrhundert und Veränderungen des politischen Systems, die in Polen stattgefunden hatten. Damals erschienen Fragen nach Funktionen und Aufgaben der Kinderbibliothek, Arbeit mit jungem Leser. Bibliothekare, Leute, die mit Kinderbuch verbunden waren, appellierten wegen der Kinderbi-

6 *Ibidem*.

7 *Ibidem*, s. 12.

5 *Z działalności Bibliotek Publicznych dla Dzieci i Młodzieży. Materiały szkoleniowe z seminariów dla instruktorów czytelnictwa dziecięcego*, Warszawa 1989, S. 11.

6 *Ebenda*.

7 *Ebenda*, S. 12.

działające się poza ich murami. Apelowali o nawiązanie i tworzenie więzi społecznych wokół bibliotek oraz przerwanie izolacji placówek w środowisku. Czyż nie był to apel o bibliotekę widzianą jako „miejsce trzecie”? Zastanawiano się wówczas również nad rolą bibliotekarza, nad jego aktywnością w przestrzeni biblioteki⁸. W 1992 roku na rynku wydawniczym pojawiła się książka Joanny Papuzińskiej *Książki, dzieci, biblioteka*, w której autorka wprowadziła do rozważań nad funkcjami biblioteki dziecięcej pojęcie „animacja w bibliotece”. Miało ono oznaczać „zajęcia kulturalne, które w konsekwencji mają doprowadzić do książki i czytelnictwa”⁹. J. Papuzińska jako pracownik naukowy, ale również jako bibliotekarz dziecięcy apelowała w swojej książce o bibliotekę jako „miejsce spędzania czasu wolnego, swoisty azyl dzieciństwa, gdzie mogą istnieć wszystkie formy aktywności rozbudzającej inteligencję dziecka i jego wrażliwość”¹⁰. W 2000 roku dzięki Książnicy Płockiej została wydana inna książka, praca zbiorowa pod redakcją Joanny Papuzińskiej i Grażyny Walczewskiej-Klimczak *Animacja czytelnictwa dziecięcego. Koncepcje – doświadczenia – postulaty*. W owej publikacji autorki ugruntowały pojęcie animacji czytelnictwa, zwłaszcza iż sama książka jest m.in. pokłosiem projektu „Animacja środowiska płockich bibliotekarek” realizowanego w latach 1997-2000. Obie autorki postrzegają animację czytelnictwa dziecięcego jako działanie prowadzące nie tylko do książki, ale również do zmian bardziej złożonych. Dzisiaj powiedzielibyśmy do uczynienia z biblioteki „miejsca trzeciego”, przestrzeni zagospodarowanej przez same dzieci, a także przez dzieci, ich opiekunów i całe rodziny.

W tym roku mija dziesięć lat od wydania książki *Animacja czytelnictwa dziecięcego*. Dziesięć lat, którym towarzyszyła eksplozja różnorodnych działań podejmowanych przez biblioteki dla dzieci w Polsce, również takich, które czynią biblioteki dziecięce bardziej przyjazne, swoje, bardziej wpisujące się w koncepcję „trzeciego miejsca”. Biblioteki dziecięce

biblioteken als Orten in lokalem Milieu, die für alle zugänglich sind, und offen für Aktionen die außer ihrem Sitz stattfinden, sind. Sie appellierten wegen Anknüpfen und Verstärken von gesellschaftlichen Beziehungen um Bibliotheken und Durchbrechen der Isolierung von Bibliotheken in dem Milieu. War das nicht ein Aufruf wegen der Bibliothek, die als ein „dritter Ort” gesehen ist? Man überlegte damals die Rolle von Bibliothekar, seine Aktivität im Bibliothekraum⁸. Im Jahre 1992 erschien auf dem Verlagsmarkt ein Buch von Joanna Papuzińska *Książki, dzieci, biblioteka*, in dem die Autorin zu Überlegung der Kinderbibliothekfunktion einen Begriff „Animation in der Bibliothek” eingeführt hatte. Der Begriff sollte „kulturelle Veranstaltungen die folglich zum Buch und Lesen führen sollen”⁹ bedeuten. J. Papuzińska als sowie Wissenschaftler, als auch Kinderbibliothekar appellierte in ihrem Buch wegen Bibliothek als „der Ort, wo man Freizeit verbringt”, ein eigenartiger Asyl der Kindheit, wo alle Formen der Aktivität, die Intelligenz des Kindes und Empfindlichkeit wecken, existieren können”¹⁰. Im Jahre 2000 wurde dank Książnica Płocka (Bücherei in Płock) ein anderes Buch herausgegeben. Es ist ein Sammelwerk unter der Redaktion von Joanna Papuzińska und Grażyna Walczewska-Klimczak *Animacja czytelnictwa dziecięcego. Koncepcje – doświadczenia – postulaty*. Die Autorinnen festigten in dieser Publikation den Lesen Begriff, insbesondere darum, dass das Buch eine Folge von einem, in den Jahren 1997-2000 Projekt: „Animacja środowiska płockich bibliotekarek” ist. Beide Autorinnen nehmen Animation des Lesens der Kinder als eine Handlung, die nicht nur zum Buch, aber auch zu mehr komplexen Veränderungen führt, wahr. Heute würde man sagen – zu Verwandlung der Bibliothek in den „dritten Ort”, in einen Raum, den die Kinder selbst, aber auch Kinder mit Betreuer und ganzen Familien bewirtschaften.

In diesem Jahr vergehen 10 Jahren von Herausgeben des Buches *Animacja czytelnictwa dziecięcego/ Animation des Kinderbuchlesens*. Zehn Jahre die

8 G. Lewandowicz, *W bibliotece dla dzieci*, Warszawa 1994.

9 J. Papuzińska, *Książki, dzieci, biblioteka*, Warszawa 1992, s. 41.

10 *Ibidem*.

8 G. Lewandowicz, *W bibliotece dla dzieci*, Warszawa 1994.

9 J. Papuzińska, *Książki, dzieci, biblioteka*, Warszawa 1992, S. 41.

10 *Ibidem*, S. 41.

zmieniły i zmieniają swój wygląd, wydaje się, że coraz lepiej potrafią się promować. Mają też duże szanse na bycie prowadzonymi przez personel przygotowany do kontaktów z dziećmi. Takich bibliotekarzy, którzy będą rozumieć specyficzne potrzeby dzieci, będą szanować młodych czytelników, będą starali się poznać kulturę i zainteresowania dzieci, a także współpracować na ich rzecz z innymi placówkami. Owe zmiany w podejściu do bibliotek dziecięcych i widzeniu roli bibliotekarza, nie tylko jako przewodnika po świecie książek, ale również animatora czasu wolnego, można dziś łatwo zauważyć. Studiując publikację z roku 2010 *Miejsce dla młodych* autorstwa Aliny Habis i Beaty Kozłowskiej wydaną w serii „Aktywna Biblioteka”¹¹, trudno nie zauważyć nowoczesnego spojrzenia na bibliotekarstwo dziecięce. Autorki promują świadome celów, atrakcyjne działania bibliotek skierowane do „mile widzianych gości”, którymi powinni być „niemowlęta i maluchy uczące się chodzić, przedszkolaki, dzieci w wieku do 13 lat, grupy o specjalnych potrzebach, rodzice i inni członkowie rodziny, opiekunowie i inne osoby dorosłe pracujące z dziećmi”¹². Dzieląc się rzetelną wiedzą na temat poszczególnych dziecięcych grup wiekowych, podkreślają, co warto i trzeba wiedzieć o dzieciach, ukazując bogactwo metod pracy i usług, jakie mogą być oferowane w bibliotekach dziecię-

von einer Masse verschiedenen Handlungen der polnischen Kinderbibliotheken begleitet waren. Zu den Handlungen gehören auch solche, die Kinderbibliotheken freundlicher, vertrauter, machen, die die Bibliothek zum „dritten Ort“ machen. Die Kinderbibliotheken veraendetet und verändert stets ihr Aussehen. Es scheint, sie können sich immer besser fördern. Sie haben auch große Chancen, von Mitarbeiter, die zu Kontakten mit Kindern vorbereitet sind, zu führen werden. Von solchen Bibliothekaren, die spezifische Kinderbedürfnisse verstehen, junge Leser achten. Sie bemühen sich auch Kultur und Kinder Hobby zu kennenlernen, und auch mit anderen Veranstaltungen zugunsten der Kinder zusammenzuarbeiten. Diese Veränderungen in Einstellung zu Kinderbibliotheken und Wahrnehmung von Rolle des Bibliothekars nicht nur als einen Führer im Land des Buches, aber auch als Freizeitanimateur sind heute einfach zu sehen. Wenn man eine Publikation aus dem Jahr 2010 *Miejsce dla młodych*, Autorinnen Alina Habis und Beata Kozłowska, herausgegeben in einer Serie „Aktywna Biblioteka”¹¹ studiert, kann man mühelos eine moderne Betrachtung des Kinderbibliothekswesens sehen. Dem Ziel bewusst, fördern die Autorinnen attraktive Handlungen von Bibliotheken, die an „willkommene Gäste“ gerichtet sind. Diese Gäste sollen „Säuglinge, Babys die laufen lernen, Kindergartenkinder, Kinder im Alter bis 13 Jahre, Gruppen mit besonderen Bedürfnissen, Eltern und andere Familienmitglieder, Betreuer und andere Erwachsene, die mit Kinder arbeiten, sein”¹². Sie teilen solides Wissen zu einzelnen Kinderaltersgruppen und betonen das, was man von Kindern wissen soll. Sie zeigen ein Reichtum von Arbeitsmethoden und Dienstleistungen, die in Kinderbibliotheken angeboten sein können, sie zurückerinnern an bewährte Verfahren, inspirieren mit gestellten Fragen.

Wenn man Handlungen von modernen Kinderbibliotheken betrachtet, kann man viele Vor-

11 Publikacja wydana w ramach Programu Rozwoju Bibliotek jest dostępna również w formie elektronicznej pod adresem www.biblioteki.org/publikacje.

12 A. Habis, B. Kozłowska, *Miejsce dla młodych*, Warszawa 2010, s. 9.

11 Publikation herausgegeben in Rahmen vom Bibliothekentwicklungsprogramm/ Program Rozwoju Bibliotek ist auch zugänglich in elektronischer Form: www.biblioteki.org/publikacje.

12 A. Habis, B. Kozłowska, *Miejsce dla młodych*, Warszawa 2010, S. 9.

cych, przywołują dobre praktyki, inspirują również stawianymi pytaniami. Przyglądając się działaniom współczesnych bibliotek dla dzieci, można zauważyć mnogość propozycji, różnorodność form i tematów, a także rozmach, z jakim są one niejednokrotnie realizowane. Wśród tej wielości warto zwrócić uwagę na dwie propozycje zdające się mocno wpisywać w koncepcję biblioteki jako „trzeciego miejsca”. Pierwszą z nich wyróżnia sposób jej realizacji – praca metodą projektu, drugą – charakterystyczne spojrzenie na odbiorcę (dziecko do trzeciego roku życia i jego rozwój umiejętności społecznych) wypracowane przez Fundację Rozwoju Dziecka im. Jana Amosa Komeńskiego.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida w Zielonej Górze wraz z Biblioteką w Olbrachtownie, która jest Filią Biblioteki Publicznej w Bieniowie (gmina Żary), rozpoczęła w styczniu 2014 roku realizację zadania „Konkurs? Już się robi!”. Przedsięwzięcie to zostało tak zaplanowane, by móc realizować je metodą projektu. Czym jest owa metoda? Nie istnieje jedna ogólnie przyjęta definicja metody projektu. Autor książki *O metodzie projektów*, M. Szymański wymienia jej najważniejsze cechy. Są to: progresywna rola nauczyciela, który odsuwa się w cień i raczej monitoruje niż prowadzi, podmiotowe traktowanie dziecka, całościowość – projekty wykonywane są w szerszym środowisku społecznym, dzięki czemu zaciera się sztuczna granica pomiędzy życiem a szkołą (metoda projektów dąży do ponownego zjednoczenia pracy umysłowej, fizycznej, rozwoju intelektualnego, emocjonalnego, społecznego), odejście od tradycyjnego oceniania¹³. Wiesław Karolak dodaje, iż metoda projektu zakłada stworzenie grupy zadaniowej, która będzie poszukiwać, a niekoniecznie odnajdywać, która zajmie się badaniem tematów wartych czasu i energii jej uczestników¹⁴. Natomiast według Ryszarda M. Łukaszewicza metoda projektów „pozwala zwrócić się w kierunku teraźniejszości, autentycznego przeżywania, daje szansę na wypróbowywanie

śląge beobachten und großzügige Vielfaltigkeit von Formen und Themen ihrer Durchführung. Zwei Vorschläge, die zur Bibliothek als des „dritten Ortes“ passen, sind dabei bemerkenswert. Der erste Vorschlag auszeichnet sich durch Realisierungsweise – eine Arbeit mit Projektmethode, der zweite Vorschlag durch charakteristische Betrachtung des Empfängers (des Kindes bis zum dritten Lebensjahr und Entwicklung seiner gesellschaftlichen Fertigkeiten), was von Stiftung der Entwicklung vom Kind/ Fundacja Rozwoju Dziecka/ namens Johann Amos Comenius herausarbeitet wurde.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida (Norwid-Bibliothek) in Zielona Góra hat zusammen mit Bibliothek in Olbrachtów, einer Filiale von Öffentlichen Bibliothek in Bieniów (Gemeinde Żary), im Januar 2014 Durchführung einer Aufgabe „Konkurs? Już się robi!/Wettbewerb? Wird gleich gemacht!“ organisiert. Diese Unternehmung war so geplant, dass man sie mit Projektmethode realisieren kann. Was ist diese Methode? Eine allgemein anerkannte Definition von Projektmethode existiert nicht. M. Szymański, Buchautor: von O metodzie projektów/ Über Methode der Projekten erwähnen wichtigste Merkmale der Definition. Das sind: eine progressive Rolle des Lehrers; er tritt in den Schatten und eher überwacht als führt, dann ist es auch Betrachtung des Kindes als eines Subjektes; dann ist es eine Ganzheit – Projekte sind in einem breiteren gesellschaftlichen Milieu durchgeführt, dem dankbar gleicht sich auch eine künstliche Grenze zwischen Leben und Schule (die Projektmethode strebt nach Wiedervereinigung von Geistes- und körperlicher Arbeit, Intellektueller, emotioneller, gesellschaftlicher Entwicklung,) will nicht länger traditionell bewerten oder benoten¹³. Wiesław Karolak gibt zu, dass die Projektmethode nimmt Bilden einer Aufgabengruppe an, die Gruppe wird suchen und nicht unbedingt finden, sie wird Themen forschen, die Zeit, Energie ihren Teilnehmer wert sind¹⁴. Nach Ryszard M. Łukaszewicz dagegen erlaubt die Projektmethode

13 M. Szymański, *O metodzie projektów*, Warszawa 1996.

14 W. Karolak, *Projekt edukacyjny – projekt artystyczny*, Łódź 2004, s. 8.

13 M. Szymański, *O metodzie projektów*, Warszawa 1996.

14 W. Karolak, *Projekt edukacyjny – projekt artystyczny*, Łódź 2004, s. 8.

siebie i świata”¹⁵. Działanie „Konkurs? Już się robi!” będzie polegało na stworzeniu przez dzieci z klas II i III Szkoły Podstawowej w Olbrachtowie oferty konkursowej adresowanej do dzieci z gminy Żary. Nad ofertą chętni drugo- i trzecioklasiści będą pracować w bibliotece publicznej, korzystając ze wsparcia miejscowej bibliotekarki oraz pracownika WiMBP (instruktor do spraw czytelnictwa dzieci i młodzieży) w Zielonej Górze. W trakcie pierwszego spotkania uczestnicy przedsięwzięcia w drodze głosowania podjęli wspólnie decyzję o tym, że będzie to konkurs plastyczny „okraszony” elementami wiedzy, a impreza, w czasie której konkurs zostanie rozstrzygnięty, będzie miała charakter sportowy. Obecnie dzieci pracują nad tematyką konkursu, swoje propozycje zgłaszają pisemnie w bibliotece. W czasie kolejnego spotkania uczestnicy przedsięwzięcia będą zastanawiali się nad tym, jakie prace należy wykonać, by dobrze przeprowadzić opisywany konkurs. Po wytyczeniu zadań podzielią się na grupy robocze, w ramach których będą realizować poszczególne zadania, drogą dyskusji, a w razie potrzeby również głosowania, wybiorą temat konkursu. W założeniu impreza kończąca konkurs ma mieć charakter plenerowy i być otwartą na miejscową społeczność. W zależności od zaangażowania i pracowitości dzieci oraz przychylności sponsorów może stać się ważną imprezą dla społeczności Olbrachtowa. Warto również przywołać powody, dla których WiMBP i Biblioteka w Olbrachtowie podjęły się opisywanego przed-

„sich in Richtung von Gegenwart, authentischer Erlebnisse zu wenden, sie gibt eine Chance sich selbst und die Welt auszuprobieren”¹⁵. Die Aktion „Konkurs? Już się robi!” beruht sich darauf, dass die Kinder von der zweiten und dritten Klasse der Grundschule in Olbrachtów für Kinder aus Żary Gemeinde ein Wettbewerbsangebot bilden werden. Die freiwilligen Grundschul Kinder von der zweiten und dritten Klasse werden das Angebot in der öffentlichen Bibliothek arbeiten. Sie werden unterstützt von lokaler Bibliothekarin und Mitarbeiter der Norwid-Bibliothek (Instrukteur für Lesen der Kinder und der Jugendliche) in Zielona Góra. Bei einem ersten Treffen haben die Teilnehmer durch Stimmgabe entschieden, dass es ein plastischer Wettbewerb sein wird, mit Zugabe von Wissens Elementen und die Veranstaltung, während der der Wettbewerb entschieden wird, wir einen sportlichen Charakter haben. Derzeit arbeiten die Kinder an Thematik des Wettbewerbs, ihre Vorschläge melden sie in der Bibliothek. Bei einem nächsten Treffen werden die Teilnehmer überlegen, welche Arbeiten zu tun sind, um das beschriebene Wettbewerb richtig durchzuführen. Wenn die Aufgaben genannt werden, werden sie sich in Arbeitsgruppen teilen. In Rahmen der Gruppen werden sie einzelne Aufgabendurch Diskussion oder Stimmgabe realisieren, sie werden ein Thema des Wettbewerbs auswählen. In der Annahme soll die Veranstaltung, die das Wettbewerb enden wird, einen Freilichtcharakter haben und sie soll offen für lokale Gemeinschaft sein. Abhängig von Engagement und Fleiß der Kinder als auch Sponsorenwohlwollen, kann sie eine wichtige Veranstaltung für Olbrachtów Gemeinschaft werden. Und sie Ursachen, warum die Norwid-Bibliothek mit der Bibliothek in Olbrachtów an die beschriebene Ereignis herangegangen sind? Ein anderer plastischer Wettbewerb vom Oktober 2013, organisiert von der Norwid-Bibliothek ist eine Ursache. Eine von Teilnehmerinnen des Wettbewerbs war eine Schülerin der 2. Klasse der Grundschule in Olbrachtów. Ihr Werk wurde preisgekrönt. Eine Ausstellung mit Wettbewerbsarbeiten wurde in Olbrachtów gezeigt. Treffungen bei der Ausstellung,

¹⁵ *Ibidem*, s. 10.

¹⁵ *Ebenda*, S. 10.

sięwzięcia. U źródeł wydarzenia leży inny konkurs plastyczny, który miał miejsce w październiku 2013 roku, a jego organizatorem była WiMBP. W konkursie udział wzięła uczennica kl. II Szkoły Podstawowej w Olbrachtowie, jej praca została nagrodzona, a pokonkursowa wystawa z pracą dziewczynki zawiązała do Olbrachtowa. Spotkania przy wystawie, rozmowy o konkursie, w końcu radość dziecka ze zwycięstwa w konkursie wojewódzkim, okazały się wyjątkowo inspirujące. Powstał pomysł, by dzieci nie tylko zachęcać do udziału w konkursach, ale by pozwolić im konkursy robić. Powstał pomysł, by biblioteka w Olbrachtowie była miejscem nowych doświadczeń dla dziecka: miejscem zatrzymania, wyzwania i korzystnej sytuacji edukacyjnej.

Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego¹⁶ jest organizacją pozarządową działającą w Polsce od 2003 roku we współpracy m.in. z rodzicami, nauczycielami, bibliotekarzami i różnymi instytucjami. Jednym z pomysłów Fundacji działającej na rzecz dzieci i upowszechniającej nowoczesne rozwiązania pedagogiczne jest zakładanie w Polsce Grup Zabawowych. Sama idea Grup Zabawowych zrodziła się w Wielkiej Brytanii ok. 40 lat temu i choć od początku Grupy bardzo różniły się od siebie, to ich podstawowy cel był i pozostaje ten sam: rozwój umiejętności społecznych i ciekawości poznawczej dzieci oraz podnoszenie umiejętności wychowawczych rodziców. W formule wypracowanej przez Fundację Komeńskiego Grupy Zabawowe to systematyczne spotkania dla dzieci od szóstego miesiąca do trzeciego roku życia, takich dzieci, które nie są objęte opieką żłobkową czy przedszkolną. Spotkania polegające na wspólnej zabawie maluchów i dorosłych (opiekunowie dzieci oraz przeszkoleni animatorzy), poznawaniu siebie i otaczającego świata. Spotkania, które, wspierając rozwój dzieci, mają za zadanie rozwijać również umiejętności wychowawcze rodziców. Według założeń Fundacji, Grupy Zabawowe powinny być organizowane w miejscach dla dzieci przyjaznych, tam gdzie mogą się one bezpiecznie bawić. Dzięki kilku programom opracowanym przez Fundację, pozyskanym środkom

Gespräche über das Wettbewerb und Siegesfreude des Kindes, das in einem regionalen Wettbewerb Preis gewonnen hatte, waren außergewöhnlich inspirativ. Es war eine Idee entstanden, die Kinder zu Wettbewerb Teilnahme zu ermuntern, aber auch den Kindern erlauben die Wettbewerbe zu organisieren. Die Idee wurde entstanden, dass die Bibliothek in Olbrachtów ein Ort von neuen Erfahrungen des Kindes wird: ein Ort wo man stehen bleibt, Ort von Herausforderungen und vorteilhafter Bildungssituation.

Die Stiftung für Kinderentwicklung namens Johann Amos Comenius¹⁶ ist eine Nichtregierungsorganisation, die in Polen vom Jahr 2003 tätig ist, sie arbeitet u.a. mit Eltern, Lehrern, Bibliothekaren und verschiedenen Institutionen zusammen. Eine von Ideen der Stiftung die neue pädagogische Lösungen veröffentlicht und für Kinder tätig ist, ist Bilden in Polen von Grupy Zabawowe/Spielgruppen). Die Spielgruppenidee wurde in Großbritannien vor ca. vierzig Jahren entstanden. Obwohl Waren die Gruppen vom Anfang an sehr verschieden, war und ist ihr Grundziel immer: Entwicklung von gesellschaftlichen Fertigkeiten und von kognitiver Neugier der Kinder als auch Verstärkung der erzieherischen Fertigkeiten von Eltern. In der von Komeński-Stiftung ausarbeiteten Formel sind die Spielgruppen systematische Treffen für Kinder vom sechsten Lebensmonat bis zum dritten Lebensjahr, für solche Kinder, die nicht zur Krippe oder zum Kindergarten gehen. Die Treffen beruhen sich auf gemeinsamem Spiel von Kindern und Erwachsenen (Kinderbetreuer und gelernte Animatoren), auf Selbsterkennung und Erkennung der umgebenden Welt. Die Treffen unterstützen die Kindererziehung damit sie auch erzieherische Fertigkeiten der Eltern entwickeln. Nach Voraussetzungen der Stiftung sollen die Spielgruppen in den Kindern freundlichen Orten organisiert werden, dort, wo sie gefahrlos spielen können. Diese Gruppe sind auch, dank einigen, von der Stiftung bearbeiteten Programmen, gewonnenen Finanzmittel und Offenheit von Bibliothekaren in Bibliotheken auf dem ganzen Polens gebiet entstanden.

¹⁶ <http://www.frd.org.pl/>.

¹⁶ <http://www.frd.org.pl/>.

finansowym oraz otwartości bibliotekarzy powstały one również w bibliotekach w całej Polsce.

Grupa Zabawowa „Balonik” funkcjonowała w 2013 roku w bibliotece dla dzieci – Filii nr 11 Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. C. Norwida w Zielonej Górze. Tworzyło ją sześćoro maluchów, ich opiekunowie i dwie animatorki. Nabór do grupy został przeprowadzony drogą internetową i przez lokalne media, jak się miało okazać w tempie ekspresowym. Już trzeciego dnia naboru lista dzieci przyjętych do Grupy została zamknięta, a lista rezerwowa pozostała długa. Według planów pierwsze spotkanie było spotkaniem organizacyjnym, w czasie którego animatorki i rodzice wypracowali regulamin i plan spotkań, mieli okazję poznać się, porozmawiać o sobie i dzieciach jeszcze bez udziału maluszków. Wypracowany przez dorosłych ramowy program cotygodniowych spotkań okazał się dla dzieci bardzo ważny, wprowadzał ład i porządek, a co za tym idzie poczucie bezpieczeństwa. Mimo że spotkania przebiegały według stałego schematu¹⁷, nigdy nie były do siebie podobne. Decydowało o tym wiele czynników, np. skład grupy, samopoczucie dzieci, rodziców i animatorek, gotowość dzieci do pewnych działań, w końcu proponowane zajęcia tematyczne. Do najciekawszy, dających przestrzeń na eksperymentowanie i badanie, należały tematy związane z żywiołami, zwłaszcza z ziemią, powietrzem i wodą. Dzieci godzinami rozlewały wodę, przesypywały piasek, wytwarzały bańki mydlane czy nadmuchiwały balony. Największą przyjemność sprawiał im jednak fakt, że mogą same wybierać i decydować, w co i jak będą się bawić. W trakcie spotkań mamy aktywnie towarzyszyły swoim dzieciom, miały również okazję rozmawiać ze sobą, wymieniały się doświadczeniami i numerami telefonów. Z czasem poczuły się na tyle dobrze w bibliotece, że w sytuacji nieobecności animatorek były skłonne bez ich udziału poprowa-

Spielgruppe „Balonik/Luftballon” funktionierte im Jahr 2013 in einer Kinderbibliothek – Filiale Nr. 11 der Norwid-Bibliothek in Zielona Góra. Sechs Kleinkinder, ihre Betreuer und zwei Animateurin waren Mitglieder der Spielgruppe. Aufnahme zur Gruppe wurde via Internet, mit Hilfe von lokalen Medien und im sehr schnellen Tempo durchgeführt. Bereits am dritten Rekrutierungstag war die Liste voll und es war noch eine lange Reserverliste. Nach Plänen war das erstes – ein organisatorisches Treffen, wobei die Animateurinnen und Eltern eine Gruppenordnung und Treffenplan bearbeitet hatten. Sie hatten eine Gelegenheit sich zu treffen, über sich selbst und Kinder (noch ohne Kinder) zu sprechen. Das von Erwachsenen ausgearbeitete Rahmenprogramm von Treffen in jeder Woche hat sich sehr wichtig für Kinder erwiesen. Es hatte Ordnung und Reihenfolge und dabei auch Sicherheitsgefühl mitgebracht. Ungeachtet dessen, dass die Treffen nach einem unveränderlichen Schema verliefen¹⁷, waren sie niemals zueinander ähnlich. Entscheidend waren hier z.B. Aufstellung der Gruppe, Verfassung von Kindern, Eltern, Animateurinnen, Handlungsbereitschaft der Kinder und vorgeschlagene Themen von Veranstaltungen. Am interessantesten waren Themen die Raum zum Experiment und Untersuchung gaben, sie waren mit Naturelementen verbunden, insbesondere mit Erden, Luft und Wasser. Stundenlang haben die Kinder Wasser verschüttet Sand gestreut Seifenblasen gemacht, Luftballons aufgeblasen. Größtes Vergnügen war für sie die Tatsache, dass sie selbst wählen, entscheiden können, was sie spielen werden. Während der Treffen waren Mütter aktiv, konnten miteinander sprechen, Erfahrungen austauschen, Telefonnummer geben. Mit dem Zeitlauf fühlten sie sich so gut, dass wenn die Animateurinnen abwesend waren, waren sie

17 Schemat spotkań Grupy Zabawowej wyglądał następująco: 1. Dzieci z opiekunami pojawiają się w bibliotece; 2. Wszyscy spotykamy się w kręgu, by się przywitać; 3. Działamy i bawimy się zgodnie z tematyką spotkania lub tak, jak poprowadzą nas dzieci; 4. Razem porządkujemy pomieszczenie; 5. Wszyscy ponownie spotykamy się w kręgu, by się pożegnać; 6. Dzieci wraz z opiekunami opuszczają bibliotekę.

17 Ein Schema von Treffen der Spielgruppe war wie folgt: 1. Kinder mit Betreuern erscheinen in der Bibliothek; 2. Alle treffen sich gemeinsam in einem Kreis, um sich zu begrüßen; 3. Wir handeln und spielen entsprechen dem Treffthema oder so, wie uns die Kinder führen; 4. Gemeinsame Aufräumen; 5. Alle treffen sich wieder im Kreis, um sich zu verabschieden; 6. Kinder mit ihren Betreuern verlassen die Bibliothek,

dzić spotkanie Grupy Zabawowej. Po zakończeniu pierwszej edycji Grupy Zabawowej jej uczestnicy (zwłaszcza ci, którzy mieszkają w okolicy biblioteki) są stałymi bywalcami Filii nr 11, można śmiało powiedzieć, że spędzają w niej swój wolny czas. Jedna z dziewczynek biorących udział w Grupie Zabawowej, dwuipółlatka, odwiedzając bibliotekę już po zamknięciu Grupy, nie tylko spędzała w niej swój wolny czas, ale pytając mamę o inne dzieci, domagając się ich obecności, mówiła, że chce go spędzać ze znajomymi. W lutym 2014 roku będzie miał miejsce nabór do II edycji Grupy Zabawowej „Balonik”.

Powracając do pojęcia „trzeciego miejsca” w kontekście bibliotek dla dzieci oraz bibliotek obsługujących młodych czytelników, warto na koniec przytoczyć zdarzenie mające miejsce we wspomnianej wcześniej Filii nr 11 WiMBP, ale będące charakterystycznym nie tylko dla niej. Zdarzenie miało miejsce w czasie tegorocznych ferii zimowych. Po dwugodzinnych zajęciach adresowanych do dzieci, większość z uczestników wracała do domu. Wśród nich były jednak dwie dziewczynki, które umawiały się na zostanie w bibliotece. Po co? Jak się potem okazało, chciały pobyć razem, spędzić czas bez udziału dorosłych i bez narzucania tego, co mają robić. Chciały poleżeć na dywanie, porozmawiać, poprzewracać stołki i pobawić się znalezioną pod regałem piłką, z której prawie zeszło już powietrze. Kiedy dziewczynki opuszczały bibliotekę, w momencie jej zamykania, można było dojrzeć na ich twarzach wypieki, a ich oczy po prostu się śmiały.

bereit die Spielgruppentreffung selbst durchzuführen. Nach Beendigung der ersten Auflage der Spielgruppe sind ihre Teilnehmer (insbesondere die, die in der Bibliothekumgebung wohnen) sind Stammgäste der Filiale Nr. 11, man kann ruhig sagen, dass sie ihre Freizeit dort verbringen. Eine Teilnehmerin, Mädchen 2,5 Jahre alt hatte die Bibliothek nach Beendigung der Gruppe besucht, ihre Freizeit dort verbracht, sie fragte ihre Mutter nach andere Kindern, verlangte nach ihre Anwesenheit. Sie sagte, sie will ihre Zeit mit Bekannten verbringen. Im Februar 2014 ist Annahme zur 2. Auflage der Spielgruppe „Balonik” vorgesehen.

Zurückkehrend zum Konzept des „dritten Ortes” und Kinderbibliothek ist es wert eine Geschehen zu zitieren. Es hatte in der Filiale Nr. 11 der Norwid-Bibliothek stattgefunden, ist aber nicht nur für sie charakteristisch. Es geschah während der Winterferien. Nach Beendigung von Veranstaltung für Kinder, die 2 Stunden lang gedauert hatte, kehrte eine Mehrheit von Teilnehmern nach Hause. Zwei Mädchen aber haben abgesprochen, dass sie in der Bibliothek bleiben. Warum? Wie es sich später erwiesen hatte, wollten sie zusammen aufhalten, Zeit ohne Erwachsenen und ohne Aufdrängen was gespielt sein sollte, verbringen. Sie wollten auf dem Teppich liegen, sprechen, Hocker umwerfen. Und mit unter Regal gefundenen Ball, Fast ohne Luft, spielen. Als sie die Bibliothek (in der Schließensstunde) verließen, konnte man ihre gerötete Gesichtern und lächelnde Augen beobachten.

Übersetzung – Małgorzata Grelak

Oddział dla Dzieci – trzecie miejsce

[...] ludzie przychodzą tu często, szukając odpowiedzi na pytania, na które tylko bibliotekarze zdolni są odpowiedzieć, takie jak „Czy tu jest pralnia?”, „Jak się pisze trzcina?” oraz regularnie „Macie taką książkę, którą kiedyś czytałem? Była w czerwonych okładkach, a na końcu się okazało, że to bliźniaki”.

(T. Pratchett, *Piekło pocztowe*)

Wiemy doskonale, że Biblioteka Aleksandryjska, chociaż określana jest mianem najwspanialszej w czasach starożytnych, nie jest jednak najstarsza. Przekazy źródłowe informują o istnieniu bibliotek już w trzecim tysiącleciu p.n.e.¹, dlatego możemy pokusić się o stwierdzenie, że biblioteki istnieją od zawsze i od zawsze przychodzili do nich ludzie, nie tylko pożyczyć książkę, ale także by znaleźć odpowiedź na najróżniejsze pytania i problemy. Czy więc bibliotekarze muszą się martwić brakiem czytelników? Czy muszą przejmować się tym, że mieszkańcy miasta zrezygnują z usług tej instytucji pożytku publicznego? Trochę powinni.

Jaki zatem związek z ich obawami może mieć liczba 62? O czym tajemniczym, czy może przerażającym informuje? Odpowiedź nie nastraja optymistycznie... W 2008 roku badania, które przeprowadziła Biblioteka Narodowa, wykazały, że tylko procentowo dorosłych Polaków nie przeczytało żadnej książki. Czy wobec tego czytanie i biblioteki stały się już anachronizmem? Odpowiedzi warto poszukać w wydanej w 1999 roku pozycji *The Great Good Place*. Jej autor, amerykański socjolog Ray Oldenburg, przedstawił koncepcję „trzeciego

1 <http://www.biblios.info/wiedza/historia-bibliotek/> [odczyt: 3.02.2014].

Kinderbibliothekabteilung – ein dritter Ort

[...] oft kommen hier Leute, die Antwort auf Fragen zu suchen, die nur Bibliothekare im Stande sind, zu beantworten - solche, wie: „Ist hier eine Reinigung?“, „Wie schreibt man Schilfrohr?“ Und regulär „Habt ihr dieses Buch, das ich schon mal gelesen habe? Es hatte roten Umschlag, und am Ende hat sich es erwiesen, dass es Zwillingen waren“.

(T. Pratchett, *Ab die Post*)

Wir wissen sehr gut, dass die Alexandrinische Bibliothek, obwohl sie in Altertum für hervorragendste gehalten war, war doch nicht die älteste. Quellen-Überlieferungen informieren, dass bereits im dritten Jahrtausend v.u.Z.¹ Bibliotheken existiert hatten. Wir können also eine These/Behauptung aufstellen, dass Bibliotheken immer existiert hatten und immer waren Leute da gekommen, um nicht nur ein Buch auszuleihen, aber auch um Antwort auf verschiedenen Fragen und Problemen zu finden. Sollen sich also Bibliothekare um Leserabwesenheit Sorgen machen? Sollen es sie angehen, dass Stadteinwohner auf diese Einrichtung des öffentlichen Nutzens verzichten? Ein bisschen doch.

Also welcher Zusammenhang konnte mit diesen Sorgen die Zahl 62 haben? Worüber geheimnisvolle oder vielleicht grässliche informiert sie? Die Antwort stimmt uns nicht fröhlich... Im Jahre 2008 haben von polnischer Nationalbibliothek durchgeführte Forschungen gezeigt, dass so viel Prozent von Erwachsenen Polen kein Buch gelesen hat. Sind demzufolge Bibliotheken und Lesen Anachronismus geworden? Es ist wert eine Antwort in Buch vom Jahr 1999 mit dem Titel *The Great Good Place* zu

1 <http://www.biblios.info/wiedza/historia-bibliotek/> [gelesen am: 3.02.2014].

miejsca”². Teoria ta zakłada, iż nasze życie społeczne (w tym osobiste) koncentruje się wokół trzech ważnych punktów: domu (miejsca, w którym mieszkamy), pracy (sfera, w której funkcjonujemy zawodowo) oraz „trzeciego miejsca”, w którym prowadzimy tzw. życie towarzyskie. Ostatnia z wymienionych pozycji stanowi miejsce odpoczynku od pracy zarobkowej, rutyny i „szarej codzienności”. Pozwala nam, dzięki swojej neutralności, na spędzanie wolnego czasu, relaks, spotkania ze znajomymi, przyjaciółmi. „Trzecie miejsca wzmacniają w nas poczucie przynależności do otoczenia oraz więzi z innymi – znanymi lub potencjalnie bliskimi nam osobami. Są to miejsca, w których tętni życie lokalnej społeczności, gdzie rodzą się nowe pomysły, utrwalają się lub ewoluują ważne w danym środowisku wartości”³. Gdzie więc bywamy?

Centra handlowe? Świat wirtualny? Clubbing? Biblioteka? Jak znaleźć złoty środek, pozwalający przy obecnym tempie życia, na pogodzenie wszystkich sfer, bez uszczerbku dla relacji rodzinnych? W przypadku rodzin z dziećmi jest to szczególnie ważne i dla nich to trzecie miejsce powinno mieć wymiar uniwersalny; stanowić atrakcję bez względu na wiek.

A „trzecie miejsce” to przestrzeń, która z założenia nie wywiera presji, nie kojarzy się też z jakimkolwiek przymusem. Jest to miejsce, w którym po prostu chce się przebywać. Chcemy, żeby Oddział

suchen. Sein Autor, ein amerikanischer Soziologe hat Konzept von einem „dritten Ort”² vorgestellt. Diese Theorie macht eine Voraussetzung, dass unser Gemeinschaftsleben (in dem auch Privatleben) sich um drei wichtige Punkten konzentriert: Zuhause (Platz, wo wir leben) Arbeit (Gebiet, wo wir beruflich funktionieren), und den „dritten Ort”, wo wir sogenannte gesellschaftliches Leben führen. Die letzte von erwähnten Positionen macht ein Erholungsort von unsere Erwerbsarbeit, Routine, und den „grauen Alltag”. Sie erlaubt uns, dank ihrer Neutralität, freie Zeit zu verbringen, Entspannung zu haben, sich mit Bekannten, Freunden zu treffen. Die „dritte Orte” verstärken in uns Milieuangehörigkeit und Bindung mit anderen, uns bekannten oder potentiell vertrauten Personen. Das sind sehr belebte Ortschaften, welche lokale Gemeinschaft besucht, wo neue Ideen entstehen, wo sich wichtige für das Milieu wichtige Werte vertiefen oder evolvieren. ”³Wo befinden wir uns also?

Handelszentren? Virtuelle Welt? Clubbing? Bibliothek? Wie findet man die goldene Mitte, die beim gegenwärtigen Lebenstempo, ohne Familienbeziehungen zu beschädigen, alle Lebensbereiche in Einklang bringt ist? Im Fall von Familien mit Kindern ist das besonders wichtig und der dritte Ort soll für sie universelle Dimension haben und ohne Rücksicht auf Alter attraktiv sein.

2 A. Koszowska, „Trzecie miejsce” według Raya Oldenburga, 26 czerwca 2009, dostęp: <http://blog.biblioteka20.pl/?p=149> [odczyt: 30.01.2014].

3 *Ibidem*.

2 A. Koszowska, „Trzecie miejsce” według Raya Oldenburga, 26. Juni 2009, Zugang: <http://blog.biblioteka20.pl/?p=149> [gelesen am : 30.01.2014].

3 Ebenda.

dla Dzieci WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze – Biblioteka Pana Kleksa w koncepcję zaprezentowaną przez Raya Oldenburga się wpisująca, ale czy się wpisuje? Mamy nadzieję, że tak!

Co za tym więc przemawia? Przyjrzyjmy się wybranym działaniom, realizowanym w Oddziale dla Dzieci.

Jednym z już na stałe wpisanych przedsięwzięć Oddziału jest sobotnie „Czytanie na drugie śniadanie”, w którym każdy młody czytelnik może wziąć udział. Warsztaty mają formę otwartą, często uczestniczą w nich również rodzice, chętnie wspomagający swojego malucha. Jest to równie ciekawe dla nich doświadczenie, ponieważ mają okazję poznać mniej popularną, co wcale nie musi oznaczać mniej ciekawą czy też interesującą, literaturę. Każdemu spotkaniu towarzyszą zajęcia ruchowe, plastyczne, pozwalające rozwijać dziecku kreatywność czy też zdolności manualne.

Cieszy nas szczególnie fakt, że po zakończonych zabawach edukacyjnych, rodzice/dziadkowie wraz z dziećmi zostają w bibliotece i razem szukają atrakcyjnych dla nich pozycji książkowych. Często spotyka się ich między półkami, siedzących na dywanie czy na krzeselku i czytających po cichutku swej pociesze. Podobnie czynią rodzice i opiekunowie, biorący udział w cyklicznie odbywających się spotkaniach Klubu Mam. Przeznaczone są one dla dzieci do lat 3 oraz dla mam i tatusiów, którzy spodziewają się swojego malucha. Specjaliści zapraszani na warsztaty pomagają znaleźć odpowiedzi na nurtujące rodziców pytania; dzielą się wiedzą

Und der „dritte Ort” ist ein Raum, der in der Annahme kein Druck ausübt, den man nicht mit Muss assoziiert. Ein Platz, wo man verbleiben will. Wir wollen, dass die Tätigkeit der Kinderbibliothekabteilung der Norwid-Bibliothek - Bibliotheka Pana Kleksa, mit dem von Ray Oldenburg vorgestelltem Konzept-konvergent wird. Aber ob es so ist? Wir hoffen es!

Was überzeugt? Betrachten wir ausgewählte Handlungen, die in der Abteilung realisiert sind.

Eine von dem schon seit langer an den Samstagen realisierter Unternehmung ist „Czytanie na drugie śniadanie” /Lesen als zweites Frühstück/, jeder junger Leser kann daran teilnehmen. Der Workshop hat eine offene Formel, oft nehmen Eltern, die ihrem Kind helfen, daran teil. Das ist für sie auch eine interessante Erfahrung, sie haben eine Gelegenheit eine nicht so populäre aber doch nicht weniger interessante Literatur kennenlernen. An jedem Treffen sind Bewegungsübungen, Veranstaltungen mit bildenden Künsten, die den Kindern helfen seine Kreativität oder manuelle Fähigkeiten zu entwickeln.

Besonders freut uns, dass nach den Lernspielen bleiben die (Groß)Eltern mit Kindern in der Bibliothek und suchen zusammen attraktive Bücher. Oft sieht man sie, die zwischen Regalen auf dem Teppich oder kleinen Stuhl sitzen und ihrem Kind leise vorlesen. Ähnlich gehen Eltern und Betreuer vor, die an zyklischen Treffungen in Klub Mam /Mutterclub/ teilnehmen. Diese Treffen sind für kleine Kinder bis 3 Jahre alt als auch ihre Mütter und Väter, die ihr Baby erwarten, vorgesehen. Spezialisten, die zu Workshops eingeladen werden, helfen den Antwort

i doświadczeniami związanymi z macierzyństwem i ojcostwem.

Młodzież gimnazjalna, licealna czy też już „poważni studenci” znajdą u nas chwilę wytchnienia przy kawie czy herbatce podczas regularnych spotkań Dyskusyjnego Klubu Książki (DKK). Dlaczego warto w nich uczestniczyć? „Bo kto by nie chciał tak wspaniałej atmosfery, wśród tak cennych ludzi?” – to tylko jedna z wielu wypowiedzi naszych podopiecznych, która ujęła nas swoją oczywistością i prostotą przekazu. „Każde nasze spotkanie to czas na rozmaite dyskusje, spory i debaty. »Ciekawe czy ktoś jeszcze przyjdzie wcześniej, tak jak ja już o 16?«. Wchodzę i uśmieszek sam nasuwa się na twarz. Nie jestem pierwszy. I tak przez dwie godziny, co chwilę przychodzi ktoś jeszcze. Możemy ze sobą porozmawiać już w czasie czekania, pośmiać się wspólnie i cieszyć dniem. Bo gdy zaczyna się dyskusja o danej książce, nieraz przez długie kwadranse zaciekle bronimy swych argumentów.

Na zakończenie dodam, że jednym z bardziej budujących i miłych DKK-ów było nasze spotkanie przedświąteczne, [...] takiej ilości ciast, sałatek i in-

nauf Fragen zu finden; teilen sich den Wissen und Erfahrungen, dass mit Mutterschaft und Vaterschaft zusammengebunden ist.

Jugend von Gymnasium, Oberschule, als auch „würdige Studenten“ finden bei uns eine Atempause bei Tasse Kaffee oder Tee, während regulären Treffen von Buchdiskussionsclub (DKK). Warum ist es wert daran teilzunehmen? Denn wer wollte nicht solch eine tolle Stimmung, unter solchen wertvollen Leuten?“ – das ist nur eine, von den mehreren Aussagen, auf die wir, in Bezug auf ihre Offensichtlichkeit, Einfachheit der Botschaft, Aufmerksamkeit gelenkt haben. „Jede von unseren Treffen bedeutet Zeit für verschiedene Diskussionen, Auseinandersetzungen und Debatten. »Es ist interessant, ob noch jemand früher kommen wird, so wie ich bereits um 16.00?«. Ich trete hinein und ein Lächeln kommt von selbst. Ich bin nicht der erste. Und so zwei Stunden lang, immer wieder kommt noch jemand. Bereits während der Wartezeit können wir miteinander sprechen, zusammen lachen und den Tag genießen. Wenn aber eine Diskussion über ein Buch beginnt, verteidigen wir erbittert mehrere Viertelstunden lang unsere Argumente.

nych pyszności dawno nie widziałem, a to w połączeniu z obecnością wszystkich członków naszego klubu sprawiło, że w powietrzu była wyczuwalna prawdziwa rodzinna atmosfera Dyskusyjnego Klubu Książki” – wspomina Robert, teraz już student, uczestnik DKK od ponad 10 lat.

„Mimo regularnych spotkań DKK, często przesiadujemy w bibliotece tak po prostu, dla przyjemności” – dodaje Asia, harcerka, która swój wolny czas dzieli między bibliotekę a ZHP.

Poprzez organizację różnego rodzaju konkursów (Wiosenny Konkurs Ortograficzny), przeglądów (Mistrz Pięknego Czytania), turniejów (Literacki Turniej Żywego Chińczyka, Kleksomania) czy przedpołudniowych warsztatów dla przedszkolaków, Biblioteka Pana Kleksa stara się zachęcić dzieci i młodzież do częstego jej odwiedzania. Z roku na rok przybywa nam czytelników, co motywuje nas jeszcze bardziej do poszerzania zakresu działań biblioteki. Nowe pomysły na projekty, coraz to większa różnorodność spotkań zachęcają do odwiedzenia biblioteki wzrastającą, ku naszej radości, liczbę chętnych. Już w lutym planujemy inauguracyjne spotkanie DKK dla dzieci z klas I-III szkoły podstawowej oraz ich rodziców, czy też cykl warsztatów „Kreatywne dzieciaki” dla przedszkolaków.

Standardem stało się zapewnienie dzieciom atrakcyjnej oferty, która pozwala kreatywnie, twórczo oraz bezpiecznie wykorzystać wolny czas w trakcie ferii zimowych czy też wakacji.

Wszystkie te inicjatywy cieszą się dużym zainteresowaniem i popularnością oraz spotykają się z wielką

Abschließend möchte ich zufügen, dass ein von meisten aufbauendes und angenehmes DKK-Treffen war unser Feiertreffen, [...] ich habe solche Mengen von Salaten, Kuchen und anderen Leckereien seit langer Zeit nicht gesehen. In Verbindung mit Anwesenheit von allen Mitgliedern unseres DKK-Clubs hat es verursacht, dass man in der Luft eine echte Familienstimmung vom DKK spüren konnte” – erwähnt Robert, zur Zeit Student, seit über 10 Jahren DKK-Teilnehmer.

„Ungeachtet regulärer DKK Treffungen, pflegen wir einfach so, weil es uns Spaß macht, in der Bibliothek zu sitzen,” – gibt Pfadfinderin Asia zu, die ihre Freizeit zwischen Bibliothek und dem Polnischen Pfadfinderverband teilt.

Biblioteka Pana Kleksa – die Kinderbibliothek versucht Kinder und Jugend zu häufigem Bibliotheksbesuch zu ermuntern, indem sie verschiedene Wettbewerbs organisiert (Frühlingsschreibwettbewerb), Schauen (Meister des schönen Lesens), Wettkämpfe (Literarischer Wettkampf mit „Mensch ärgere dich nicht“, Kleksomania⁴) oder Vormittagsworkshop für Kindergartenkinder. Vom Jahr zum Jahr nimmt Leserschaft zu, das motiviert uns noch stärker, den Tätigkeitsbereich der Bibliothek zu erweitern. Neue Ideen zu Projekten, immer größere Vielfalt von Treffen ermuntern immer wachsende Bibliotheksbesucherzahl, und das freut uns. Bereits in Februar 2014 planen wir Eröffnungstreffen des

4 Pan Kleks – ein Held von polnischer Kinderliteratur, Autor Jan Brzechwa [Fußnote des Übersetzers].

aprobatą rodziców, dziadków i opiekunów. Aprobata ta wynikać może ze świadomości, jak ważna jest, już od najmłodszych lat, próba zaszczepienia zapалу, zamiłowania do słuchania, a później do samodzielnego czytania. Ale to już całkiem odmienny temat...

Dom, praca, biblioteka... Trzecie miejsce... Dlaczego właśnie biblioteka? A nie kawiarnia, klub, kafejka, restauracja...

Odpowiedź jest o tyle zaskakująca, co oczywista: zaufanie. Parafrazując słynne powiedzenie Kartezjusza „Cogito ergo sum”, można pokusić się o stwierdzenie: „Ufam, więc jestem” → uczestniczę → zachęcam innych.

Wszystkie podejmowane przez nas działania w oparciu o to właśnie zaufanie stanowią próbę obalenia stereotypów w postrzeganiu biblioteki jako miejsca służącego jedynie wypożyczaniu książek. Jeżeli już udało czy też dopiero uda się nam wykreować obraz tej instytucji jako atrakcyjnego trzeciego miejsca, możemy spodziewać się, że zostanie on w takiej formie przekazany następnemu pokoleniu. I każdy, bez względu na wiek, będzie mógł wejść od początku, zadać pytanie (czy nie wie pani...?), pobawić się, porozmawiać...

Biblioteka dziecięca stanowi początek drogi. Ważny początek!

DKK Clubs für Kinder der ersten bis dritten Klasse der Grundschule und ihrer Eltern, oder eine Serie von Workshops für Kindergartenkinder „Kreatywne dzieciaki/Kreative Kinder”.

Zum Standard wurde Sicherstellen für Kinder ein attraktives Angebot, das Freizeit während der Sommer- oder Winterferien kreativ, konstruktiv und gefahrlos ausnutzen erlaubt.

Alle diese Initiativen haben große Interesse, Zustimmung und sind populär bei Eltern, Großeltern und Betreuern. Diese Zustimmung kann aus dem Bewusstseins folgen, wie wichtig ist es bereits von klein auf, den Kindern Enthusiasmus, Neigung zum Hören und später zum selbstständigen Lesen einzuimpfen. Doch das ist ein ganz anderes Thema... Zuhause, Arbeit, Bibliothek... der dritter Ort... Warum gerade die Bibliothek? Und nicht ein Café, Club, Restaurant...

Die Antwort ist umso überraschend, als offensichtlich: Vertrauen den berühmten Ausspruch von Rene Descartes „Cogito ergo sum” paraphrasierend kann man eine Feststellung wagen: „ich vertraue, also bin ich” → ich nehme teil, → ich ermuntere andere.

Alle Handlungen, die wir in Anlehnung an das Vertrauen unternehmen, sind eine Probe Stereotypen zu widerlegen, dass Man Bibliothek nur als ein Ort sieht, wo man Bücher ausleihen kann. Wenn es uns bereits gelungen ist oder es erst gelungen wird, das Image der Institution als eines attraktiven dritten Ortes zu kreieren, können wir erwarten, dass das Image in dieser Form an nächste Generation weitergeleitet sein wird. Und jeder ohne Rücksicht auf Alter kann eintreten, sich erholen, Frage stellen (Wissen Sie vielleicht nicht, ob...?), sich amüsieren, sprechen...

Die Kinderbibliothek macht Anfang des Weges, ein wichtiger Anfang!

Übersetzung – Małgorzata Grelak

Biblioteka wojewódzka zmienia się i inspiruje

Według informacji Instytutu Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej w 2011 roku w Polsce funkcjonowało 8290 placówek bibliotecznych¹. Biblioteki publiczne to imponująca sieć bezpłatnych instytucji w kraju. Większość z nich w ostatnich latach przechodzi metamorfozę. Po długim okresie debatowania nad przyszłością, analizowania legendarnych stereotypów „cichych, mrocznych świątyń” i „szarych myszek” nadszedł czas zmian. Wydaje się, jakby sieć polskich księżnic przeżywała swojego rodzaju odrodzenie. O bibliotekach się mówi w lokalnych środowiskach, poświęca się im uwagę w sferze rządowej, poddaje się debacie publicznej. Ogólnopolskie programy skierowane do bibliotek przyniosły powiew świeżości w środowisku. Biblioteki publiczne w mniejszych i większych miejscowościach stają się miejscami otwartymi i nowoczesnymi. Podkreślając swoje kluczowe miejsce w życiu społecznym, pretendują do roli „trzeciego miejsca”, „gdzie spontanicznie, lecz raczej regularnie w nieformalnej atmosferze spotykają się ludzie chcący spędzić czas z dala od obowiązków domowych i zawodowych”². Bibliotekarze po serii szkoleń są świadomymi rzecznikami swoich miejsc pracy.

Idealne miejsce spotkań

Czy biblioteka jako instytucja może stać się publicznym miejscem spotkań, centrum życia społecznego? Czy ma szansę konkurować z forami internetowymi i portalami społecznościowymi dostępnymi na wyciągnięcie ręki, bez wychodzenia z domu? W jednej z publikacji pokonferencyjnych profesor Elżbieta Barbara Zybert pisze: „Cechą cha-

Die Regional- und Stadtbibliothek verändert sich und inspiriert

Laut der Information von Institut Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej (Buch und Leseninstitut der polnischen Nationalbibliothek) funktionierten in Polen im Jahre 2011 8290 Bibliotheken und Filialen¹. Öffentliche Bibliotheken bilden ein beeindruckendes Netz von kostenlosen Institutionen in Polen. Eine Mehrheit von denen verwandelt sich in den letzten Jahren. Lange Zeit wurde über Ihre Zukunft debattiert, sie wurden als „leise, finstere Tempel“ und „graue Maus“ analysiert. Dann ist Veränderungszeit gekommen. Es scheint, als ob dass Netz von polnischen Büchereien eine eigenartige Renaissance erlebte. Man spricht von Bibliotheken in lokalen Kreisen. Man lenkt Aufmerksamkeit auf sie in Regierungskreisen, man unterzieht sie öffentlicher Debatte. Gesamtpolnische Programme, die auf Bibliotheken gerichtet waren, haben in dem Milieu ein Hauch von Neuartigkeit mit sich gebracht. Öffentliche Bibliotheken in kleineren und größeren Ortschaften werden in offene und moderne Einrichtungen umgestaltet. Sie heben ihre Schlüsselrolle im sozialen Leben hervor und erheben Anspruch auf Funktion des „dritten Ortes“, „wo sich Menschen spontan, aber eher regulär in informeller Stimmung zusammentreffen. Menschen, die weit von beruflichen und Hauspflichten Zeit verbringen wollen”². Nach Schulungsreihe sind Bibliothekare bewusste Interessenvertreter.

Idealer Treffungsort

Kann Bibliothek als Institution ein öffentlicher Ort von Treffen, Zentrum des sozialen Lebens werden? Hat sie eine Chance mit Internet Fora und Sozial Net-

1 <http://www.bn.org.pl/download/document/1356103585.pdf>.

2 J. Jasiewicz, *Biblioteka – trzecie miejsce. Przestrzeń – usługi – komunikacja*, dostęp: <http://konferencja.norwid.net.pl/index.php/prezentacje-konferencyjne>

1 <http://www.bn.org.pl/download/document/1356103585.pdf>.

2 J. Jasiewicz, *Biblioteka – trzecie miejsce. Przestrzeń – usługi – komunikacja (Bibliothek – dritter Ort. Raum – Dienstleistungen – Kommunikation)*. Zugang <http://konferencja.norwid.net.pl/index.php/prezentacje-konferencyjne>

rakterystyczną współczesnych bibliotek, idących z duchem czasu są ich zdolności adaptacyjne do dokonujących się różnorodnych przeobrażeń zewnętrznych, skutkujące zmianami w funkcjonowaniu i prowadzonej działalności, których celem jest zwiększenie efektywności i jakości w obsłudze użytkowników³. Biblioteki publiczne są obecnie coraz chętniej odwiedzane, stanowią często wybraną alternatywę pobytu poza domem, szkołą i pracą. W przypadku licznych miejscowości są to jedyne przestrzenie z interesującą ofertą dla mieszkańców, umożliwiające dostęp do wiedzy, kultury, informacji, zapewniające kreatywne spędzenie czasu wolnego. Wbrew powszechnemu przekonaniu wiele gospodarstw domowych nie posiada sprzętu komputerowego, jeszcze więcej rodzin nie ma dostępu do internetu. Dzieje się tak zwłaszcza w przypadku gmin wiejskich, gdzie nie dziwią nieustanne kolejki i zapisy na tego typu usługi. W małych filiach bibliotekarze dodatkowo zabiegają o ciepłą herbatę czy drobny poczęstunek dla najmłodszych z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych. W takich sytuacjach placówki biblioteczne wykraczają poza granice trzeciego miejsca, uzupełniając niejednokrotnie to, co powinien zapewnić dom rodzinny.

Raport z 2012 r. „Po co Polakom biblioteki?”⁴ wskazuje na oczywisty już dzisiaj fakt, iż biblioteka

working zu konkurrieren, die einfach, vom Zuhause zugänglich sind? In einem von Konferenzberichten schreibt Professor Elżbieta Barbara Zybert: „Ein charakteristisches Merkmal gegenwärtiger Bibliothek, die mit der Zeit gehen, ist ihre Anpassungsfähigkeit den verschiedenen sich vollziehenden äußeren Umwandlungen, was zu Änderung in Funktionieren und Tätigkeit fuhr, infolge wessen, sich Effizienz und Qualität von Bedienung der Benutzer verbessert“³. Zur Zeit besucht man öffentliche Bibliotheken immer lieber, sie sind eine Alternative für Zuhause oder Schule oder Arbeit. In fall von zahlreichen Ortschaften sind sie einzige raume mit einem interessantem Angebot für Einwohner, die Zugang zum Wissen, Kultur, Information ermöglichen und kreative Freizeitverbringen versichern. Trotz allgemeiner Überzeugung besitzen viele Haushalte keine Computeranlagen, noch mehr Haushalten haben keine Zugänge zum Internet. Das betrifft insbesondere Dorfgemeinden, dort ist nicht erstaunlich, dass Menschen Schlange stehen und Anmeldungen zu solchen Dienstleistungen machen. In kleinen Bibliothekfilialen bemühen sich Bibliothekare zusätzlich um Tee oder kleiner Imbiss für Kinder von mittellosen und disfunktionalen Familien. In solchen Situationen gehen die Filialen über Grenzen des dritten Ortes und nicht selten ergänzen sie das, was Elternhaus versichern soll.

3 E. B. Zybert, *Biblioteki we współczesnych społeczeństwach krajów rozwiniętych*, [w:] *Przyszłość bibliotek w Polsce*, Warszawa 2007, s.21

4 Pełny raport można znaleźć na <http://www.biblioteki.org/pl/wiadomosci/czytaj/2115>.

3 E.B.Zybert, *Biblioteki we współczesnych społeczeństwach krajów rozwiniętych (Bibliotheken in gegenwärtigen Gesellschaften von entwickelten Ländern* [w/In :] *Przyszłość bibliotek w Polsce, (Zukunft von Bibliotheken In Polen)* Wydaw. (Verlag) SBP, Warszawa 2007, s.(S.).21.

nie jest tylko miejscem wypożyczania książek. Blisko 700 tysięcy dorosłych załatwia w bibliotekach codzienne sprawy, jak np. opłacanie rachunków. 100 tysięcy mieszkańców małych miejscowości wykorzystuje komputery w bibliotekach do pisania życiorysów, listów motywacyjnych lub do kontaktowania się z pracodawcami. Dla niemal 200 tysięcy osób to jedyne miejsce, gdzie mogą skorzystać z internetu. „Biblioteka jest »trzecim miejscem« – przestrzenią, która łączy w sobie to, co najlepsze w domu – rodzinną atmosferę, poczucie bycia u siebie, z tym, co najciekawsze w miejscach publicznych – możliwością poznawania nowych osób, bycia razem z innymi ludźmi. Biblioteka jest otwarta dla każdego, niezależnie od wieku, wykształcenia czy dochodów. Jest idealnym miejscem spotkań...” – czytamy w wypowiedzi Rafała Kramzy, Prezesa Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (informacja prasowa z 19 września 2012 r.)⁵. Badanie, przeprowadzone na zlecenie Fundacji Billa i Melindy Gatesów w 17 krajach Europy, w tym w Polsce, potwierdza istotne znaczenie bibliotek publicznych w życiu mieszkańców⁶. Z przekazu wynika, że co roku z bibliotek publicznych korzysta ¼ Europejczyków (prawie 100 mln. ludzi). Użytkownicy postrzegają biblioteki jako wartościowe instytucje, wysoko oceniają oferowane przez nie możliwości.

Inspiracja i wsparcie

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida w Zielonej Górze, pełniąc nadzór merytoryczny nad placówkami bibliotecznymi południowej części województwa lubuskiego, jest również miejscem inspiracji, wsparcia, kreowania warunków społecznej i zawodowej aktywności kadry bibliotekarskiej po to, by „miejsca trzecie” zaistniały w większych i mniejszych lubuskich gminach. Od 2007 roku zielonogórska księżnica koordynuje program Dyskusyjne Kluby Książki, w ramach którego użytkownicy

Ein Bericht vom 2012 „Po co Polakom biblioteki? (Wozu Polen Bibliotheken brauchen?)”⁴ auf offensichtliche Tatsache hinweist, dass Bibliothek ist nicht nur ein Ort, wo Bücher ausgeliehen werden. Fast 700 Tausend von Erwachsenen erledigt In Bibliotheken tägliche Angelegenheiten wie zum Beispiel Rechnungsbezahlung. 100 Tausend Einwohner von kleinen Ortschaften verwendet Computers um Lebenslauf, Bewerbungsschreiben zu schreiben oder um sich mit Arbeitsgeber zu kontaktieren. Für Fast 200 Tausend Personen ist es einziger Ort, wo sie Internet benutzen können. Bibliothek ist der 'dritte Ort' – ein Raum das verbindet alles, was zu Hause am besten ist – familiäre Atmosphäre, Gefühl Daheim zu sein damit, was in öffentlichen Orten am interessantesten ist – eine Möglichkeit neue Leute kennenzulernen, mit anderen Menschen zusammen zu sein. Die Bibliothek ist offen für Jedermann, unabhängig von Alter, Ausbildung oder Einkommen. Sie ist ein idealer Treffpunkt...” – liest man in Äußerung von Rafał Kramza, Präsident von Stiftung für Entwicklung der Informationsgesellschaft (Presseinformation vom 19. September 2012)⁵. Eine von Bill und Melinda Gates Stiftung beauftragte Forschung, die in 17 Ländern, auch In Polen durchgeführt wurde hatte wesentliche Rolle von öffentlichen Bibliotheken In Leben von Einwohnern bestätigt.⁶ Aus der Übertragung folgt aus, dass ¼ Europäer (beinahe 100 Mio. Menschen) jedes Jahr öffentliche Bibliotheken nutzen. Benutzer betrachten Bibliotheken als wertvolle Institutionen, sie schätzen hoch ein, die von der Bibliothek angebotene Möglichkeiten.

Inspiration und Unterstützung

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna/Öffentliche Regional- und Stadtbibliothek namens C. Norwid (Norwid Bibliothek) in Zielona Góra hat sachliche Aufsicht über Bibliotheken in südlichem Teil der Lubusker Woiwodschaft. Sie ist auch Inspirations- Unterstützungsort und Platz wo Bedingungen sozialer und

5 http://www.biblioteki.org/pl/dla_mediow/szczegoly/2116.

6 Quick, Prior, Toombs, Taylor i Currenti (2013): *Europejskie badanie opinii użytkowników na temat korzyści wynikających ze stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w bibliotekach publicznych* (finansowane przez Fundację Billa i Melindy Gatesów).

4 Ein voller Bericht ist zu finden <http://www.biblioteki.org/pl/wiadomosci/czytaj/2115>.

5 http://www.biblioteki.org/pl/dla_mediow/szczegoly/2116

6 Quick, Prior, Toombs, Taylor u. Currenti (2013): *Europaweite Umfrage zu den Vorteilen von Informations- und Kommunikationssystem in öffentlichen Bibliotheken aus Sicht der Nutzer* (von Bill und Melinda Gates Stiftung finanziert).

placówek bibliotecznych spotykają się, by rozmawiać o książkach, uczestniczyć w prelekcjach z autorami ulubionych lektur. W roku 2013 w podregionie zielonogórskim funkcjonowało 87 klubów, odbyło się 647 spotkań, w których udział wzięło 1468 osób.

W roku 2009 zainaugurowano Program Rozwoju Bibliotek, mający na celu pomóc polskim księżnicom w przeobrażeniu się w aktywne instytucje działające w lokalnej społeczności. Fundusze przekazane przez Fundację Billa i Melindy Gates oraz Polsko-Amerykańską Fundację Wolności (33 miliony dolarów) przeznaczone są na wyposażenie bibliotek w sprzęt informatyczny, cykl praktycznych szkoleń, wzmacnianie środowiska bibliotecznego i promocję bibliotek. W programie bierze udział 199 placówek lubuskich. „Lubuskie biblioteki biją rekord!” – czytamy w informacji prasowej z 25 września 2013 r. „90% lubuskich bibliotek z małych miejscowości uczestniczy w Programie Rozwoju Bibliotek. To wynik rekordowy w skali całej Polski (tak wysoką frekwencję zanotowano jeszcze tylko w województwie warmińsko-mazurskim). Biblioteki stają się bardziej nowoczesne, a korzystają z tego przede wszystkim przychodzący do nich ludzie”. Wicewojewoda Lubuski podczas III Konferencji Regionalnej Programu Rozwoju Bibliotek podkreślił, że przy wsparciu bibliotek wojewódzkich, biblioteki gminne znalazły się w Programie i dzięki temu „żyją”. W roku 2013, podczas IV Konferencji PRB Wiceburmistrz Kargowej dziękował za to, że dzięki bibliotece wojewódzkiej kargowska biblioteka jest w PRB, bo jest to program, umożliwiający jej rozwój.

beruflicher Aktivität Berufskräfte geschaffen werden zu diesem Zweck, dass „dritte Orte” in kleineren und größeren Lubusker Gemeinden entstehen werden. Seit 2007 koordiniert Zielona Góra Bücherei ein Programm Buchdiskussionsclubs. In Rahmen des Programms treffen sich Bibliothekbenutzer, um von Bucher zu sprechen, an Vorträgen mit Autoren von Lieblingsbüchern teilzunehmen. Im Jahre 2013 funktionierten in Zielona Góra Unterregion 87 Clubs, haben 647 Treffen stattgefunden mit Teilnahme von 1468 Personen.

Im Jahre 2009 wurde Bibliotheksentwicklungsprogramm eröffnet. Sein Ziel ist den polnischen Bibliotheken sich in aktive Institutionen, die in lokaler Gemeinschaft handeln, verwandeln zu helfen. Die von Bill und Melinda Gates Stiftung und Polnisch – Amerikanische Freiheitsstiftung gespendeten Gelder (33 Mio. Dollar) sind für Ausrüstung der Bibliotheken In Computeranlagen, Reihe von praktischen Schulungen, Verstärkung des Bibliothekmilieus Und Promotion von Bibliothek bestimmt. In dem Programm nehmen 199 Bibliothekfilialen teil. „Lubusker Bibliotheken schlagen Rekord!” – kann man in einer Presseinformation vom 25. September 2013 lesen. „90% von Lubusker Bibliotheken aus kleinen Ortschaften nimmt in Bibliotheksentwicklungsprogramm teil. Das ist ein Rekordresultat im Landumfang von ganzem Polen (so eine hohe Teilnehmerzahl wurde nur noch in Warmia-Mazury-Wojewodschaft notiert). Die Bibliotheken werden immer moderner und das ist zu Gunsten von Besuchern”. Lubusker Wicewojewode hat während der III. Regionalkonferenz des Bibliotheksentwicklungsprogramms betont, dass

W styczniu 2009 roku przy Oddziale dla Dzieci WiMBP w Zielonej Górze rozpoczął swoją działalność Klub Mam realizujący różnorodne działania w ramach polityki prorodzinnej, w tym spotkania tematyczne dla matek i ojców z dziećmi do lat trzech. Oferta spotkała się z zainteresowaniem rodziców, a sukces przedsięwzięcia zachęcił do podobnych inicjatyw księżnice w regionie. Kąciki dla dzieci, Kluby Małego Dziecka, Kluby Malucha, sale zabaw sprzyjające atrakcyjnemu spędzaniu czasu z rodziną w bibliotece funkcjonują m.in. w Sulechowie, Żaganiu, Wschowie, Kargowej, Złotniku, Brzeżnicy, Lipinkach Łużyckich, Szprotawie, Kolsku, Klenicy, Zaborze, Sieniawie Żarskiej, Lubanicach.

Z entuzjazmem kadry zarządzającej lubuskich placówek bibliotecznych oraz władz samorządowych spotkał się wieloletni program Kultura+, priorytet „Biblioteka+ Infrastruktura bibliotek”. W roku 2013, przy wsparciu biblioteki wojewódzkiej, dzięki pozyskanym środkom odremontowano budynki Gminnej Biblioteki Publicznej w Brodach oraz Filii w Złotniku GBP w Bieniowie. Swoje podwoje dla użytkowników otworzyły dwie biblioteki, które zyskały nowe siedziby: Biblioteka Publiczna im. Eugeniusza Paukszty w Kargowej oraz Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy we Wschowie. Zmodernizowane od podstaw, skomputeryzowane, nowoczesne placówki wzbudzają powszechną uwagę. Jasne, przestronne, starannie zaaranżowane wnętrza zachęcają, by przyjść, zostać i wracać wielokrotnie zapraszając rodzinę i znajomych. Zarówno w Kargowej, jak i we Wschowie każdy znajdzie dla siebie przyjazną przestrzeń i przemyślaną ofertę.

Aranżacja, oferta, klient

Dr Justyna Jasiewicz, prezentując koncepcję „trzeciego miejsca”, mówiła o przyjaznym wnętrzu, szerokim wachlarzu usług, proklienckim zarządzaniu⁷. Aranżacja bibliotek niewątpliwie ulega zmianie. W Zielonej Górze na przestrzeni ostatnich lat wymieniono zewnętrzną elewację biblioteki wojewódzkiej, stworzono mediateki Góra Mediów i Szklana Pułapka, zmodernizowano przestrzeń

die Gemeindebibliotheken mit Unterstützung von Wojewodschaft in dem Programm auftauchten und deswegen leben sie.“ Im Jahre 2013, hatte Kargowa Vicebürgermeister während der IV. Konferenz des Bibliotheksentwicklungsprogramms dafür gedankt, dass die Bibliothek in Kargowa dankbar der Wojewodschaftsbibliothek In dem Programm, das der Bibliothek Entwicklung ermöglicht, ist.

Im Januar 2009 wurde neben Kinderabteilung der Norwid-Bibliothek ein Mutterclub gebildet. Er realisiert verschiedene Handlungen in Rahmen Familienpolitik, unter anderen Thementreffen für Vätern und Müttern mit Kindern im Alter bis 3 Jahren. Das Angebot war für Eltern interessant. Ein Erfolg der Unternehmung hat andere Bibliotheken in die Region ermuntert, ähnliche Initiativen zu organisieren.

Ecken für Kinder, Babyclubs, Spielsaale, die attraktiver Zeitverbringung von Familien In der Bibliothek gewogen sind, befinden sich u.a. in Sulechów, Żagań, Wschowa, Kargowa, Złotnik, Brzeżnica, Lipinki Łużyckie, Szprotawa, Kolsko, Klenica, Zabór, Sieniawa Żarska, Lubanice.

Eine Begeisterung von Führungskraft Lubusker Bibliotheken und von Gemeinde- und Stadtverwaltung hat langjähriges Programm Kultura+, Priorität „Bibliothek+ Bibliothekinfrastruktur“ erweckt. Im Jahre 2013 wurde mit Unterstützung der Wojewodschaftsbibliothek, dank den erworbenen Finanzmittel Gebäude von öffentlicher Gemeindebibliothek in Brody und einer Filiale von Bieniów – öffentliche Gemeindebibliothek in Złotnik renoviert. Ihren neuen Sitz für Benutzer haben folgende Bibliotheken geöffnet: Öffentliche Bibliothek namens Eugeniusz Paukszta in Kargowa und Stad- und Gemeindebibliothek in Wschowa. Die moderne Filialen, die gründlich modernisiert, computerisiert wurden, lenken allgemeine Aufmerksamkeit. Helle, breite, sorgfältig dekorierte Interieure ermutigen zu eintreten, bleiben und dorthin mehrmals zurückkehren, Familie und Bekannte einladen. Sowie in Kargowa, als auch in Wschowa kann jeder für sich einen freundlichen Raum und durchdachtes Angebot finden.

Dekoration, Angebot, Kunde

Als Dr. Justyna Jasiewicz Konzeption des dritten Ortes präsentierte, hatte sie vom freundlichen Inte-

7 J. Jasiewicz, *op. cit.*

Wypożyczalni Główniej i trzech filii miejskich, planowany jest kompleksowy remont Oddziału dla Dzieci. Wachlarz usług rozwija się niemal z dnia na dzień, również w przestrzeni wirtualnej. Wszystko dzieje się w odpowiedzi na oczekiwania czytelnika monitorowane między innymi poprzez badania ankietowe. Dr Dawid Kotlarek analizując „Czytelnictwo w erze cyfrowej”, podsumowuje „Odpowiedź na zapotrzebowanie współczesnych użytkowników, jest z pewnością hybrydowy model biblioteki, która w atrakcyjnie zaaranżowanym przestrzennym wnętrzu oferować będzie dostęp do tradycyjnych i nowoczesnych zbiorów oraz bogaty zestaw przedsięwzięć kulturalnych”⁸. W agendach udostępniania WiMBP w Zielonej Górze uzupełniają się tradycyjne wydania książkowe i nośniki cyfrowe, historia i nowoczesność. Poprzez liczne przedsięwzięcia, stała obecność w mediach, imprezy kulturalne i edukacyjne wychodzimy do środowiska, naprzeciw potrzebom rzeczywistych i potencjalnych użytkowników. Wygodne siedziska, kanapy, nowe technologie, dużo wolnej przestrzeni, ekrany, projektory, profesjonalne nagłośnienie stają się naszym znakiem rozpoznawczym. Biblioteka wojewódzka to zdecydowanie miejsce działania, gdzie można realizować swoje pasje, pogłębiać zainteresowania, podejmować ciekawe inicjatywy. Organizuje się tu wystawy, spotkania językowe, kursy komputerowe. Prowadzone są kluby filmowe, dyskusyjne klu-

8 D. Kotlarek, *Czytelnictwo w erze cyfrowej*, „Bibliotekarz Lubuski” 2012/2013, nr 2/1, s. 29.

III Festiwal Literacki

im. Anny Tokarskiej

PROZA POETÓW

riur, einer breiten Dienstleistungspalette, Pro-Kunden Management gesprochen⁷. Dekoration von Bibliothek verändert sich zweifellos. In Zielona Góra wurde in den letzten Jahren Fassade der Norwid-Bibliothek ausgewechselt, zwei Multimedienbibliotheken – Mediatheken: Góra Mediów und Szklana Pułapka gestaltet, Innenraum von Hauptausleisaaal und drei Stadtfilialen modernisiert. Geplant wurde ganzheitliche Renovierung von Kinderbibliothek. Dienstleistungsangebot entwickelt sich Fast vom Tag zu Tag, auch in dem virtuellem Raum. Das geschieht als Antwort auf Lesererwartungen. Diese sind durch auf Umfragen gestützte Untersuchungen überwacht. Dr. Dawid Kotlarek bei Analyse „Lesen in Digitalära“ fasst zusammen „Eine Antwort auf Bedarf der modernen Benutzer ist sicherlich ein Hybridmodell von Bibliothek, die in einem attraktiv dekoriertem Interieur ein Zugang zu traditionellen und modernen Sammlungen und eine breite Palette von kulturellen Handlungen anbieten wird”⁸. In Ausleihstellen der Norwid Bibliothek ergänzen sich traditionelle Buchausgabe und digitaler Datenträger, Geschichte und Fortschrittlichkeit. Durch zahlreiche Unternehmungen, ständige Präsenz in Medien, Kultur- und Lernveranstaltungen geht die Norwid Bibliothek zu Milieu, den Bedürfnissen von

7 J. Jasiewicz, *Biblioteka – trzecie miejsce. Przestrzeń – usługi – komunikacja*. – Tryb dostępu (Bibliothek – dritter Ort. Raum – Dienstleistungen – Kommunikation). Zugang <http://konferencja.norwid.net.pl/index.php/prezentacje-konferencyjne>.

8 D. Kotlarek, *Czytelnictwo w erze cyfrowej/Lesen in Digitalära*, „Bibliotekarz Lubuski” 2012/2013, Nr. 2/1, S. 29.

by książki oraz warsztaty dla dzieci i rodziców. Zaprasza się ekspertów z różnych dziedzin, którzy służą radą, dzielą się wiedzą i doświadczeniem. Biblioteka włącza się aktywnie w projekty obywatelskie i profilaktykę społeczną. Tutaj można się bawić, uczyć, dyskutować i odpoczywać. Nie jesteśmy jeszcze na etapie wysyłania do użytkowników radosnego komunikatu

„możesz robić, co Ci się podoba”, o czym pisze Agnieszka Koszowska⁹, ale na pewno zapraszamy serdecznie i dokładamy wszelkich starań, by każdy czuł się tu dobrze i jak najlepiej spędził czas, bo jest naszym gościem. Biblioteka wojewódzka zmienia się i inspirowa do rozwoju inne placówki. Każdego roku bibliotekarzom proponuje się szkolenia przygotowujące do pracy w nowych obszarach, pozwalające właściwie ukierunkować podejmowane już działania i wzmacniające system biblioteczny.

Trzecie miejsce dla bibliotekarzy

Kadra merytoryczna bibliotek publicznych południowej części województwa lubuskiego chętnie korzysta z oferty kulturalnej biblioteki wojewódzkiej. W sposób atrakcyjny spędza wolny czas podczas koncertów, festiwali, spektakli teatralnych, wieczorów poetyckich. Przyjeżdżamy, bo warto – podkreślają bibliotekarze. Co ważne, zabierają ze sobą czytelników. W Zielonogórskich Salonach Poezji, spotkaniach w ramach Pory Poetów, Czyteln

tacyjnych i potencjalnych Benutzer entgegen. Bequeme Sitzplätze, Couches, neue Technologien, viel freier Räumlichkeit, Bildschirme, Projektoren, professionelle Beschallung werden zu Erkennungszeichen der Norwid-Bibliothek. Sie ist eindeutig ein Ort von Handlungen, hier kann man Passionen verwirklichen, Interessen vertiefen, Initiative ergreifen. Hier werden Ausstellungen, Sprachlernetreffen, Computerkurse. Filmclubs, Buchdiskussionsclubs, Workshops für Kinder und Eltern organisiert. Eingeladene Experten auf unterschiedlichen Gebieten beraten, sich mit ihrem Kenntnissen und Erfahrungen teilen. Die Bibliothek macht aktiv bei Bürgerprojekten und sozialer Prophylaxe mit. Hier kann man spielen, lernen, diskutieren und sich erholen. Es ist noch nicht Etappe fröhlicher Erklärung den Benutzern zu abgeben „du kannst tun, was du willst“. Darüber schreibt Agnieszka Koszowska⁹, aber Norwid-Bibliothek Mitarbeiter laden herzlich ein und sie bemühen sich, dass jeder sich hier gut fühlt und möglichst gut Zeit verbringt, weil er Gast ist. Die Wojewodschaftsbibliothek verändert sich und andere Filialen zu Entwicklung inspiriert. Den Bibliothekaren werden jedes Jahr Schulungen vorgeschlagen, die zur Arbeit auf neuen Gebieten vorbereiten und Bibliothekssystem verstärken. Sie erlauben auch der bereits untergenommenen Handlungen korrekte Richtung zu geben.

Der dritte Ort für Bibliothekare

Berufspersonal von öffentlichen Bibliotheken von dem südlichen Teil der Lubusker Wojewodschaft profitiert vom Kulturangebot der Wojewodschaftsbibliothek und verbringt die Zeit attraktiv bei Konzerten, Festivals, Theaterspielen, literarischen Abenden. Wir kommen, weil es uns wert ist – betonen die Bibliothekare. Wichtig ist, dass sie Leser mitnehmen. An Ereignissen, wie Zielonogórski Salon Poezji, Pora Poetów, Czytelnia Dramatu, Czwartek Lubuski (Zielona Góra Literarisches Salons, Treffen in Rahmen Dichterjahreszeit, Dramaleseraum oder Lubusker Donnerstag nehmen nicht nur Zielona Góra Einwohner aber auch Gäste aus Gemeinden Żary, Żagań, Szprotawa, Bytom Odrzański, Jasień, Świebodzin,

9 <http://blog.biblioteka20.pl/?p=151>.

9 <http://blog.biblioteka20.pl/?p=151>.

Dramatu czy Czwartków Lubuskich uczestniczą nie tylko zielonogórzanie, ale również mieszkańcy gmin: Żary, Żagania, Szprotawy, Bytomia Odrzańskiego, Jasienia, Świebodzina. Wszyscy mają niepowtarzalną okazję zetknąć się osobiście z legendami szklanych ekranów, twórcami wybitnych kreacji aktorskich, politykami, dziennikarzami, językoznawcami. W bibliotece wojewódzkiej gościli między innymi: Michał Ogórek, Mariusz Szczygieł, Jerzy Bralczyk, Marcin Świetlicki, Leszek Długosz, Andrzej Seweryn, Grażyna Wolszczak, Piotr Machalica, Jan Peszek, Paulina Holtz, Urszula Dudziak, Zdzisław Wardejn, Marcin Meller, Grażyna Szapołowska, Lubomir Lichy, Leszek Mazan, Jarosław Kret, Anna Seniuk, Maria Czubaszek, Krystyna Nepomucka, Andrzej Poniedziałski, Sławomir Koper. Uczestnicy zabierają do swoich bibliotek zdjęcia, książki z autografami i cenną adnotacją „dla czytelników biblioteki...”. Takie spotkania na długo pozostają w pamięci i cieszą się niesłabnącą popularnością.

Rodzi się nowe

W październiku 2013 r. z lubuskimi bibliotekarzami zapoznała się Sara Houghton, dyrektorka Biblioteki Publicznej w San Rafael w Kalifornii, która była również gościem specjalnym Międzynarodowego Sympozjum Naukowego w Zielonej Górze pt. „Biblioteka jako trzecie miejsce”. Zapytana o wrażenia z odwiedzin w polskich bibliotekach, konkluduje z rozmów z bibliotekarzami, stwierdziła: „Zdecydowanie toczy się bitwa między starym a nowym, czy to w odniesieniu do starego i nowego budynku, czy w odniesieniu do starego i nowego bibliotekarstwa”¹⁰. Patrząc na zielonogórskie mediateki, nowoczesne biblioteki w Kargowej i Wschowie, obserwując aktywność bibliotek na Facebooku, śledząc podejmowane inicjatywy i zaangażowanie społeczne, można śmiało powiedzieć, że „rodzi się nowe”. Zmierzamy do nowej odłony polskiego bibliotekarstwa.

¹⁰ <http://www.biblioteki.org/pl/wiadomosci/czytaj/2886>.

teil. Alle haben einmalige Gelegenheit Schauspieler, die sie vom Fernsehen kennen, auch Politiker, Journalisten, Sprachwissenschaftler, zu sehen in der Norwid Bibliothek waren unter anderen: Michał Ogórek, Maria Czubaszek (Journalisten und Satiriker/in/), Mariusz Szczygieł, Jarosław Kret, Marcin Meller, Leszek Mazan (Journalisten, Buchautoren), Jerzy Bralczyk (Sprachwissenschaftler), Marcin Świetlicki (Autor, Dichter), Leszek Długosz (Dichter, Künstler), Urszula Dudziak (Sängerin, Buchautorin), Lubomir Lichy (Zeichner, Künstler) Andrzej Seweryn (Schauspieler und Regisseur), Grażyna Wolszczak, Piotr Machalica, Jan Peszek, Paulina Holtz, Zdzisław Wardejn, Grażyna Szapołowska, Anna Seniuk (Schauspieler/in/), Sławomir Koper, Krystyna Nepomucka (Schriftsteller/in/), Andrzej Poniedziałski (Dichter, Satiriker). Teilnehmer von den Treffen nehmen mit zu ihren Bibliotheken Photos, Bücher mit Autogramme und wertvollem Anmerkung „für Leser aus der ... Bibliothek”. Solche Treffungen bleiben lange in Erinnerung und sind wirklich populär.

Das Neue entsteht

Im Oktober 2013 hat Lubusker Bibliothekare Sara Houghton, Direktorin von öffentlicher Bibliothek in San Rafael in Kalifornien besucht, sie war auch ein Spezialgast der Internationalen Konferenz Bibliotheken aus Partnerstädten und Regionen „Bibliothek als ein dritter Ort. Erfahrungen und Herausforderungen von Partnern”. Nach Eindruck und Schlussfolgerungen nach den Besuchen in polnischen Bibliotheken hat sie behauptet: „Es ist eindeutig eine Schlacht zwischen dem Alten und dem Neuen geführt, so wie wenn es um altes oder neues Gebäude geht, als auch in bezug auf alte oder neue Bibliothekswesen.”¹⁰ Wenn man die Mediatheken von Zielona Góra, moderne Bibliotheken von Kargowa und Wschowa sieht, wenn man Aktivität der Bibliotheken in Facebook beobachtet oder untergenommen Initiativen und Gemeinschaftsengagement observiert kann man ruhig sagen, dass es das „Neue entsteht”. Wir streben gegen neue Etappe des polnischen Bibliothekswesens an.

Übersetzung – Małgorzata Grelak

¹⁰ <http://www.biblioteki.org/pl/wiadomosci/czytaj/2886>.

Działalność w Peitz

Schulstraße 8, 03185 Peitz

www.Peitz.de

e-mail: bibliothek@peitz.de

2009

Działalność obywatelska

- seniorzy, solidarność obywatelska, instytucja charytatywna, stowarzyszenia (sportowe, historyczne, posiadaczy mienia...)

Urząd Gminy Peitz

- posiedzenia, konferencje, szkolenia, narady

Szkoły / dzienne ośrodki opieki nad dziećmi

- szkoła średnia – uczniowie pracują w bibliotece nad tematyką szkolną (pomoc w przygotowaniu prac projektowych uczniów szkoły średniej)
- imprezy klasowe (Noc Czytania, Konkursy Głośnego Czytania, Dyplomy, program wakacyjny dla świetlic, projekcje filmowe)
- tygodnie tematyczne z projektem (Woda, Zabawa / Gra)

4.03.2006 – Spotkanie dwóch Rad Starostw Zielonej Góry i Peitz

Aktivität in Peitz

Schulstraße 8, 03185 Peitz

Internet: www.Peitz.de

E-Mail: bibliothek@peitz.de

2009

Bürger

- Senioren, Volkssolidarität, AWO, Vereine (Sportverein, historischer Verein, Eigentümerverein...)

Amt Peitz

- Sitzungen, Besprechungen, Schulungen, Beratung

Schulen und Kitas:

- Oberschule – Schüler arbeiten in der Bibliothek an Schulthemen (Unterstützung zur Durchführung von Projektarbeiten für Oberschüler)
- Klassenveranstaltungen (Lesenächte, Vorlesewettbewerb, Zeugnisausgaben, Ferienprogramm für Hortkinder, Filmvorführung)
- Projektwochen (Thema: Wasser, Thema: Spiel)
- Klassenausleihen, Bibliothekseinführungen
- Kindergärten

- udostępnianie książek dla klas szkolnych, wizyty z oprowadzaniem po bibliotece
- przedszkola
- zabawy wakacyjne w Domu Młodzieży
- święto szkoły (Jänschwalde)

Kultura / działalność Informacyjna

- imprezy dla czytelników i rodzin (zwyczaże wielkanocne, pchli targ z książką)
- spotkania autorskie z pisarzami (wieczór autorski z Conny Wierick „Skalpell und Vaterunser”, Doro Zachmann, Hickmann „Kampf der Vitamine”, Franziska Steinhauer)
- wystawy (wernisaż wystawy E. Grunemanna)
- Witaj Projekt Bautzen (Budziszyn)
- „Patagonia” – prelekcja dźwiękowa z przeżyciami, Markusa Möllera
- niemiecko-polskie projekty szkolne
- niemiecko-polskie imprezy dla dzieci
- muzyczny teatr dla dzieci Dirka Preuße’go
- scena lalkowa Bautzen (Budziszyn)
- Dr O. Thomsen: impreza dziecięca
- łużycki teatrzyk lalkowy „Hänsel und Gretel” („Jaś i Małgosia”)
- impreza informacyjna: Unfallkasse (ubezpieczenie wypadkowe) Brandenburg
- miejsce spotkań biblioteka „Deutschland liest” („Niemcy Czytają”)

27.08.2010 – Bibliotheksfest /
Święto biblioteki

- Ferienspiele Jugendhaus
- Schulfest Jänschwalde

Kultur und Informatives

- Veranstaltungen für Leser und Familien (Osterveranstaltung, Bücherflohmarkt)
- Schriftstellerlesungen (Lesung mit Conny Wierick „Skalpell und Vaterunser”, Doro Zachmann, Hickmann „Kampf der Vitamine”, Franziska Steinhauer)
- Ausstellungen (Ausstellungseröffnung E. Grunemann)
- Witaj Projekt Bautzen
- „Patagonien” – Dia-Ton-Vortrag v. Möller, Markus
- Deutsch/poln. Schulprojekte
- Deutsch/poln. Kinderveranstaltungen
- Dirk Preuße Kindermusiktheater
- Puppenbühne Bautzen
- Dr. O. Thomsen: Kinderveranstaltung
- sorb. Puppentheater „Hänsel und Gretel”
- Infoveranstaltung: Unfallkasse Brandenburg
- Treffpunkt Bibliothek „Deutschland liest”

Bibliotheksfest 2010 /
Święto biblioteki

2010

Działalność obywatelska

- seniorzy, stowarzyszenia

Urząd Gminy Peitz

- posiedzenia, konferencje, szkolenia, przyjęcie noworoczne, INA

Szkoły / dzienne ośrodki opieki nad dziećmi

- Thompsen „Manier”
- quiz dla Domu Młodzieży
- tygodnie tematyczne z projektem Bedum GS, Buchskorpione, (Skorpiony książkowe) A. Lindgren
- przedszkola w miejscowościach (Preilack, Peitz, Heinersbrück...)
- spotkania autorskie dla dzieci z placówek dziennej opieki
- szkoła średnia, rajd miejski
- Konkurs Głośnego Czytania
- dzień projektowy OS – projekcja filmowa
- gry i zabawy wakacyjne dla dzieci ze świetlicy

Kultura i działalność informacyjna

- zwyczaje wielkanocne
- Thomsen „Manier”

9.12.2011 – Ausstellung Handwerkskunst /
Wystawa sztuki rękodzielniczej

2010

Bürger

- Senioren, Volkssolidarität, Vereine

Amt Peitz

- Sitzungen, Besprechungen, Schulungen, Neujahrsempfang, INA

Schulen/Kitas

- Thompsen „Manier”
- Quiz für Jugendhaus
- Bedum Projektwochen GS, Buchskorpione, A. Lindgren
- Kindergärten (Preilack, Peitz, Heinersbrück, ...)
- Lesung für Kitakinder
- Oberschule Stadtrallye
- Vorlesewettbewerb
- Projekttag OS – Filmvorführung
- Ferienspiele für Hortkinder

Kultur und Informatives

- Osterveranstaltung,
- Thomsen „Manier”

31.08.2012 – Partnerschaftstage in Zbaszynek /
Dni Partnerstwa w Zbąszynku

- NABU Hr. Jäger
- wystawy („Telefonseelsorge“, Kreisbibo)
- imprezy ośrodka doradztwa wychowawczego Forst-Peitz
- wieczór autorski (Doro Zachmann „Bin Knüller“, Jan Flieger – impreza kryminalna Czarny Humor)
- odczyt Paula Gerhardta „Wege aus der Brüllfalle“ (placówka doradztwa rodzinnego)
- festyn dziecięcy „Tańczące myszki“ Linetts (20 lat)
- festyn biblioteczny 5-lecie akcji „Bücher bauen Brücken“ (Książki Budują Mosty)

2011

Działalność obywatelska

- seniorzy, solidarność obywatelska, AWO (instytucja charytatywna), stowarzyszenia

Urząd Gminy Peitz

- posiedzenia, konferencje, szkolenia

Szkoły / dzienne ośrodki opieki nad dziećmi

- imprezy szkolne dla klas specjalnych z panią Pauker (uczniowie z problemami mogą w ciągu jednego roku ukończyć np. 7 i 8 klasę)

Eröffnung „Haus der Generationen“ /
Uroczystość otwarcia „Haus Generationen“ (domu pokoleń)

- NABU Hr. Jäger
- Ausstellungen („Telefonseelsorge“, Kreisbibo)
- Verant. Erziehungsberatungsstelle Forst-Peitz
- Schriftstellerlesung (Doro Zachmann „Bin Knüller“, Jan Flieger Krimiveranstaltung Schwarzer Humor)
- Vortrag Familienberatungsstelle Paul Gerhardt „Wege aus der Brüllfalle“
- Kinderfest Linetts Tanzmäuse 20 Jahre
- Bibliotheksfest 5 Jahre „Bücher bauen Brücken“

2011

Bürger

- Senioren, Volkssolidarität, AWO, Vereine

Amt Peitz

- Sitzungen, Besprechungen, Schulungen

Schulen/Kitas

- Schulveranstaltung für Flexklassen mit Frau Pauker
- Kinderveranstaltung Frau Schade Guben – Leseförderung mit Hund

4.09.2012 – Ausstellung Hand in Hand für Kinderrechte /
Wystawa Ręka w Rękę dla Praw Dziecka

- impreza dziecięca pani Schade Guben – promocja czytania z psem
- projekcja filmu / dzienny ośrodek opieki nad dziećmi Heinersbrück
- oprowadzanie po bibliotece

Kultura i działalność informacyjna

- NABU Jänschwalde pan Domke
- scena lalkowa
- zwyczaje wielkanocne
- impreza z okazji Dnia Matki
- wystawy: (Werte, stowarzyszenie sportowe Kanu)
- wykład dr. Bange (zdrowie)
- polska delegacja gościem biblioteki
- festyn dziecięcy nad jeziorem Großsee
- 600-lecie Heinersbrück (majsterkowanie, quiz, zabawy, gry i pchli targ z książką)
- 6 lat biblioteki w budynku postindustrialnym Rehna
- wieczory autorskie (Levin, Silke Junker „Igel Schnuff“)
- 11.09.2011: wyróżnienie Pomnika Miesiąca z programem ramowym
- impreza dziecięca „Piotruś i Wilk”
- impreza bożonarodzeniowa

11.09.2011 – Musikalisches Polnisch-Deutsches Treffen / Polsko-Niemieckie Spotkanie Muzyczne

- Filmvorführung Kita Heinersbrück
- Bibliothekseinführungen

Kultur und Informatives

- NABU Jänschwalde Herr Domke
- Puppenbühne
- Osterveranstaltung
- Veranstaltung zum Muttertag
- Ausstellungen: (Werte, Sportverein Kanu,
- Vortrag Dr. Bange (Gesundheit)
- Poln. Delegation zu Gast in der Bibio
- Kinderfest am Großsee
- 600 Jahre Heinersbrück (Basteln, Quiz, Spiele u. Bücherflohmarkt)
- 6 Jahre Bibio im Rehn'schen Fabrikgebäude
- Schriftstellerlesung (Levin, Silke Junker „Igel Schnuff“)
- 11.09.2011: Auszeichnung Denkmal des Monats mit Rahmenprogramm
- Kinderveranstaltung Peter und der Wolf
- Weihnachtsveranstaltung

10.09.2012 – Klasse aus Zielona Gora zu Besuch in unserer Bibliothek / Klasa z Zielonej Góry z wizytą w bibliotece w Peitz

2012

Działalność obywatelska

- seniorzy, solidarność obywatelska, AWO (instytucja charytatywna), stowarzyszenia INA

Urząd Gminy Peitz

- posiedzenia, konferencje, szkolenia

Szkoły / dzienne ośrodki opieki nad dziećmi

- polskie dzieci gościly z programem ramowym w bibliotece
- rajd miejski
- projekcja filmowa Werg e. V.
- zabawy wakacyjne dla dzieci ze świetlicy
- Konkurs Głośnego Czytania
- impreza z dr. Thomsenem

Kultura i działalność informacyjna

- imprezy wielkanocna, bożonarodzeniowa oraz z okazji Dnia Matki
- impreza wielkanocna w Zakładzie Paul Gerhardt Werk
- zebranie młodzieżowe w Domu Młodzieży
- spotkania związane z pracą socjalną
- wystawa objazdowa (prawa dziecka)
- impreza szkolna z dr. Thomsenem

In der Peitzer Kirche /
W kościele w Peitz

2012

Bürger

- Senioren, Volkssolidarität, AWO, Vereine, INA

Amt Peitz

- Sitzungen, Besprechungen, Schulungen

Schulen/Kitas

- Polnische Kinder zu Gast in der Bibliothek mit Rahmenprogramm
- Stadtralley
- Filmvorführung Werg e. V.
- Ferienspiele für Hortkinder
- Vorlesewettbewerb
- Veranstaltung mit Dr. Thomsen

Kultur und Informatives

- Oster-, Muttertags- und Weihnachtsveranstaltung
- Osterveranstaltung im Paul Gerhardt Werk
- Jugendversammlung Jugendhaus
- Sozialarbeitertreffen
- Wanderausstellung (Rechte für Kinder)
- Schulveranstaltung mit Dr. Thomsen
- Kinderveranstaltung mit Frau Pauker

24.09.2012 – Märchentante /
Ciocia opowiada bajki

- impreza dziecięca z panią Pauker
- tydzień świąteczny: „Pokoik dziecięcy” i „Godzina bajek” (Boże Narodzenie)
- opieka partnerska

2013

Działalność obywatelska

- seniorzy, solidarność obywatelska, AWO (instytucja charytatywna), stowarzyszenia INA

Urząd Gminy Peitz

- wizyta Starosty Powiatu (Landrat), posiedzenia, konferencje, szkolenia, przyjęcie noworoczne

Szkoły / dzienne ośrodki opieki nad dziećmi

- szkoła średnia, dni projektowe do wystawy „Gewaltfrei in jeder Beziehung” (bez przemocy w każdym związku)
- szkoła średnia: prezentacja projektu Denkmal – aktiv („pomnik – aktywnie”)
- prelekcja na temat przemocy

Kultura i działalność informacyjna

- majsterkowanie wielkanocne
- niemiecko-polska impreza „Literarisch abgeschmeckt” („Wysmakowane literacko”)

29.08.2013 – Tanzgruppe bei Verabschiedung der Kulturamtsleiterin Fr. Szczesny / Grupa taneczna na pożegnaniu kierowniczk Domu Kultury pani Szczesny

- Weihnachtswochen Puppenstube und Märchenstunde
- Partnerbetreuung

2013

Bürger

- Senioren, Volkssolidarität, AWO, Vereine, Lebenshilfe, INA

Amt Peitz

- Besuch Landrat, Sitzungen, Besprechungen, Schulungen, Neujahrsempfang

Schulen/Kitas

- Oberschule: Präsentation des Projektes Denkmal – aktiv
- Oberschule Projekttag zur Ausstellung „Gewaltfrei in jeder Beziehung”
- Vortrag zum Thema Gewalt Jugendrechtshaus

Kultur und Informatives

- Osterbasteln
- dt./poln. Veranstaltung „Literarisch abgeschmeckt”

29.08.2013 – Tanzgruppe bei Verabschiedung der Kulturamtsleiterin Fr. Szczesny / Grupa taneczna na pożegnaniu kierowniczk Domu Kultury pani Szczesny

- scena lalkowa Bautzen (Budziszyn) „Czerwony Kapturek” z dziećmi niemieckimi i polskimi
- pochód Fischerfest 60. (święto rybackie)
- wystawa objazdowa w powiecie „Gewaltfrei in jeder Beziehung – Nein zu häuslicher Gewalt” („Bez przemocy w każdym związku. – Nie dla przemocy domowej”)
- impreza dziecięca z Pittkunings
- oferta informacyjna i porady Frauenhaus (dom kobiet)
- wieczory autorskie (R. Reiniger „Wolfsliebe”, Pittkunings)
- impreza dziecięca „Familien- und Geschichtenlieder” Dirk Preuße (piosenki rodzinne i historyczne)
- program bożonarodzeniowy dla dzieci z A. Oswald
- tydzień z akcją: „Miejsce spotkań – biblioteka z Nocą Czytania”
- Dzień Bożego Narodzenia w bibliotece
- „Pokoik z bajką”, jarmark bożonarodzeniowy
- opieka partnerska

Tłumaczenie – Małgorzata Grelak

25.10.2013 „Pittkunings” – Sorbischer Liederpoet, Kabarettist und Märchenerzähler /
łuzujski poeta, pieśniarz, kabareciarz i opowiadacz bajek

- Puppenbühne Bautzen „Rotkäppchen” mit deutschen u. poln. Kindern
- Umzug Fischerfest 60.
- Wanderausstellung von Azubis Landkreis „Gewaltfrei in jeder Beziehung-Nein zu häuslicher Gewalt”
- Kinderveranstaltung mit Pittkunings
- Beratungs- /Infoangebote Frauenhaus
- Schriftstellerlesung: (R. Reiniger „Wolfsliebe”, Pittkunings)
- Kinderveranstaltung „Familien- und Geschichtenlieder” Dirk Preuße
- Weihnachtsprogramm für Kinder m. A. Oswald
- Aktionswoche: Treffpunkt Bibliothek mit Lesenacht
- Weihnachtstag in der Bibliothek
- Märchenstube Weihnachtsmarkt
- Partnerbetreuung

25.10.2013 „Pittkunings” – Sorbischer Liederpoet, Kabarettist und Märchenerzähler /
łuzujski poeta, pieśniarz, kabareciarz i opowiadacz bajek

DOMO

Телефон: 123 456 789

Адрес: Москва, ул. Ленина, д. 10
Сайт: www.domo.ru
Контакты: +7 (495) 123 456 789

Zielona Góra, 15-17.10.2013

**BIBLIOTEKA JAKO TAZECIE MIEJSCE
DOŚWIADCZENIA I WYZWANIA PARTNERÓW**

Lubuskie – Powiat Görlitz, Saksonia

**BIBLIOTHEK ALS EIN DARTTES ORT
ERFAHRUNGEN UND HERAUSFORDERUNGEN
VON PARTNERN**

Lubusker Wojewodschaft – Landkreis Görlitz, Sachsen

